

www.linhtet.com

For Educational Purpose Only

If you like the book, please buy it .

မြန်မာ့ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများ

အာ ဇာ နည် ဦးနု

ကိုယ်ကျင့်နှင့် အနုပညာဆိုင်ရာကြံ့ခိုင်ရေး
အာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်များကိုယ်ပိုင် မှတ်တမ်း

သတ္တမအကြိမ်

ဦးတာဝန်အရေ သုံး ပါ

ပြည်ထောင်စုမရှိကွဲရေး	ဦးအရေ	တပ်မတော်ဖြိုခွဲသူ ဦးရန်သူ။
တိုင် ရင် သာ စည် လှ ညီညွတ်မှုမရှိကွဲရေး	ဦးအရေ	တပ်မတော် ဖြိုခွဲမည်အကြံ
အချုပ်အခြာ အာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေး	ဦးအရေ	ဦးလက်မခံ။
		ဘယ်သူခွဲခွဲ ဦးမခွဲ
		အမြဲစည် လှ မည်။

ပြည်သူ့သဘောထား

ပြည်ပအားကို ပုဆိန်ရို အဆို မြင်ဝါဒီများ အား ဆန့်ကျင်ကြ။

နိုင်ငံတော် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံတော်တို့ တက်ရေးကို နှောင့်ယှက် ဖျက်ဆီးသူများ အား ဆန့်ကျင်ကြ။

နိုင်ငံတော်၏ပြည်တွင်း ရေ ကိုဝင်ရောက်စွက်ဖက်နှောင့်ယှက်သောပြည်ပနိုင်ငံများ အား ဆန့်ကျင်ကြ။
ပြည်တွင်း ပြည်ပ အဖျက်သမား များ အား ဘုရန်သူအဖြစ် သတ်မှတ်ချေမှုန်း ကြ။

နိုင်ငံရေး ဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- * နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေး ၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး
- * အမျိုးသား ပြန်လည်စည်လှ ညီညွတ်ရေး
- * ခိုင်မာသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသစ် ဖြစ်ပေါ်လာရေး
- * ဖြစ်ပေါ်လာသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသစ်နှင့်အညီ ခေတ်မီ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတော်သစ်တစ်ရပ် တည်ဆောက်ရေး

စီးပွားရေး ဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- * စိုက်ပျိုးရေးကိုအခြေခံ၍ အခြားစီးပွားရေးကဏ္ဍများကိုလည်း ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရေး
- * ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ပီပြင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာရေး
- * ပြည်တွင်းပြည်ပမှ အတတ်ပညာနှင့် အရင်းအနှီးများ ဖိတ်ခေါ်၍ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရေး
- * နိုင်ငံတော်စီးပွားရေးတစ်ရပ်လုံးကို ဖန်တီးနိုင်မှုစွမ်းအားသည် နိုင်ငံတော်နှင့် တိုင်ရင်သာ ပြည်သူတို့၏ လက်ဝယ်တွင်ရှိရေး

လူမှုရေး ဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- * တစ်မျိုးသားလူ၏ စိတ်ဓာတ်နှင့် အကျင့်စာရိတ္တ မြင်မာရေး ၊
- * အမျိုးဂုဏ်၊ ဇာတိဂုဏ်မြင်မာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ ၊ အမျိုးသားရေး လက္ခဏာများ မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး ၊
- * မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ် ရှင်သန်ထက်မြက်ရေး ၊
- * တစ်မျိုးသားလူ ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ပညာရည်မြင်မာရေး ။

ქვემოთა

ပုန့်ပိ မှတ်တမ်း

ပထမအကြိမ်	-	၁၉၄၅*
ဒုတိယအကြိမ်	-	၁၉၄၉
တတိယအကြိမ်	-	၁၉၅၃
စတုတ္ထအကြိမ်	-	၁၉၅၄
ပဉ္စမအကြိမ်	-	၁၉၅၇
ဆဋ္ဌမအကြိမ်	-	၁၉၉၇* (စာမပမ္မာဏ)

* ၁၉၄၅၊ ပထမအကြိမ် ပုန့်ပိခြင်း - အာဇာနည်ဆိုတာ ဘာလဲ
အမည်ဖြင့် ပုန့်ပိသည်။

* ၁၉၇၇၊ ဆဋ္ဌမအကြိမ် ပုန့်ပိခြင်း ကို တတိယအကြိမ် ဟု မှာ ယွင်
မော်ပြတာ သည်။

[တစ်အုပ် ၆၀၀ ကျပ်]

စာပေလောကစာအုပ် အမှတ် ၂၅၂-ခု

ဦးနု
အာဇာနည်

စာပေလောကစာအုပ်တိုက်
အမှတ် ၁၇၃၊ ၃၃ လမ်း ၊ ရန်ကုန်မြို့။
[ဖုန်း - ၃၇၄၃၉၁၊ ၂၈၅၁၆၆]
e-mail : splkygn@mptmail.net.mm

စာအုပ်စာတမ်း စာနယ်ဇင်း ခွင့်ပြုအမှတ်
[၈/၂၀၀၄ (၁)]

စာအုပ်စာတမ်း မျက်နှာဖု ခွင့်ပြုအမှတ်
[၃၀/၂၀၀၄ (၄)]

မျက်နှာဖု
ကျော်ကျော်

ပုနှိပ်ခြင်း
သက္ကမအကြိမ်
(၁၀၀၀)

ထုတ်ဝေခြင်း
မေ၊ ၂၀၀၄

စာအုပ်ချုပ်
ဖု ပွင့်မွေ

ဒေါ်စန် စန် နဲ့ (၀၂၉၈၀) ပဒေသာစာပေ
အမှတ် ၄၂၊ ပြည်ထောင်စုလမ်း သွယ်၊
ဆရာစမြောက်အနောက်ရပ်ကွက်၊ ရန်ကုန်မြို့မှ ထုတ်ဝေ၍
ဒေါ်ခင်လှ (၀၁၅၇၈)၊ စာပေလောက ပုနှိပ်တိုက်
အမှတ် ၁၇၃၊ ၃၃ လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့တွင်
မျက်နှာဖု နှင့် အတွင်း စာသာ မျာ ပုနှိပ်သည်။

မာတိကာ

-။ စကားချို	
အာဇာနည်ဆိုတာဘာလဲ	၁
-။ စကားချို	
ဒုတိယအကြိမ် ပုံနှိပ်ခြင်း	၉
၁။ မေတ္တာနှင့် သစ္စာ	၁၁
၂။ တစ်ယောက်ကောင် က	၁၆
၃။ အရှုံ့ မပေ	၂၄
၄။ မိတ်ဆွေစစ်	၃၅
၅။ သေရဲသူ	၃၉
၆။ အိုဘယ့်လူ	၄၇
၇။ ဇွဲနှင့် သတ္တိ	၅၁
၈။ မြို့ခံ	၅၈
၉။ ရို မြေကျ	၆၄
၁၀။ လွတ်လပ်ရေး သို့	၇၀
၁၁။ တာဝန်ကျသူ	၇၆
၁၂။ သာ ကောင် ရတနာ	၈၄
၁၃။ သတ္တိခဲကလေး	၈၉
၁၄။ ချာတယ်ဆို ဒီလိုမှ	၁၀၀
၁၅။ မြန်မာ့အတိမာန်	၁၁၁
-။ စာရေးသူ ၏ စာပေနှင့် ဘဝဖြစ်စဉ်မှတ်တမ်း	၁၂၃
-။ စာရေးသူ ရေးသား ထုတ်ဝေခဲ့သည့် စာအုပ်များ	၁၂၇

စကားချိုး

အာဇာနည်ဆိုတာ ဘာလဲ

အာဇာနည်ဆိုတာ ဘာလဲ။ ဤမေ ခွန် ကိုဖြေရန် မလွယ်ကူလှပေ။ များ မကြာမီက ဤစာရေးသူသည် ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်ကြီး တစ်ဦး နှင့် တွေ့၍ ‘ဦး ရယ်၊ အာဇာနည်ဆိုတာ ဘာလဲ’ ဟု မေး လိုက်ရာ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီး က ‘စွန့်ရဲတဲ့လူပေါ့ မောင်’ ဟု ပြန်၍ ဖြေလိုက်သည်ကို ကြာ ရပါသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီး သည် မေ ခွန် ကို ခပ်ပေါ့ပေါ့ ဖြေလိုက် ဟန် လက္ခဏာရှိလေသည်။ ဤအဖြေကို ယခု စာရေးသူသည် ကောင် စွာ လက်မခံနိုင်သေး ။

စွန့်ရဲတဲ့လူသည် အာဇာနည်ဟုဆိုလျှင် တစ်ခါတုန် က စာရေး ဆရာကြီး ပီမို နှင့် ဇာ်သာ ကျော်စို့ သည် ရည် စာ လုရာတွင် တစ်ဘက်သာ က ဓာ မြှောင်နှင့်စောင့်နေသည်ကို အသက် မနုမြေဘဲ အတင် ဝင်လုရာမှ ဓာ ထို ခံရ၍ သေသွာ သည်။ ကျော်စို့ သည် စွန့်ရဲသောသူတစ်ဦး ပင် ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် ဤ ကျော်စို့ ကို အာဇာနည်ဟု ခေါ်ရမည်လော။

မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းတွင် ထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့သော တပင်ရွှေထိ
၏ နာထွင်ခန့်ကို မြန်မာတိုင်းကြာပူ ဖေလိမ့်မည်။ ဤနာထွင်ပွဲ
ကို လိုက်ရန်အတွက် လူစွမ်းကောင်းများကို ဘုရင့်နောင်ကိုယ်တိုင်
ရွှေချယ်သည်။ လက်မထိပ်ကို အပ်ရိုက်ပြီး သွင်လိုက်သည့်အခါ
မတွန့်မရွံ့သူကိုမှ ရွှေချယ်သည်။ ဗလရဲထင်၏ အလှည့်သို့ရောက်
သောအခါ ယောင်၍ မျက်နှာရှုံ့လိုက်မိသဖြင့် အပယ်ခံရ၏။ ထိုအခါ
ဗလရဲထင်သည် အလွန်ရှက်သွားသောကြောင့် သူ့ခါထဲမှ ဓာမြှောင်
နှင့် သူ့ဗိုက်ကို ခွဲလိုက်၍ ထွက်လာသော အူစကို ဘုရင့်နောင်အာ
အကိုင်းခိုင်းပြီး လျှင် ဘုရင့်နောင်ကို တစ်ပတ်ပတ်၏။ အူဆုံသည့်
နေရာတွင်မှ လဲ၍ သေလေသည်။ ဤသူကိုလည်း အာဇာနည်ဟု
ခေါ်မည်လော။

ထိုင်းကို တိုက်၍ နိုင်ခဲ့သော ဆင်ဖြူများရှင်ကိုပင် ထိုင်းကို
အနိုင်တိုက်နိုင်သည့်အတွက် အာဇာနည်ဟု ခေါ်ရမည်လော။

ကျော်စို့တို့ကဲ့သို့သော သူကို အာဇာနည်ဟူ၍ ခေါ်ရမည်
ဆိုလျှင် ဤကမ္ဘာကြီးတွင် ရည်စာလုရင် မကြာခဏ သေဆုံးနေ
ကြသော အာဇာနည်တွေ ဒုနှင့်ဒေ ဖြစ်၍ နေလိမ့်မည်။

ဗလရဲထင်လို ရှက်ရမ်းရမ်းကာ သေကြသူပေါင်မှာလည်း
မရေမတွက်နိုင်အောင် ပေါများကြလေသည်။

ထိုင်းတည်ဟူသော ကိုယ့်ထက် အာသေသည့် နိုင်ငံ
တစ်နိုင်ငံကို နိုင်အောင် တိုက်ယူနိုင်သည့်အတွက် ဆင်ဖြူများရှင်ကို
အာဇာနည်ဟု ခေါ်ဆိုရမည်ဆိုလျှင် အင်္ဂလိပ်တွေထဲမှာလည်း
အာဇာနည်တွေ လက်ညှို့နှင့် ထို၍ လွဲနိုင်တော့မည် မဟုတ်ပေ။

ကမ္ဘာသမိုင်း ကိုကြည့်လျှင် ပီရူ^၁ နိုင်ငံတော်ကြီး ကို တိုက်ယူ ရသော ပီဇာရို^၂ မှာ အတော်စွန့်ရရှာသည်။ သို့ရာတွင် သူများ ၏ နိုင်ငံကို လိုချင်သော ဆောဘဇောက တိုက်တွန် တာ သဖြင့် သူ၏ သတ္တိ၊ စွန့်ရဲသော စိတ်ဓာတ်တို့မှာ အာဇာနည်စာရင် တွင် မဝင်နိုင် တော့ချေ။ သူတစ်ဖက်သာ ၏ ပစ္စည်း ဥစ္စာကို အာသာငမ်း ငမ်း တက် လိုချင်ကြသောကြောင့် စွန့်စာ ကြသည့် စိတ်ဓာတ်နှင့် သတ္တိတို့ကို သူ့ခို ဓာ ပြုတွေ့ထဲတွင် မကြာခဏ တွေ့နိုင်ကြပေသည်။ စစ်အနိုင် ရကာ လူယက်ရသည်ကို သဘောကျ၍ စစ်ဝင်တိုက်ကြသော အောက်တန် စာ စစ်သာ မျို့ထဲတွင်လည်း အဆိုပါ စိတ်ဓာတ်နှင့် သတ္တိမျိုး ကို မကြာခဏ တွေ့နိုင်ကြလေသည်။

အချို့ကလည်း ကြွာ ချင်ဝါချင်သော စိတ်နှင့် စွန့်ရဲကြသူများ ရှိကြသေး သည်။ ဥဒါဟရဏ်အာ ဖြင့် အင် ဝတံတာ ကြီး ပေါ်မှ ကျွမ်း ထို ချသူများ မှာလည်း စွန့်ရဲသည့်စိတ် အတော်အတန်မရှိဘဲ မလုပ်နိုင်ချေ။ မက်ဆီမီလီယန်^၃ ဧကရာဇ်ဘုရင်လည်း စွန့်ရဲသည့် သတ္တိရှိကြောင်း ကို သူ့နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသာ များ အာ သိစေလိုသဖြင့် အွန်^၄ ဖြို့ရှိ ဘုရား ရှိခိုး ကျောင် ကြီး ၏ အမြင့်ဆုံး ပြာသာဒ်များ တွင် မတ်တတ်ရပ်ပြုဖူး သည်။

အာဇာနည်ဖြစ်ချင်လျှင် ဤလို ဤလို စွန့်ရဲသည့်သတ္တိကလေး နှင့် မပြီ နိုင်သေး ။ အခြား လက်ရုံ ရည် နှလုံး ရည်တို့လည်း ရှိကြရ ပေဦး မည်။ ထိုလက်ရုံ ရည် နှလုံး ရည်တို့ထဲတွင် တစ်ခု အပါအဝင်မှာ အခြား မဟုတ်။ တာဝန်ကျေပွန်ခြင် ပင် ဖြစ်လေသည်။

တာဝန်ကျေပွန်ခြင် ၏ သက်သေသာဓက ကလေး ကို အနည်း ငယ် ထုတ်ဖော်ပြပါအံ့။

ဆာ ခူ ဘီယပ်^၁ မိ တောင်ကြီ ပေါက်ကွဲ၍ ပွန်ပေအီ^၂ မြို့ကြီ ကို မိ မိ ခို ပြာ ချော်ရည်တို့သည် ကွက်လပ်မရှိ ဖုံ လွှမ်း လျက် ရှိလေပြီ။ ဤမြို့၏ တစ်နေရာတွင် တာဝန်ကျသဖြင့် စောင့်နေရသော စစ်သာ တစ်ဦး သည် အသက်ဘေး အတွက် ကစဉ်ကလျာ ပြေ လွှာ နေကြသော မြို့သူမြို့သား များ ၏အကြာ တွင် တစ်ဦး တည် ရပ်၍ ကျန်ရစ်သည်။ သူ့အတွက် သူ၏ အသက်ထက် တာဝန်က ပို၍ အရေး ကြီး သည်။ သေသော ကြောင့် တာဝန်ကို ပစ်ပြေ ကာ အနှစ် တစ်ရာ အသက်ရှင်နေရခြင်း ထက် တာဝန်ကျေပွန်စွာနှင့် တစ်နာရီ တစ်မိနစ် တစ်စက္ကန့်မျှ နေရခြင်း က မြတ်သည်ဟု ထိုစစ်သာ သည် အယူရှိလေသည်။ မြို့ကို ဖော်သောအခါ ထိုစစ်သာ ကို သူ့တာဝန် ကျသည့်နေရာတွင် မိ ခို နှင့် ပြာတို့ မဝင်စေရန် လက်တစ်ဖက်ဖြင့် နှာခေါင် ကို ပိတ်၍ ရင်ကျောလျက် သေနေသည်ကို တွေ့ကြရလေ သည်။ ဤသည်က ရောမစစ်သာ အာဇာနည်၏ တာဝန်ကျေပွန်ပုံ အတ္ထုပ္ပတ္တိ အကျဉ်း ချုပ်ပေတည် ။

၁၆၄၃ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွား သော ရိုက်ပွဲတွင် ကွန်ဒေ^၃ မင် သာ ကြီ က တစ်ဖက်၊ ပွန်ဇာ လို ဒေ ကော် ထို ဘာ^၄ ခေါ် ကမ္ဘာကျော် စစ်ဗိုလ်ကြီး ကတစ်ဖက် တိုက်ကြလေသည်။ ပွန်ဇာ လိုသည် ဤတိုက်ပွဲ၌ ဝင်၍ တိုက်သည့် အချိန်အခါတွင် အလွန် အိုမင် လျက်ရှိလေပြီ။ တိုက်ပွဲသို့ လမ်း မလျှောက်နိုင်သဖြင့် ကုလား ထိုင်နှင့် သယ်ယူရသည်။ တိုက်ပွဲပြီး သောအခါ သူတပ်သာ များ သည် ကိုယ့်နေရာမပျက် သေနေကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အဘို့ ကြီ ကိုယ်တိုင်လည် သူ ထိုင်နေသော ကုလား ထိုင်ပေါ်တွင် အနိစ္စရောက်လျက် ရှိလေသည်။ ထိုသူတို့၏ တာဝန်ကျေပွန်ပုံ

သတ္တိရှိပုံတို့ကို မြင်ရသောအခါ ‘ငါတို့ နိုင်လို့သာ၊ ငါတို့သာ
ရှုံ့ ရမယ်ဆိုရင် ဒီလို သတ္တိပြုပြီး အသေခံလိုက်ချင်စမ်း ပါဘိ’ ဟူ၍
တစ်ဖက်သာ ကွန်ဒေ မင် သာ ကြံ ကပင် ချီ ကျူ ရလေသည်။
အဘို့ ကြံ ဆေးလျက် တွေ့ရသော ကုလား ထိုင်ကြံ ကိုလည် သူ
နိုင်ငံတွင် တရိုတသေ အမှတ်တရ သိမ် ဆည် ထာ လေသည်။

ဤသို့ တာဝန်ကျေပွန်ပုံမျိုး သည် စစ်သာ ၏ အသက်ပင်
ဖြစ်တော့၏။ ဤ အသက်မရှိဘဲ စစ်တပ်တစ်တပ်သည် မတည်မြဲ
နိုင်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် မတည်မြဲနိုင်။ နိုင်ငံဆိုသည်မှာ ကြံ ကျယ်
ပါသေ သည်။ ဤ အသက်သာမရှိပါလျှင် တစ်အို တစ်အိမ်ထောင်
ဟူ၍ မဖြစ်နိုင်။

သူတစ်ထူ အတွက် စွန့်စား ခြင် သည်လည်း အာဇာနည်
ဖြစ်ထိုက်သော လက္ခဏာတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ စွန့်စား ခြင်
အတွက် အကောင် ဆုံ သာဓကမှာ အက်သင်^{၁၀} တိုင် သူကလေး
လေ န^{၁၁} ဖြစ်သည်။ ထိုအခါက ပိုင်ဆစ်စကြာ တပ်^{၁၂} ဆိုသူ
ဘုရင်တစ်ပါး သည် အက်သင် တွင် အလွမ်းရမ်း ကာ ဆို ညစ်လျက်
ရှိသည်။ ထို မင် ဆို မင် ညစ်ကို ပုန်ကန်ရန် အစည် အဝေ တစ်ခုကို
လေ န၏ အိမ်တွင် တိတ်တဆိတ် စည် ဆေ ကြသည်။ တစ်နေ့သ၌
ပုလိပ်များ က သူ့ကို ဖမ်း ပြီ လျှင် မပေါ် ပေါ်အောင် ညှဉ် ပန် နှိပ်စက်၍
မေ ရာတွင် မိန့် မသာ ဖြစ်သဖြင့် ကြာလျှင် သည် မခံနိုင်ဘဲ လျှို့ဝှက်
ချက်များ ကို ဖွင့်ထုတ်လိုက်မိမည်စို့ သဖြင့် စကား မပြောနိုင်အောင်
သူလျှာကို သူ ကိုက်ဖြတ်ဖူး သည်။

ဤကဲ့သို့တူသည့် ရောမ^{၁၃} အမျိုးသမီး အာဇာနည်တစ်ဦးလည်း ရှိသေး၏။ ထိုအမျိုးသမီး၏ မိခင်မှာ အစာငတ်ခံ၍ သေရမည့် သေဒဏ်ကို ခံနေရရှာသည်။ သမီးဖြစ်သူသည် တောင်မှူးများ၏ အလစ်တွင် သူ့အမေရှိရာ တောင်ထဲသို့ဝင်ပြီးသော် သူ့နှို့ချိုကို တိုက်ကျွေးလေသည်။ သူ့ပါ အသတ်ခံရမည်ကို သိသော်လည်း ကျေးဇူးရှင် မိခင်အိုကြီးအတွက် သူ့အသက်ကိုပင် မငဲ့ကွက်နိုင်တော့ဘဲ စွန့်၍သွားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအဖြစ်အပျက်ကို လွှတ်တော်အမတ်ကြီးများ ကြားသိရသည့်အခါ အမယ်အိုကြီးအား အပြစ်သေဆေးမှ ချမ်းသာခွင့်ပေးခဲ့လေသည်။

ကျေးဇူးရှင် ဖခင်အိုကြီးကို ဤနည်းနှင့်နှင့် ကျေးဇူးဆပ်၍ ကယ်ခဲ့ဖူးသော ဂရိ^{၁၄} ပြည်သူ ယူဖရာဆီယာ^{၁၅} ဆိုသူ တစ်ဦးလည်း သမိုင်းတွင် ထင်ရှားခဲ့သည်။

တစ်ရံရောအခါတွင် ဆွစ်ဇာလန်^{၁၆} တိုင်းသား လူငယ်နှစ်ဦးသည် အသည်းအသန် နာဖျားနေသော ဖခင်အိုကြီးနှင့် နေကြရလေသည်။ သူတို့သည် အလွန် ဆင်းရဲလွန်း၍ ဆေးဖိုးဝါးခပင် မတတ်နိုင်ကြချေ။ တစ်နေ့သ၌ အင်္ဂလိပ်ခရီးသည် တစ်ဦးသည် သိန်းငှက်များကို အဖိုးကြီးပေး၍ ဝယ်နေသည်ဟု ကြားရသောကြောင့် ဘယ်သူမျှ မတက်ဝံ့သော တောင်ထိပ်ဖျား တစ်ခုပေါ်ရှိ သိန်းငှက်တစ်စုံကို အသက်စွန့်ကာ တက်ရောက် ဖမ်းယူပြီးလျှင် အင်္ဂလိပ်ခရီးသည်ကို ရောင်းချ၍ ကျေးဇူးရှင် ဖခင်ကြီး၏ အသက်ကို ကယ်ဆယ်ခဲ့ဖူးသည်။ အာဇာနည် ပီလုပါပေစွ။

တစ်ခါတုန်းကလည်း ရုရှား^{၁၇} ခရီးသည် တစ်ဦးသည် တောကန္တာရခရီးလမ်းတစ်ခုကို စွပ်ဖာနှင့် ဖြတ်သွားရာ ဝံပုလွေတို့သည်

ပိုင်၍ လိုက်ကြ၏။ ခရီးသည်လည်း သေရမည့် အသက်ဘေးမှ အလွန် ကြောက်လန့်လျက်ရှိစဉ် သူ၏ အစေခံသည် သူ့ဆရာအား ထွက်ပြေး ပေါက်ကလေး မှ ရပါစေတော့ဟူသော သဘောဖြင့် ဝံ့ပုလွေ အုပ်ထဲသို့ စွပ်ဖာ ပေါ်မှ ခုန်ဆင် နေလိုက်ဖူး လေသည်။

အိန္ဒိယစစ်သူပုန်^{၁၈} ဖြစ်ပွား စဉ်က ဗာရာဏသီတွင် အာဇာနည် တင်ထိုက်သည့် အဖြစ်တစ်ခု ပေါ်ပေါက်ခဲ့ဖူး သည်။ ထိုအခါက ကုလား စစ်သူပုန်များ သည် အင်္ဂလိပ်မှန်သမျှကို တွေ့ရသမျှ ချီရိတ် ဓာ မဆိုင်ဘဲ ခုတ်ပိုင် သတ်ဖြတ်လျက်ရှိရာ အင်္ဂလိပ်မှန်သမျှသည် လွတ်ရာကျွတ်ရာသို့ အရအမီ ကသောကများ ထွက်ပြေး တိမ်ရှောင်၍ နေကြရသည်။ သို့ရာတွင် ဒေါက်တာဟော^{၁၉} ဆိုသူ အင်္ဂလိပ်ဆရာဝန် တစ်ဦး မှာကာ သူ၏ဆေး ရုံမှတစ်ပါး အခြား ကို မသွား ။ သူ့မိတ်ဆွေ အင်္ဂလိပ်များ က ထွက်ပြေး ရန် အတင် လာ၍ ခေါ်သောအခါ ‘ကျုပ် လူမမာတွေ ကျုပ်မရှိရင် သေကုန်ကြလိမ့်မယ်၊ သူတို့ကို ကျုပ် ပစ်မပြေး နိုင်ဘူး’ ဟု ပြန်ပြောလိုက်လေသည်။ အလွန် ကြည့်ညှိုးဖွယ်ရာ ကောင် သော အာဇာနည်ကြီး ပေတကာ ။

ယခု ဖော်ပြခဲ့သော သာဓကတို့ဖြင့် အာဇာနည်ဆိုတာ ဘာလဲ ဟူသော မေးခွန်း ၏ အဖြေကို ပေါ်နိုင်သမျှ ပေါ်အောင် ဖော်ပြခဲ့ လေပြီ။

မြန်မာပြည်တွင် ရှေ့ကလည်း ကမ္ဘာ့အာဇာနည် စံချိန်မီသော အာဇာနည် အမြောက်အမြား ပေါ်ထွက်ဖူး လေပြီ။ သတိမမူ ဂူကို မမြင်ဆိုသော စကား အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံသူ နိုင်ငံသား တို့က အမှတ် တမဲ့ နေခဲ့ကြ၍သာ ထင်ပေါ်ခြင်း မဖြစ်ခဲ့ကြရပေ။

ဤစာအုပ်ကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရာတွင် ရည်ရွယ်ချက်ကာ အခြာ
မဟုတ်။ မိ ခဲပြာဖုံ မြန်မာအာဇာနည်ကလေး မျာ သည် ကမ္ဘာ
အာဇာနည်တို့၏ ထုံ ကို နှလုံ သွင် ကြ၍ မြန်မာကို ကမ္ဘာထိပ်ဆုံ သို့
ရောက်အောင် မြှင့်တင်နိုင်ကြရန်ပင် ဖြစ်ပါသတည်း ။

၁၃၀၇ ခု၊ နတ်တော်လဆန်း ၇ ရက်။

သခင်နု

စကားချိုး

ဒုတိယအကြိမ် ပုံနှိပ်ခြင်း

အာဇာနည်ဆိုသည့် စာအုပ်ငယ်သည် ရှေးအခါများကထက် ယခုအချိန်အခါတွင် ကျွန်တော်တို့၏ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွက် ပိုပြီး တန်ဖိုးရှိလိမ့်မည်ဟု ကျွန်တော် လေးလေးနက်နက် ယုံကြည်သည်။

၁။ ယခုအခါ ပြည်ထောင်စုအတွင်း၌ တဟုန်ဟုန် တောက်လောင်လျက်ရှိသေးသော သောင်းကျန်းမှု မီးကို ငြိမ်းသတ်ခြင်း၊
၂။ နောင်အနာဂတ်ကာလတွင်လည်း ဤသို့သော သောင်းကျန်းမှု မီးမျိုး ပြည်ထောင်စုအတွင်းတွင် မပေါ်ပေါက်အောင် တားဆီးပေးခြင်း၊ ၃။ ပြည်ထောင်စုသာအာလုံကို ဗလင်တန်တွင် ပြည့်စုံလုံလောက်စေပြီးလျှင် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံကြီးကို ကမ္ဘာနှင့် ရင်ဘောင်တန်းလျက် လိုက်နိုင်အောင် စွမ်းဆောင်ပေးခြင်းတည်ဟူသော လုပ်ငန်းကြီးသုံးရပ်မှာ လူသားမန်တို့ လုပ်နိုင်သော လုပ်ငန်းများ မဟုတ်ပေ။ အာဇာနည်များသာ လုပ်နိုင်သော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်ရာ ပြည်ထောင်စုသာ များ သည် မိမိတို့၏ ပြည်ထောင်စု
ကြို အတွက် အဆိုပါ လုပ်ငန် ကြို များ ကို စွမ်းစွမ်း တမ်း ကြို ပမ်း
ဆောင်ရွက်နိုင်ကြရန် အာဇာနည်များ ဖြစ်လာကြအောင် ကြို စာ
ကြရပေလိမ့်မည်။

အာဇာနည်ဖြစ်အောင် လုပ်ရန်ကိစ္စမှာ လွယ်ကူသောကိစ္စ
မဟုတ်ပေ။ အာဇာနည်ဖြစ်အောင်လုပ်ရန် အလုပ်ကို မပြောတာ နှင့်။
အာဇာနည်ဆိုတာ ဘာလဲ ဆိုသည့် အချက်ကိုပင် တိတိကျကျသိရန်
ခဲယဉ်း လေသည်။

အာဇာနည်နှင့် လူမိုက်တို့ကို ခွဲခြား ထား သည့် နယ်နိမိတ်
သည် အလွန် ကျဉ်း မြောင်း သိမ်မွေ့လှသည်ဖြစ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး
တစ်ယောက်သည် အသက်ကို စွန့်ရသည်အထိ ကြို ပမ်း သော်ငြား
လည်း အာဇာနည် ဖြစ်ချင်မှ ဖြစ်မည်။ လူမိုက်စာရင် ထဲသို့ပင်
သွင် ကောင်း သွင် ရပေလိမ့်မည်။

ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုကြို အတွက် ရင်ကို မြေကတုတ်
လုပ်ပြီး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်လျက် ရှိကြသူများ သည် လူမိုက်
စာရင် ထဲသို့ လျှော့ချခြင်း မခံကြရဘဲ အာဇာနည်စာရင် ထဲ၌သာ
တည်တံ့နေအောင် အစွမ်း ကုန် ကြို ပမ်း ကြဖို့ အထူး တိုက်တွန်း လိုက်
ပါသည်။

၁၃၁၁ ခုနှစ်၊ နတ်တော်လဆန်း ၇ ရက်။

သခင်နု

မေတ္တာ နှင့် သစ္စာ

အယ်လဆက်စတစ်^၁ နှင့် အန်တီဂိုနီ^၂ တို့သည် ဂရိပြည်သူများ ဖြစ်ကြသည်။

အယ်လဆက်စတစ်သည် ဖီရေ^၃ ပြည်ဘုရင် အက်ဒမီ တပ်^၄ ၏ မိဖုရား ဖြစ်သည်။ တစ်ရံရောအခါတွင် ဘုရင်ကြီး ၏ ရှေ့တော်မှောက်သို့ ပုဏ္ဏား ဖြူပုဏ္ဏား ညိုတို့ ဝင်ရောက်ခစာ ကြပြီ လျှင် ဘုရင်ကြီး ၏ သက်တော်ရှည်စေလိုလျှင် ဘုရင်ကြီး ၏ ကိုယ်စာ ခမည် တော်ကြီး သော်လည် ကောင်း ၊ မယ်တော်ကြီး သော်လည် ကောင်း ၊ မိဖုရား ကြီး သော်လည် ကောင်း တစ်ပါပါ အသေခံရမည်ဟူ၍ လျှောက်တင်ကြလေ၏။ ဤသို့ ဦးသာ အနက် မိဖုရား ကြီး အယ်လဆက်စတစ် တစ်ဦး တည် သာလျှင် ဘုရင်ကြီး အတွက် ရက်ရောစွာ အသေခံချင်သည့် ဆန္ဒရှိသဖြင့် အသေခံလိုက်၏။

ဂရိလူမျိုး တို့သည် အယ်လဆက်စတစ်၏ အကြောင်း ကို ယခုတိုင် အောက်ပါအတိုင်း ပုံပြင်အဖြစ် ပြောကြလေသည်။

ဟာကျူလီ^၅ သူရဲကောင်း သည် လူ့ပြည်မှ ယမမင် ၏ နိုင်ငံသို့ ရောက်သော ရာတွင် တစ်နေ့သ၌ အယ်လဆက်စတစ်၏ ဝိညာဉ်နှင့်တွေ့၍

သူ့ကို လူပြန်ဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်း လိုက်ပြီ လျှင် ကွယ်လွန်သူ မိဖုရား ကြံ အတွက် ပူဆွေ လျက်ရှိရာသော ဘုရင်ကြီး အာ ဟာကျူ လီ သူရဲကောင်း က သူ့ကိုယ်တိုင်ရှာပေ သော သတို့သမီး ကို မိဖုရား မြှောက်ရမည်ဟု အတင် အကြပ် တိုက်တွန်း လေသည်။ ဘုရင်ကြီး လည် သူရဲကောင်း ၏ တိုက်တွန်း ချက်ကို မငြင် ပယ်သာသဖြင့် လက်ခံလိုက်ရရှာပြီ လျှင် ဟာကျူ လီ ပေ စာ သော သတို့သမီး ၏ ခြံစောင်ကို လှန်ကြည့်လိုက်ရာ သူ့မိဖုရား ကြံ ဖြစ်နေကြောင်း ကို တွေ့ရလေ၏။

အချို့ ဂရိများ ကလည် အယ်လဆက်စတစ်နှင့် စပ်လျဉ် ချ် တစ်မျိုး တစ်ဖုံ ပြောကြသေ ၏။

ဘုရင်ကြီး တွင် ကူ စက်တတ်သော ရောဂါတစ်ခု ဖြစ်ပွား သဖြင့် မိဖုရား ကြံ အယ်လဆက်စတစ်က ကိုယ်ဖိရင်ဖိ ကုသနေရာမှ မိဖုရား ကြံ သို့ပါ ရောဂါကူ စက်သွား ချ် မြောမေ့သွား လေသည်။ နန် တွင် သူ နန် တွင် သာ တို့က မိဖုရား ကြံ သည် နတ်ရွာစံလေပြီဟု ငိုကြွေ တသကြစဉ် သမာ တော်တစ်ပါ ရောက်လာပြီ လျှင် ကုသသဖြင့် မိဖုရား ကြံ မှာ အသက်ချမ်း သာရာ ရလေသည်။

မည်သည့်အဆိုက မှန်သည်ဖြစ်စေ၊ ဂရိလူမျိုး တို့သည် အယ်လဆက် စတစ်အပေါ်တွင် အထူး ကြည်ညိုကြလေသည်။ မြန်မာများ သည် မိန် မ များ ကို ဆုံ မလိုချင် စံနမူနာထား လောက်သော သူတို့၏ သက်သေသာဓက တို့ကို ပြလိုသည့်အခါ အမရာ မယ်မဒွီ ကိန္နရီ သမ္ဘူလတို့၏ နာမည် နာမကို ဖော်ထုတ်သကဲ့သို့ ဂရိပြည်သူများ ကို ဆုံ မရာဉ်လည် အယ်လဆက် စတစ်၏ နာမည်မပါဘဲ မပြီ ချေ။

အန်တင်ဂိုနီသည် သီ ဗီ^၆ ပြည်ဘုရင် အက်ဒီပပ်^၇ သမီး တော် ဖြစ်သည်။ တစ်ရံရောအခါက အက်ဒီပပ်ဘုရင်ကြီး ၏ အမူအကျင့်ကို မနှစ်မြို့သဖြင့် တိုင် သူပြည်သာ မျာ က ဘုရင်အိုကြီး ကို တိုင် ပြည်မှ နှင်ထုတ်လိုက်ကြ ပြီ လျှင် သူ၏ သာ တော်ကို မင် မြှောက်ကြလေသည်။ အန်တင်ဂိုနီသည် သီ ဗီ ပြည်တွင် သူ၏ မောင်တော်နှင့် နေရစ်ခဲ့လျှင် မင် သမီး တို့၏ အဆောင်အယောင်နှင့် တင့်တင့်တယ်တယ် နေနိုင်မည်မှန်သော်လည်း သူတကာဝိုင် ၍ လက်ညှို့ ထို နေသော ကျေ ဇူ ရှင် ဖခင် မျက်မမြင်ကြီး နှင့် အေ အတူ ပူအမျှ မခွဲမခွာဘဲ နေထိုင်လျက်ရှိ၏။

ဤသို့ သာ အဖနှစ်ယောက်သည် ခွက်လက်စွဲကာ တစ်အိမ် တက် ဆင် တောင် ရမ် စာ သောက်ရင် အက်တိက^၈ ပြည်၏ ကိုလိုနပ်စ်^၉ မြို့ အနီး ရှိ တောအုပ်တစ်ခုသို့ ရောက်ကြလေ၏။ ထိုတောအုပ်တွင် ယူမင်နီ ဒီ^{၁၀} ခေါ်သော ဒေဝီများ အုပ်စုံ လျက် ရှိကြသည်။ သာမန်အာ ဖြင့်ဆိုလျှင် ဤတောအုပ်အတွင် သို့ ဘယ်လူသာ မျှ မလာဝံ့ချေ။ သာ အဖနှစ်ဦး သာ လည် နေစရာမရှိ၍ ဒေဝီများ အာ တောင် ပန်တို လျှို့ ပြီ သကာလ တောအုပ်၏ အာဝါသကိုပင် မှီခိုလျက် နေကြရလေ၏။ အက်သင်ပြည် ဘုရင် သီ ဆပ်စ်^{၁၁} ကလည် ကရုဏာတော်ရှိ၍ ထိုသာ အဖနှစ်ဦး အာ ထောက်ပံ့ကြည့်ရှုထား လေသည်။ ဤတောအုပ်တွင်နေကြစဉ် အခြာ သမီး တော်တစ်ဦး ဖြစ်သော အစ္စမီနီ^{၁၂} နှင့် သာ တော်ကြီး ပေါ်လီနီ ဆီ^{၁၃} တို့လည် သူတို့နှင့်အတူ လာရောက်နေထိုင်ကြလေသည်။

ပေါ်လီနီ ဆီ မှာ သူ၏ ညီတော်ဖြစ်သော သီ ဗီ ဘုရင် အီ တီ အို ကလီ^{၁၄} က တိုင် ပြည်မှ နှင်ထုတ်လိုက်သဖြင့် နန် ပြန်လုရန်အတွက် ဂရိပြည်တွင် တစ်လျှောက်တွင် အာ လိုက်စုနေခြင်း ဖြစ်သည်။ အင်အာ

အတော်ပြည့်သဖြင့် သူ၏ ခမည် တော်ကြီးအာ စစ်မချီတက်သေ မိ
လာရောက်ကန်တော့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ နှမတော်များ ကိုကာ နှုတ်လည်
ဆက်ရင် စစ်ပွဲတွင် ကျခဲသော် သူ့အလောင်း ကို ဂရိလူမျိုး တို့ ယုံကြည်သည့်
အယူဝါဒအတိုင်း မြှုပ်နှံရစ်ပါဟုလည်း မှာရင် လာရောက်ခြင်း ဖြစ်
လေသည်။ (ထိုအခါက ဂရိတို့၏ အယူကား ဤသို့တည်း ။ လူတစ်ဦး
တစ်ယောက် အနိစ္စရောက်၍ ထိုသူကို အယူဝါဒ ထုံ စံလေ့အတိုင်း
မသင်္ဂြိုဟ်လျှင် ထိုသူ၏ ဝိညာဉ်သည် ယမမင် နိုင်ငံသို့ မဝင်နိုင်သေး ။
အလွန် မည် နက်သော ချောင် ကမ်း ပါ တစ်လျှောက်တွင် ဆောက်တည်ရာ
မရဘဲ စုန်ချည် ဆန်ချည် နေရသည်ဟူသော အယူပင်တည်း ။) ထို့ကြောင့်
အန်တစ်ဂိုနီသည် မောင်တော် လိုလာ သည့်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ပါမည်
ဟု ကတိပေး လိုက်၏။ များ မကြာမီ ဘုရင်ကြီး အက်ဒီပပ်သည် မိ ကြို့
အပစ်ခံရ၍ ဆာဆု သွားသဖြင့် မင် သမီး နှစ်ပါး လည်း သီ ဗီ ပြည်သို့
ပြန်ကြလေ၏။

ပေါ်လီနီ ဆီ ၏ တပ်မတော်များ လည်း သီ ဗီ ပြည်ကို တိုက်ရန်
ချီတက်လာကြ၏။ အီ ဝီ အိုကလီ လည်း ထွက်၍ခံသဖြင့် စစ်ပွဲ အကြီး
အကျယ် ဖြစ်လေသည်။ ထိုတိုက်ပွဲတွင် ညီတော် နောင်တော် နှစ်ပါး စလုံး
ကျဆုံး ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် အီ ဝီ အိုကလီ ၏ ဘက်ဆော်သာ လည်း
ဖြစ် ဦး ရီ တော်လည် ဖြစ်သော ကရီ အွန်^{၁၁}သည် ဘုရင်ဖြစ်လာ၏။
ကရီ အွန်လည်း သူ့ဘက်တော်သာ ဖြစ်သော အီ ဝီ အိုကလီ ၏အလောင်း
ကို ထုံ စံလေ့အတိုင်း ကောင် စွာမြှုပ်နှံသင်္ဂြိုဟ်လိုက်ပြီ လျှင် ပေါ်လီနီ ဆီ ၏
အလောင်း ကိုမူကား ကျီ ၄ က် ခွေ စာအဖြစ် လယ်ကွင်း ထဲတွင် ပစ်၍
ထား ရုံသာမက ထိုသူ၏ အလောင်း ကို မြှုပ်နှံသင်္ဂြိုဟ်သူအာ တိုင် ပြည်၏
သူပုန်ဖြစ်စေမည်ဟူ၍လည်း အမိန့်တော်ပြန်ထား ၏။

ဘုရင်က မည်သို့ပင် အမိန့်တော် ပြန်ထား သော်လည်း အာဇာနည် တို့မည်သည် ပေ ဖြီ သော ကတိကို ပယ်သည်ဟူ၍ မရှိချေ။ ညီမငယ် ကလေး အစွမိ နီ က ‘အစ်မတော်ရယ်၊ ဦး ရီ တော်ဘုရား သိသွားမှဖြင့် ကိုယ်ကျိုး နှည် ပါလိမ့်မယ်’ ဟု မျက်ရည်သွယ်သွယ်ကျလျက် တောင် ပန် တို့ လျှို ပါသော်လည်း အန်တစ်ဂိုနီမှာမူကား ‘အစ်မတော် ကတိပေ ဖြီ ဖြီ၊ အစ်မတော်ရဲ့ အသက် သေသော်လည်း သေပေစေ၊ ပေ ဖြီ တဲ့ ကတိကို တော့ မဖျက်နိုင်တော့ဘူး ’ ဟု ပြန်ပြောလေ၏။ ညီမကလေး ကလည်း အနာ က မခွာဘဲ ထပ်၍သာ ငိုကြွေး လျက် ရှိနေသောကြောင့် ‘ညီမတော် လေး ရယ်၊ မင် မှာသစ္စာ လူမှာကတိ တဲ့၊ ကတိတည်ရလို့ သေရမယ်ဆိုရင် ဒီအသေဟာ လှတဲ့အသေပါပဲ၊ ဒီလို အသေလှလှ သေရမယ်ဆိုရင် အစ်မ တော် ဘယ်လို ဒုက္ခမျိုး ကိုမျှ မကြောက်ပါဘူး ကွယ်၊ မငိုပါနဲ့’ ဟု ဖျောင်း ဖျ လေသည်။

အန်တစ်ဂိုနီသည် ထိုကတိအတိုင်း ညဉ့်ဘက်တွင် စစ်တလင် သို့ တစ်ဦး တည် တိတ်တဆိတ်သွား ဖြီ သော် သူ့မောင်တော်အလောင်း ကို ကောင် စွာ မြှုပ်နှံလိုက်လေ၏။ နောက်တစ်နေ့တွင် ဦး ရီ တော်ဘုရင်ကြီး သည် အလောင်း ကို လိုက်လံရှာဖွေစေ၍ လျှင် ရှေ့ ကကဲ့သို့ ပစ်ထား စေ၍ သူ့ စစ်သား များ ကိုလည်း တိတ်တဆိတ် အချောင် ခိုင် ထာ လေသည်။

အန်တစ်ဂိုနီလည်း ရှေ့ ကကဲ့သို့ ထွက်၍ မောင်တော်၏အလောင်း ကို မြှုပ်နှံနေစဉ် အစောင့်များ သည် ဝိုင်း ၍ ဖမ်း ဆီး ကြ၍ သော် ဦး ရီ တော် ဘုရင်ကြီး ၏ ရှေ့တော်သို့ သွင်း လိုက်ကြလေ၏။ တူမတော် အစွမိ နီ ဝင်၍ အသနာ ခံသည်ကိုပင် ပယ်တော်မူ၍ ဦး ရီ တော် ကရီ အွန်သည် အန်တစ်ဂိုနီ ကလေး အာ သေဒဏ် အပြစ်ပေ လိုက်လေသတည်း ။

တစ်ယောက်ကောင်းက
(နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ ခန့်က)

တစ်ယောက်ကောင်းက တစ်ယောက် ဗိုလ်ခြေ ညက်ညက်ကြေဆိုသောစကား
သည် စာအဖြစ်နှင့်သာ ဆိုတာ သော စကား မဟုတ်။ တကယ့်အဖြစ်အပျက်
များ ဖြစ်သည်ကို သတိပြုသင့်ပေသည်။

နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ လောက်က ရောမမြို့ကြီး တွင် ဤအဖြစ်အပျက်မျိုး
တစ်ခု ပေါ်ပေါက်ခဲ့ဖူး လေသည်။ ထိုအချိန်အခါ၌ ရောမမြို့ကြီး တွင်
ဘုရင်များ မတရား ကြလွန် သဖြင့် တိုင် သူပြည်သာ များ က ထကြွပုန်ကန်
ပြီး လျှင် ဘုရင်များ ကို ရောမမြို့ကြီး မှ နှင်ထုတ်လိုက်ရာ ထိုဘုရင်များ က
အီထရပ်စကန်^၁ လူမျိုး တို့၏ အကူအညီဖြင့် နန် ပြန်တက်ရန် ကြိုး စာ လျက်
ရှိကြသည်။ အီထရပ်စကန် တို့၏ ဗိုလ်ချုပ်မှာ လာပေါ်ဆင် နာ^၂ ဖြစ်၍
တိုင် ပြည်မှ အနှင်ခံရသော ရောမဘုရင်မှာ တာ ကွင် နီယပ် ဆူပါ ဗပ်^၃
နှင့် သူ၏သာ ဆက်စတပ်^၄ တို့ ဖြစ်ကြသည်။

လာပေါ်ဆင် နာ သည် သူ့တွင်ရှိသမျှသော အင်အား များ ကို စုရုံ ၍
ရောမမြို့ကြီး ဆီသို့ အပြင် ချီတက်လျက်ရှိသည်။ ထိုအချိန်အခါက ရောမ
မြို့ကြီး အတွက် အကောင် ခံ့ သော အကာအကွယ်သည် တိုက်ဘာမြစ်^၅

ဖြစ်သည်။ တိုက်ဘာမြစ်ကို ဖြတ်ကူ ရန် သစ်သာ တံတာ တစ်ခု ရှိသည်။ ရောမမြို့နှင့် တစ်ဘက်ကမ်း ရှိ တံတာ ထိပ်တွင် ဂျနစ်ကျူလမ်^၆ ခေါ် ခံတပ်ငယ်တစ်ခု ရှိလေသည်။ အပြင် ချီတက်လာသော အီ ထရပ်စကန် တို့တပ်၏ တပ်ဦး ဘီလူ များ သည် ထိုခံတပ်ကို တစ်ချက်တည်း သိမ်း ပစ် လိုက်ကြသည်။

ထိုအခိုက်တွင် ဆီနိုတ်^၇ ခေါ် လွှတ်တော်ကြီး လည် စည် ဝေ လျက် ရှိရာ ခံတပ်ကို သိမ်း လိုက်ပြီးဟူသော သတင်း ကို ကြာ သိကြရသောအခါ ထိုလွှတ်တော် အမတ်ကြီး များ လည် ကြံရာမရဖြစ်ပြီး သော် မြို့ရှိ ဆီသို့ သုတ်ခြေတင်ကြကုန်၏။ မြို့ရှိ ဆီသို့ရောက်ကြသောအခါ သစ်သာ တံတာ သို့ထွက်သော မြို့တံခါ ပေါက်ဝတွင် ထိုင်မျှပင် မထိုင်နိုင်ကြတော့ဘဲ မတ်တတ်ရပ်ရင် အကူအညီတောင် သည့် သဘောမျိုး နှင့် တစ်ယောက် မျက်နှာကို တစ်ယောက်ကြည့်လျက် နေကြစဉ် သမ္မတကြီး က ‘ကဲ အမတ်ကြီး တို့၊ ကျုပ်တို့ အချိန်ဖြန် နေလို့ မဖြစ်ဘူး ၊ ဂျနစ်ကျူလမ်ခံတပ် ကျသွား ပြီဆိုရင် မြို့ကို ကာကွယ်ဖို့ဟာ ဒီတံတာ ကို ဖျက်ချဖို့ တစ်ခုတည်း ရှိတော့တယ်’ ဟု ခပ်ရှင် ရှင် ဖွင့်၍ ပြောလေ၏။

မြို့ကို ကာကွယ်ရန်အတွက် တစ်ခုတည်း သော နည်း လမ်း သည် တံတာ ကို ဖျက်ချရန်သာ ရှိတော့သည်ဟု ဆိုပါသော်လည်း ဤကိစ္စသည် အပြောလွယ်သလောက် အလုပ်ရခက်သောကိစ္စ ဖြစ်လေသည်။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် တံတာ တစ်ဖက်ရှိ ခံတပ်ကို ရန်သူ၏ တပ်ဦး များ က သိမ်း ပြီ ပြီ။ ဗိုလ်ချုပ် လာပေါ်ဆင် နာ ကိုယ်တိုင် ခေါင် ဆောင်လာသော ရန်သူတပ်မတော်ကြီး မှာလည်း စစ်ယာဉ်များ ၊ မြင် များ ဖြင့် တစ်လမ်း လုံး ဖုန်တထောင် ထောင် ထ စေလျက် တရကြမ်း ချီတက်လာနေကြသည်ကို လည် တစ်ဖက်ကမ်း မှ လှမ်း ၍မြင်ရလျက် ရှိချေပြီ။ တံတာ ကိုဖျက်ရန် အတွက် အချိန်မရှိသလောက်ပင် ဖြစ်နေတော့၏။

ထိုသို့ ကြရာမရဖြစ်နေကြစဉ် တံတာ ဘက်ရှိ မြို့ရှိ ပေါက်၏တံခါ မှု ဟိုရေ ရုပ်^၁ သည် ပြေ ထွက်လာပြီ ဆော် ‘သမ္မတမင် ၊ မြန်နိုင်သမျှမြန်အောင် တံတာ ကို ဖျက်ချပါ။ ကျွန်တော် တံတာ ဟိုဘက်ထိပ်ကသွာ ပြီ ရန်သူ တွေ ရှေ့မတက်နိုင်အောင် ဆီ ပြီ တာ ပျံမယ်။ ကျွန်တော်ရဲ့ ဘယ်ညာက ကူဖို့ စစ်သာ နှစ်ယောက်ကိုသာ ပေ ပါ။ ကဲ၊ ဘယ်သူ ကျုပ်နဲ့ လိုက်ခဲ့မလဲ။ ဘယ်သူမဆို တစ်သက်တော့ တစ်ခါသေစမြဲပဲ။ အခုမသေလဲ နောက်တော့ သေရမှာ။ အဲဒီတော့ သေရမှာချင် အတူတူ အာဇာနည်လို သေရတာထက် ကောင် ဝဲ့ အသေမျိုး ဟာ လောကမှာ မရှိပါဘူး’ ဟု ပြောလေ၏။

စစ်သာ မျာ ထဲမှ ဆပူ ရီ ယပ် လာ ရုပ်^၂ ဆိုသူက ‘ကျွန်တော် ဟိုရေ ရုပ်ရဲ့ ညာဘက်ကနေပြီ တိုက်မယ်’ ဟု ပြောပြောဆိုဆို ထွက်လာ၏။ ဟာမိနီ ယပ်^၃ ဆိုသူက ဘယ်ဘက်က တိုက်ရန် ထွက်လာ၏။

လာပေါ်ဆင် နာ ၏ တပ်မတော်ကြီးလည် တံတာ ဦး ဆီသို့ တဖြည်း ဖြည်း နီ ကပ်လျက် ရှိလေပြီ။ တပ်ဦး ဘီလူ မျာ လည် တံတာ ဦး ကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ရပ်နေသော ဟိုရေ ရုပ်တို့ သို့ ယောက်ကို မြင်သော အခါ ‘ဒီအရှု သုံ ကောင် ဒီမှာ ဘာလာလုပ်ကြတာလဲ’ ဟု ဟစ်အော် လျှောင် ပြောင်ကာ ရယ်မောကြလေ၏။ အာဇာနည်သို့ ယောက်လည် မည်သူ့ကိုမျှ ဂရုမပြုကြဘဲ မိမိတို့၏ တာဝန်ကို အသက်နှင့်လဲ၍ ထမိ ရွက်ရန် ကြံကြံခံလျက် ရှိကြ၏။ သူတို့ကို ကြည့်ရသည်မှာ မိမိတို့၏ လိုဏ်ဂူဝတွင် လာသမျှသော ရန်သူဟူသမျှကို ဖြိုဖျက်ချေမှုန် ပစ်မည်ဟူသော သန္နိဋ္ဌာန်ဖြင့် မာန်ဖီလျက်ရှိသော ကေသရာခြင်္သေ့ သုံ စီ နှင့်ပင် တူတော့၏။

သစ်သာ တံတာ ကလည် ကျဉ် မြောင် သဖြင့် ရန်သူဘက်မှ တစ်ကြိမ် လျှင် သုံ ယောက်သာ တက်နိုင်ကြသည်။ တက်သမျှကိုလည်း ဟိုရေ ရုပ်တို့ သုံ ဦး က ဖြိုခွင် ပစ်လိုက်၏။ တက်သွာ သမျှသော ရန်သူ စစ်သာ တို့သည် လယ်သမား ၏ မြက်ခုတ်စာ အောက်တွင် တိခနဲ တိခနဲ ပြတ်၍ကျသွာ သော

မြက်ပင်များကဲ့သို့ ဟိုရေ ရှပ်တို့၏ ရှေ့တွင် ပုံလျက်သာ ပုံလျက်သာ ကျဆုံး လျက်ရှိရာ စိတ်ထက်ထက်သန်သန်နှင့် ရှေ့သို့တက်လာရသော စစ်သာ များပင် လက်ညှီ အစတုန် ကလောက် မများ လှတော့ပေ။ နောက် စစ်သာ များက တွန် ထုတ်လိုက်၍ ဟိုရေ ရှပ်တို့ လူစုအနီ သို့ ရောက်သွား သည့်အခါ ဟိုရေ ရှပ်တို့က လိုက်ဆုတ်မည်အလုပ်တွင် နောက်ဆုတ်ပြေ ကြ ပြန်လေသည်။ ကြမ္မာငင်နေသော သူများလည်း မရှောင်သာ မပြေသာ တော့ဘဲ ဟိုရေ ရှပ်တို့၏ ဓာ များတွင် အသက်ပါသွား ကြရရှာ၏။

ဤသို့ ရှေ့မှခံ၍ တိုက်လျက်ရှိကြစဉ် ရောမမြို့သူမြို့သား များကလည်း လူကြီး လူငယ် ယောက်ျား မိန်းမ အပျို အအို လူဆင်ရဲ သူဌေး မကျန်၊ ကိုယ့်ပြည်နှင့် ကိုယ့်လူမျိုး ကို ကာကွယ်ရေ အတွက် တံတား ကို အစွမ်း ကုန် ပိုင်၍ ဖျက်ကြရာ တံတား လည်း ပျက်လုနီ နီ ရှိသွား လေ၏။ ထိုအခါတွင် ဟိုရေ ရှပ်တို့လူစုသည် နောက်ပြန်ဆုတ်ပြီ လျှင် မြို့တွင် သို့ဝင်၍ ခိုနိုင် သည်။ ရန်သူများ တက်လာရင် မြို့ဘက်ကမ်း ကိုမရောက်မီ သူ့အလေ နှင့် သူပြု၍ ကျပေတော့မည်။ ထို့ကြောင့် ‘ဟိုရေ ရှပ်တို့ရေပြန်လာကြတော့ဟေ့၊ တံတား ကြီး ပြိုတော့မယ်၊ ဟာမီ နီ ယပ် လာ ရှပ်တို့ရေပြန်လာကြတော့ဟေ့၊ ပြန်လာကြတော့၊ တံတား ကြီး ပြိုတော့မယ်’ ဟု သံပြိုင်အော်ကြ၏။

ဟာမီ နီ ယပ်နှင့် လာ ရှပ်တို့သည်လည်း နောက်ပြန်လှည့်ပြီ လျှင် ပြိုကျလုနီ နီ ရှိနေသော တံတား ပေါ်မှ ခုန်ဆင် လိုက်ကြ၏။ ဤသို့ ခုန်ဆင် လျှင် ဆင် ချင် သူတို့၏နေရာကို ပြန်လှည့်ကြည့်လိုက်သောအခါ ဟိုရေ ရှပ် မှာ နောက်ပြန်မဆုတ်ဘဲ အလွန်ရဲရင့်စွာ တစ်ယောက်တည်း ခံချနေသည်ကို တွေ့ရလေ၏။ ထို့ကြောင့် သူတို့လည်း ဟိုရေ ရှပ်ရှိရာသို့ ပြန်သွား ဦး မည်ဟု လှမ်း လိုက်စဉ်တွင်ပင် တံတား ကြီး သည် ဝုန် ခနဲ မြည်ဟည် ကာ ကျို ကျသွား သောကြောင့် သူတို့လည်း သူတို့၏ ရဲဘော်ရှိရာသို့ မကူ နိုင် တော့ပေ။

ရောမမြို့သူမြို့သား တို့လည်း သူတို့၏ အာဇာနည်ကြီး ဟိုရေ ရုပ်ကို လှိုင် ကြာ လေကြာ ထဲမှ ဆယ်ယူပြီး လျှင် ချီ ကျူ ကော်ရော် ပူဇော်ပွဲကြီး ကျင် ပလိုက်ကြသည်မှာ သိမ့်သိမ့်တုန်သွား လေ၏။

$$+ \quad + \quad +$$

၁၀၆၆ ခုနှစ်က ဟိုရေ ရှပ်ကဲ့သို့ လူမျိုးတစ်ဦး အင်္ဂလန်^{၁၁} သမိုင် တွင် ပေါ်ခဲ့ ဖူး သေ သည်။ ထိုအခါက အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ဟာ ရယ်^{၁၂} ဘုရင် အုပ်ချုပ် လျက်ရှိသည်။ ဂေါ်ဒွင်^{၁၃} ၏ သား တောစတစ်^{၁၄} နယ်စာ သည် ဟာ ရယ် ဘုရင်ကို မကျေနပ်သောကြောင့် ဟာ ရယ်ဟော့ဒြောဒါ^{၁၅} ဆိုသူ ရေနန် ဘုရင်အား အင်္ဂလန်ကို လာရောက်တိုက်ခိုက်ရန် ပင့်ဖိတ်လေသည်။ ရေနန် ဘုရင်နှင့် သူ့တပ်သား များ ကလည် အင်္ဂလိပ်တွေ ခံမတိုက်ရဲပါဘူး ဟူ၍

အထင်သေသဖြင့် စစ်တိုက်ရန် ဘာကိုမျှ အသင့်ပြင်ထားခြင်း မရှိဘဲ ခပ်အေး အေး ချီတက်နေရာ ဟာ ရယ်ဘုရင်က အလစ် ထွက်တိုက်လိုက်သဖြင့် ရေနံ ဘုရင်နှင့် သူတပ်သာ အမြောက်အမြားမှာ တိုက်ပွဲတွင် ကျဆုံး ကြလေသည်။ အသက်မသေ ကျန်၍နေသော တပ်သာ များစွာတို့လည်း သူတို့လေ့မျှ ရှိရာ ဆိပ်ကမ်းသို့ ပရမ်း ပတာ ထွက်ပြေး ကြကုန်၏။ တစ်နေရာတွင် အူ စမြစ်^၁ ခံ၍နေသဖြင့် ဖြတ်ကူ ရန်အတွက် လူတစ်ယောက် လျှောက်သာရုံမျှရှိသော သစ်သာ တံတာ ကလေး တစ်ခုသာ ရှိသည်။ အင်္ဂလိပ်စစ်သာ များ ကလည်း နောက်မှဖိ၍ တရကြမ်း လိုက်လျက် ရှိလေသည်။ ရန်သူ၏ အင်အား ကာ ကြို လွန် သောကြောင့် ခံချဖို့နေနေသာသာ ရှေ့မှ ထွက်ပြေး သော ရေနံ ဘုရင်၏ တပ်သာ များ သည် အသက်ရှူများ ပင် မှာ လျက်ရှိကြ၏။ စစ်၏ အခြေအနေအတိုင်း ကြည့်လိုက်မည်ဆိုလျှင် ရေနံ ဘုရင်၏ တပ်သာ များ သည် သူတို့၏ လေ့များ သို့ပင် မရောက်တော့ဘဲ မလွန်သောထော ထိုတံတာ ကလေး ပေါ်တွင် ညပ်၍ အမိခံရတော့မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။ ထိုအခါ ရေနံ ဘုရင် တပ်သာ ထဲမှ အာဇာနည်တစ်ဦး ထွက်လာပြီ နောက် ‘ကဲ၊ ရဲဘော်တို့သာ ကိုယ့်လေ့ ကိုယ်ပြန်ရောက်ကြ အောင် ကြို စာ ပြီ သွား ကြ၊ လိုက်လာတဲ့အကောင်တွေအတွက်တော့ ဘာမှမပူနဲ့၊ ကျုပ် ကြည့်ပြီ နဲ့လိုက်မယ်’ ဟု ပြောပြီ လျှင် ပြောသည့်အတိုင်း ပင် လာသမျှကို တံတာ ထိပ်မှ ဆီ ၍ ခုခံလျက်ရှိလေ၏။ တံတာ ပေါ်သို့လည်း ရန်သူဘက်မှ တစ်ယောက်ချင်း သာ တက်နိုင်သဖြင့် အင်္ဂလိပ်တပ် ကြို လည်း တံတာ ထိပ်တွင် တန့်လျက်ရှိလေ၏။ အတော်ကလေး ကြာ၍ ဟာ ရယ် တပ်သာ များ လည်း မကြံနိုင်ဘဲ မှိုင်းလျက်ရှိကြစဉ် ကောက်ကျစ်သော တပ်သာ တစ်ဦး သည် မြစ်ထဲသို့ အမှတ်တမဲ့ ဆင် သွား ပြီ သော် အာဇာနည်၏ ရပ်တန့်ရာ ကျလျက်ရှိသော တံတာ ၏ ပျဉ်ကြာ ထဲမှ လှံနှင့် ထို လိုက်၏။ အာဇာနည်လည်း ရှေ့တွင် မဲ၍ တိုက်နေရသဖြင့် အောက်မှ

အလစ်တွင် ထို လိုက်သော လူ့သူရဲပေါ၏ လုံချက်တွင် အသက် ပါသော ရ
ရှာလေ၏။ သို့ရာတွင် သူမသေမီ သူ၏ တပ်သာ ပေါင် မြောက်မြာ စွာ
တို့၏ အသက်ကို ကယ်လိုက်ရသေ ၏။

+ + +

၁၇၆၀ ပြည့်နှစ်၌လည် ဤသို့ အာဇာနည်မျိုး ပြင်သစ်လူမျိုး ထဲမှပေါ်ဖူး
သေ ၏။ ထိုအချိန်အခါတွင် ပရပ်ရှာ^{၁၇} နှင့် ဩစတြီးယာ^{၁၈} နိုင်ငံတို့မှာ
စစ်ပြိုင်လျက် ရှိကြသည်။ ဆယ့်ငါ ဆက်မြောက် လူစီ^{၁၉} ခေါ် ပြင်သစ်ဘုရင်
သည် ဩစတြီးယာ ပြည်ဘက်မှ ကူ၍ တိုက်ရန်အတွက် ပြင်သစ်စစ်တပ်
များ ကို ဂျာမနီ^{၂၀} ပြည်တွင် သို့ ပို့လေသည်။ ထိုတပ်မတော်ကြီး မှ စစ်သာ
၂၅,၀၀၀ တပ်ခွဲတစ်တပ်ကို မာ ကွစ်ဒေ ကာစတြာ^{၂၁} က ခေါင် ဆောင်ကာ
ရိုင် ဗတ်^{၂၂} မြို့ဆီသို့ ချီတက်စေလေသည်။ ထိုတပ်ခွဲသည် ကလော့စတာ
ကင်း^{၂၃} ဆိုသော အရပ်၌ တပ်စွဲလျက် ရှိလေသည်။ အောက်တိုဘာလ ၁၅
ရက်နေ့ ည၌တွင် ထိုတပ်ထဲမှ တပ်ကြပ်ကလေ တစ်ဦး ကို ကင် ထောက်
ရန်အတွက် ရန်သူ့စခန်း ရှိရာသို့ စေလွှတ်လိုက်လေ၏။ အခန်းသင့်သွာ သည်
ကာ အခြာ မဟုတ်။ ထိုည၌တွင်ပင် အမှောင်ကို အကာယူ၍ ရန်သူတပ်
များ သည် ကလော့စတာ ကင်း အရပ်ထဲတွင် တပ်စွဲလျက်ရှိသော ပြင်သစ်
တပ်ခွဲဘက်သို့ တိတ်တဆိတ် ချီတက်လျက်ရှိခြင်း ပင် ဖြစ်လေသည်။ ရန်သူ
တို့၏ အကြံကား ပြင်သစ်တပ်များ ကို အလစ်တွင် ဝင်၍ ချေမှုန် ရန်ပင်
ဖြစ်၏။

တပ်ကြပ်ကလေ လည် ဤသတင်း ကို ပြန်၍ပို့မည်ဟု လုပ်နေစဉ်
ရန်သူ စစ်သာ များ သည် သူ့ကိုဝိုင် ၍ ဖမ်း မိလျက် ဖြစ်နေ၏။ ‘ဟေ့ကောင်၊
အသံ မထွက်နဲ့နော်၊ နည် နည် ကလေ အသံထွက်လိုက်ရင် မင်းအသက်
တော့ ဟောဒီ လုံစွပ်ဖျာ မှာ ပါပြီ သာ ပဲ’ ဟု ရန်သူစစ်သာ များ က လုံစွပ်

တပ်ထား သော သူတို့၏သေနတ်ကြံ များဖြင့် တပ်ကြပ်ကလေး ၏ ရင်ပတ်ကို တွေ့ရင် ခြိမ် ခြောက်ကြ၏။

သို့ရာတွင် အာဇာနည်တို့မည်သည် ကိုယ့်အသက် ကိုယ့်စည် စိမ်းထက် ကိုယ့်တိုင် ပြည် ကိုယ့်လူမျိုး ၏ အသက်စည် စိမ်းကို ပိုပြီး အရေ ထာ သည်က တစ်ကြောင်း ၊ တာဝန်ကျေပွန်ဖို့ ကြုံလာလျှင် တစ်ခါမက ဆယ်ခါမျှပင် သေလိုက်ရန် အသင့်ဖြစ်နေသည်က တစ်ဖုံ၊ တစ်သက်တစ်ခါ သေရမည့် အတူတူ သူရဲပေါ်နည် သည် လူနဲ့ လူအ လူချာတို့၏ သေခြင် မျိုး တို့ဖြင့် မသေဘဲ အာဇာနည်ပီပီ ရဲရဲရင့်ရင့် သေခြင် က မြတ်လှပေသည်ဟု ယုံကြည် ထာ သည်က တစ်မျိုးတို့ကြောင့် သူ့ရင်ဝတွင် တွေ့ပြီး ထာ သော လှံစွပ်တို့ကို ဘာမျှ အရေ မထာ ဘဲ ‘ရန်သူတွေ တက်လာပြီ’ ဟု သံကုန်ဟစ်လေ ၏။ ထိုအသံကို ကြာ ရသဖြင့် ပြင်သစ်တပ်ခွဲလည် အဆင်သင့် ပြင်ထာ ကြသောကြောင့် ရန်သူများ သည် အလစ်ဝင်စီ ရန် အကြံပျက်ပြီး လျှင် နောက်သို့ ဆုတ်ခွာသွာ ကြရလေ၏။ ဤနည်း ဖြင့် ၂၅,၀၀၀ မျှသော ပြင်သစ်တပ်ခွဲ တစ်တပ်လုံး သည် အသက်ဘော မှ လွတ်သွာ ခဲ့ရသည်ဖြစ် သော်လည်း ထိုတပ်ခွဲ၏ တပ်ကြပ်ကလေး ဒက်ဆက်^{၂၄} မှာမူကာ ရန်သူ၏ လက်ချက်ဖြင့် စိမ့်ညက်ညက် ကြေမွသွာ ရရှာလေသတည်း ။

အရှုံးမပေး
(နှစ်ပေါင်း ၂၄၀၀ ခန့်က)

ဂရိတစ်ပြည်လုံး ကြောက်စွာ တွေ့တုန်လျက် ရှိလေသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ပါရှာ^၁ ပြည်ဘုရင် ဇပ်ဆီ^၂ သည် ခေါဘဏီတပ်ကြီးဖြင့် ဂရိပြည်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူရန် ချီတက်လာလျက် ရှိသောကြောင့်ပင်တည်း။

ကြောက်စွာ တွေ့တုန်မည်ဆိုလျှင်လည်း တုန်စရာပေ။ ဇပ်ဆီ နိုင်ငံ၏ ကျယ်ပြန့်ပုံကို ပြောရမည်ဆိုသော် အိန္ဒိယ ကော့ကော ဆပ်^၃ တောင်တန်း များမှ အီဂျီ ယပ်^၄ အထိ ကက်စပီယန်^၅ ပင်လယ်မှ ပင်လယ်နီအထိ ကျယ်ပြန့်လျက် ရှိသည်။ သူ့ လက်အောက်တွင် ကယ်လဒီယန်လူမျိုး^၆ ယဟူဒီလူမျိုး^၇ ဖီနီရှန် လူမျိုး^၈ အီဂျစ်လူမျိုး^၉ အာရပ်လူမျိုး^{၁၀} အီသီယိုးပီးယားလူမျိုး^{၁၁} အစရှိသည်တို့သည် နှစ်စဉ် ပဏ္ဏာလက်ဆောင်များ ဆက်သကြပြီ သော် ကျေတော်မျိုး ကျွန်တော်မျိုး ခံလျက် ရှိကြသည်။ သူ၏ မြို့တော်မှာ မှာလည်ဗက်ဗီလုံ^{၁၂} ဆူဆာ^{၁၃} ပါဆက်ပိုလစ်^{၁၄} အစရှိသည်ဖြင့် သုံးလေး မြို့ရှိလေသည်။ ဇပ်ဆီ ၏ တန်ခိုးကြီး ပုံ၊ ခမ်းနားပုံ၊ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်ပုံတို့မှာ ယခုကဲ့သို့ ချီတက်လာတော်မမူမီ ပဝေသဏီကတည်းကပင် ဂရိတို့သည်

ကောင်စွာကြာဖူးကြသဖြင့် သူချီတက်လာပြီဟု ကြာရသည့်အခါတွင် ဂရိတစ်ပြည်ထောင်လုံး ကြောက်ရွံ့ တွေ့တုန်နေသည်။ အံ့ဩစရာမရှိတော့ပေ။ စစ်မတိုက်ရဘဲနှင့် သူ့နောက်တော်ပါက ပါလာကြသော စစ်သည်တော် အလုံးအရင်းဖြင့် ဖိသတ်လိုက်ရုံနှင့်ပင် ဂရိတစ်ပြည်ထောင်လုံး စိစိညက်ညက် ကြေမ့ သွားလောက်ပေ၏။

ဇော်ဆီ၏ စစ်သားများ စုရုံနေသောနေရာမှာသာ ဒဏ်ခံရခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအရပ်တွင် ထာရီသော ဂရိလူမျိုးတို့သည် သူ၏ အလုံးအရင်းများကို ကောင်စွာ ခန့်မှန်နိုင်လေသည်။ ဇော်ဆီလည်း အလုံးအရင်းနှင့် မြဲကြံ၍ ရလျှင် မပင်မပန်ဘဲ မြဲကြံလှန်၍သာ ဂရိပြည်ကြီးကို သိမ်းယူမည်ဟု အကြံတော်ရှိသဖြင့် ဂရိပြည်ထောင်စု၏ အာဏာပိုင်များထံသို့ အညံ့ခံရန် တောင်ဆိုသည့် ရာဇသံကို သူ့သံတမန်များနှင့် ပို့လိုက်လေ၏။ အညံ့ခံရမည့်အစီအစဉ်မှာ အခြားမဟုတ်။ ဂရိပြည်ထောင်စုများမှ ရေနံနှင့် မြေကြီးကို ဇော်ဆီထံသို့ လာရောက်ဆက်သခြင်းဖြင့် ဇော်ဆီသည် ဂရိတို့၏ ရေမြေရှင်ဖြစ်ကြောင်းကို အသိအမှတ်ပြုရန်ပင် ဖြစ်လေသည်။

ဤသို့တောင်ဆိုရာ၌ သက်ဆက်^{၁၅} ဆိုသော ပြည်နယ်ကလေးတစ်ခုသာလျှင် ချက်ချင်း လွယ်လွယ်နှင့် အညံ့ခံလိုက်လေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုပြည်နယ်ကလေးသည် ဇော်ဆီချီတက်ရာလမ်းမတွင် တည်လျက်ရှိသောကြောင့်တည်း။

ကျန်သော ပြည်ထောင်စုများမှ ကိုယ်စားလှယ်တို့သည် ကောရင့်ကျွန်းဆက်^{၁၆} တွင် စုဝေးကြပြီလျှင် သူတို့၏အမျိုးနှင့် တိုင်ပြည်ကို အကောင်ဆုံနည်းဖြင့် ကာကွယ်ရန်ကိစ္စကို ဆွေ နွေကြလေ၏။ ဇော်ဆီသည် အလုံးအရင်း အင်အားကြီးမားလှသော ဘုရင်တစ်ဆူဖြစ်သည်ကို ဂရိလူမျိုးတို့သည် ကောင်စွာ သိ၏။ ဤကဲ့သို့သော ဘုရင်တစ်ဆူကို

ခုခံခြင်း အာ ဖြင့် ဂရိတစ်မျိုး လုံ ကြေပွယ်ကုန်သည့် ဆုံ ရှုံ သွာ နိုင်သည်ဆိုသည် ကိုလည်း ဂရိတို့ကို သွာ ရောက်သင်ကြာ စရာ မလို။

ဤသို့ဖြစ်လျှင် ဂရိတို့သည် ဤမျှ ကြီး မာ လှသော ဗိုလ်ထုကြီး ကို အဘယ်ကြောင့်ခုခံရန် ကြံရွယ်ရပါသနည်း ။ ဂရိတစ်ပြည်လုံး ကျောက်ရူ တွေ ရှု ကြ၍လော။ သို့မဟုတ် ဘာမျှ မစဉ် စာ မဆင်ခြင်ကြဘဲ မိုက်ရူ ရဲထ၍ လုပ်ကြခြင်း ပေလော။

ကျောက်ရူ တွေ ရှု ကုန်ကြ၍လည်း မဟုတ်။ မိုက်ရူ ရဲထ၍ လုပ်ကြ ခြင်း လည်း မဟုတ်။ တို့တို့ပြောရလျှင် သူ့ကျွန်ဖြစ်ရသည်ထက် ဆာရသည် က မြတ်သေ သည် ဟူ၍ ယုံကြည်လျက် ရှိကြသောကြောင့်ပင်ဖြစ်၏ ။

ရန်သူတို့ ဂရိပြည်တွင် သို့ ချီတက်လာသည်ဆိုလျှင်ပင် အေဂျီ ယန်^၁ ပင်လယ်ကို ရေတပ်ဖြင့် ဖြတ်ကူ ၍ ထိုကမ်း မြေမှ ဂရိ ပြည်တွင် သို့ ချီတက်ရန်လမ်း ကြောင်း ၊ ဒုတိယလမ်း မှာ ဟဲလက်စပွန်^၁ ရေလက်ကြာ ကို လှေတံတား ထို ၍ ကုန် တပ်ဖြင့် ချီတက်ရန် လမ်း ကြောင်း ဟူ၍ လမ်း နှစ်ကြောင်း ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုမျှ အလုံ အရင် အင်အား ကြီး မာ လှ သော ရေတပ် ကုန် တပ်ကြီး ကို ခုခံမည်ဆိုလျှင် အကောင် ဆုံ နည်း မှာ ဆယ်ချင် ရာချင် လောက်သာ သွာ နိုင်သော တောကြိုတောင်ကြာ ချောက် ကမ်း ပါ များ မှ စောင့်၍ တိုက်ကြရန်ပင်ဖြစ်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဟူမူ ဤ အရပ်ဒေသများ တွင် အလုံ အရင် ထက် စွမ်း ရည်သတ္တိတို့က ပိုပြီး ခရီး ရောက် နိုင်သောကြောင့်တည်း ။

ဤကဲ့သို့ ဒေသများ ထဲတွင် ဂရိတို့အတွက် အရေ ကြီး ဆုံ ဒေသသည် သာမေပီလီ^၁ တောင်ကြာ လမ်း ပင်ဖြစ်လေသည်။ ထိုတောင်ကြာ လမ်း ကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ဂရိစစ်သား လေ ထောင်ရှိ၍ ဇပ်ဆီ^၁ ၏ စစ်သား များ မှာ နှစ်သန် ကျော်မျှရှိလေသည်။ ဂရိစစ်သား တို့၏ဗိုလ်မှာ ဆပါ တာ^၁ ပြည်နယ်

၏ ဘုရင်တစ်ပါး ဖြစ်သော လီအွန် နီ ဒက်^၂ ပင် ဖြစ်လေသည်။ ဆပါ တနယ်သာ များ သည် ကမ္ဘာကသိကြသည့်အတိုင်း အသက်နှင့် လူလုပ်ကြသောသူများ မဟုတ်။ အရှက်နှင့် လူလုပ်ကြသော သူများ ဖြစ်ကြ၍ အရှက်တကွဲအကျိုး နည်း ဖြစ်ပြီး အသက်ရှင်နေခြင်း ကို သေခြင်း ထက် အဆပေါင် အသင်္ချေ ပို၍ ကြောက်ကြ၏။

ဗိုလ်လီအွန် နီ ဒက်ကမူကား ဤစစ်ပွဲတွင် သူကျဆုံး မည်ဟု တစ်ထစ်ချ ယုံကြည်ထား ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရှေ့ အခါက ဒယ်လဖိုင်^၂ ဖြို့တွင် ဂရိလူမျိုး တို့ယုံကြည်ကို ကွယ်သော နတ်ကွန် တစ်ခုရှိသည်။ အရှေ့ကြို့ ကိစ္စတစ်ခုခု ဆောင်ရွက်ခါနီး တွင် ဂရိလူမျိုး တို့သည် ထိုနတ်ကွန် ရှိ နတ်ထိန် များ ကို တိုင်ပင်လေ့ရှိသည်။ ယခုကိစ္စတွင် နတ်ကွန် ကို တိုင်ပင်ကြရာ ဆပါ တ ဘုရင်တစ်ပါး ပါ အသေခံမှသာလျှင် ဆပါ တပြည်သည် ချမ်းသာရာ ရလိမ့်မည်ဟု ဟောကိန် ထုတ်ထား သောကြောင့် သူ အသေခံလိုက်လျှင် ဆပါ တပြည် ချမ်းသာရာရလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ထား ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဥပဒေအရဆိုလျှင် ဘုရင်တစ်ပါး သည် သူ့ကိုယ်ရံတော်အဖြစ် လူသုံ ရာကို ခေါ်သွား နိုင်သည်။ ဤသို့ ရာကိုရွှေ ချယ်ရာ၌ လီအွန် နီ ဒက်သည် သာ သမိ ရှိသူများ ကိုသာ စိစစ်ရွှေ ချယ်လေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အကယ်၍စစ်ပွဲတွင်ကျဆုံး ခဲ့လျှင် သာ သမိ မကျန်ရစ်က ထိုသူ၏ မျိုးပြုတ်သွား မည် စိုး သောကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ သာ သမိ ရှိသဖြင့် ရွှေ ချယ်ခြင်း ခံရသောသူများ နှင့်တကွ သူတို့၏အခိုင် အစေများ ပါ ထည့်၍ ပေါင် လိုက်ရာ လူသုံ ရာပြည့်သွား လေသည်။

ထိုသို့ ရာတို့သည် တိုက်ပွဲသို့မဝင်မီ သူတို့ ထံ စံလေ့အတိုင်း သူတို့ကိုယ်ကို သူတို့ သရဏဂုံတင်ကြလေသည်။ ဤသို့ ထံ စံရှိသည့် အစီရင်တွေကို လုပ်ခြင်း ဖြင့် နိမိတ်မရှိ မင်္ဂလာမရှိသော အရာများ ကို

လုပ်နေသည်ဟူ၍ သူတို့စိတ်ကို အနည် ငယ်မျှ မထိခိုက်။ ရှေ့အခန့် တစ်ခု ဖြစ်သော အန်တစ်ဂိုနီ အကြောင်း တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သူတို့ကျဆုံး ၍ ထုံ စံအတိုင်း သင်္ကြိုဟ်ခြင် မပြုရဟု ရန်သူများ ကတာ မြစ်ထာ လျှင် သူတို့၏ ဝိညာဉ်တို့သည် ဆောက်တည်ရာမရ ဖြစ်မည်စိုး သောကြောင့် မသေမိကပင် သရဏဂုံတင်ထား ခြင် ဖြစ်သည်။

ဗိုလ်လီအွန် နီ ဒက်၏ မိန့် မ ဂေါ်ဂို^{၂၃} ကလည် သတ္တိခဲကလေ ပင်တည် ။ လင်ယောကျ်ာ ဤသို့ သေပွဲဝင်ရတော့မည့်အတွက် စိတ်လေ ခြင် ၊ သောကရောက်ခြင် ၊ ကြောင့်ကြခြင် မဖြစ်ပေ။ သူ၏ လင်တော်မောင် သည် အချည် နီ သေရခြင် မဟုတ်ဘဲ အာဇာနည်တို့၏ အသေမျိုး ကို သေရမည်ဖြစ်ရာ သေမည့်သူအသေဖြောင့်အောင် အမျိုး မျိုး အာ ပေ လျက် ရှိလေသည်။ ဆပါ တသူများ သည် ဂေါ်ဂိုကဲ့သို့ပင် သတ္တိခဲကလေ မျာ သာတည် ။ သူတို့၏ရည် စာ မျာ စစ်တိုက်ထွက်တော့မည်ဆိုလျှင် ‘ဒိုင် ကို ကိုင်ပြီ တော့ဖြစ်ရင်လဲ ပြန်လာပါ။ ဒါမှမဟုတ်ရင်လဲ ဒိုင် ကို စီ ပြီ တော့ ပြန်လာပါ ကိုကို’ဟု မှာလေ့မှာထ ရှိကြသည်။ အဓိပ္ပာယ်ကား ဒိုင် ကို ကိုင်ပြီ ပြန်လာပါဆိုသည်မှာ အခြာ မဟုတ်။ စစ်ပွဲတွင်အနိုင်ရ၍ ဒိုင် ကြံ ကို တဝင့်ဝင့်ကိုင်ကာ ပြန်လာပါဟု ဆိုခြင် ဖြစ်သည်။ ဒိုင် ကိုစီ ပြီ ပြန်လာပါဆိုသည်မှာ အရှံ့ ဓေ ကာ ပြန်မလာပါနှင့်၊ မနိုင်လို့ ရှံ့ ရလျှင်လည် စစ်ပွဲတွင်အသေခံ၍ အလောင် ကို ဒိုင် ပေါ်တင်၍ အိမ်ကို ပြန်ယူလာပါစေဟု မှာလိုက်ခြင် ပင် ဖြစ်လေသည်။

လီအွန် နီ ဒက်နှင့် သူတပ်သား မျာ သည် တောင်ကြာ လမ် သို့ ရောက် ကြသောအခါ တောင်အောက်တွင် ပုရွက်ဆိတ်များ ကဲ့သို့ တရွရွ တလှုပ်လှုပ် သွာ နေကြသော ဇေဝီ ၏ တပ်သား မျာ ကို ကောင် စွာမြင်ကြရလေသည်။ လီအွန် နီ ဒက်မှာမူကား တုန်လှုပ်ခြင် မဖြစ်ဘဲ တိုက်ရမည့် ရက်ကိုသာ

မျှော်လင့်လျက်ရှိလေ၏။ မကြာမီ ပါရန့် မြင် စီ ကင် ထောက်တစ်ယောက် သည် တောင်ကြာ ၏အခြေအနေကိုကင် ထောက်ရန် ရောက်လာလေသည်။ သူ့ရှေ့တွင်မြင်ရသော အရာများ သည်ကား သူ့မျက်စိကိုပင် မယုံနိုင်လောက် အောင် ဖြစ်နေ၏။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်း ကာ အခြာ မဟုတ်။ ယနေ့ နက်ဖြန် ဆိုသလို စစ်ပွဲအကြံ အကျယ် ဆင်နွှဲရတော့မည်။ သို့သော်လည်း ဆပါ တစ်သား များ မှာ သေရတော့မည့်ဘေး ကို ကြောက်လန့်ပြီး လျှင် မှိုင်တွေခြင်း ၊ ငေ မောခြင်း မဖြစ်ရုံမျှမက အချို့မှာ ပြေ ပွဲခုန်ပွဲများ ကိုပင် ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် ကျင် ပလျက်ရှိ၍ အချို့မှာမူကား သူတို့၏ ဆံရှည်များ ကို ကြောနေအောင် ဖြီ လျက် ရှိကြသောကြောင့်ပင်တည်း ။ ထို့ကြောင့် သူမြင်သမျှကို ဇေဆီ ဘုရင်ကြံ ထံ ပြန်၍ လျှောက်တင်ရလေ၏။ ဇေဆီ ဘုရင်ကြံ သည် သူ့ ခြေတော်ရင် တွင် ခစာ လျက်ရှိသော သစ္စာဖောက်မျိုး ဖျက် အတိုင်ပင်ခံ ဒီမာရေ တပ်^{၂၄} ကို ခေါ်၍ အကျိုး အကြောင်း စုံစမ်း တော်မူလေသည်။ ဒီမာရေ တပ်ဆိုသူမှာ အခြာ မဟုတ်။ အကျင့်ယုတ်၍ ဆပါ တလူထုကြံ က တိုင် ပြင်မှ နှင်ထုတ်လိုက်သောကြောင့် ဇေဆီ ၏ ခြေတော်စုံကို ခိုလှုံနေ ရသော ဆပါ တ မင် ညီမင် သာ တစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆပါ တ လူမျိုး တို့၏အကြောင်း သူ ကောင် ကောင် သိသည်။

‘ဘယ့်နယ်လဲ ဒီမာရေ တပ်၊ မောင်မင် တို့ ဆပါ တလူမျိုး များ ဟာ တယ်လဲ ရှု ကြောင်ကြောင်နိုင်လှပါလား ၊ ငါ့ ခေါဘဏီတပ်ကြံ ကို မြင်ကာမျှ ဖြင့် ဘယ်ရန်သူမှ ဆောက်တည်ရာရတယ်လို့ ငါကိုယ်တော်မြတ် ကြာ ဆော် မမူဘူ သေ ဘူ ၊ ယခုမှာမူ မောင်မင် တို့ရဲ့ လက်တစ်ဆုပ်စာလောက်ရှိတဲ့ ဆပါ တတပ်ကလေး ဟာ ငါကိုယ်တော်မြတ်ရဲ့ ခေါဘဏီတပ်မတော်ကြံ နီ လာသည့်တိုင်အောင် ထွက်မပြေ ရုံမျှမက အလှများ ပြနေလိုက်ကြသေး တယ်၊ အဲသည်ကြောင် ခြင် ရာဟာ ဘယ်လိုတုန် ဆိုတာကို ငါကိုယ်တော်

မြတ် သိချင်တော်မူတယ်။ သံတော်ဦး တင်စမ်း မောင်မင် 'ဟု ဖေဆီ ဘုရင်ကြီး က မိန့်တော်မူလေသည်။ ဆပါ တလူမျိုး များ သည် ဤသို့ပြုမှု နေလျှင် သဲသဲမဲမဲ တိုက်ခိုက်တော့မည့် လက္ခဏာဖြစ်ကြောင်း ကို ဒီမာ ရေ တပ်က သံတော်ဦး တင်လေသည်။ သို့သော်လည်း ဤလက်တစ်ဆုပ်မျှ လောက်သော ဆပါ တ တပ်ကလေ သည် သူ၏ ခေါဘဏီတပ်မတော် ကြီး ကို စ၍ တိုက်ခိုက်မည်ဆိုသည်မှာ ဘယ်နည်း နှင့်မျှမဖြစ်တန်ရာ၊ ရယ်ဖွယ် သာဖြစ်တော့သည်ဟု နှလုံး တော်သွင် လျက်ရှိသဖြင့် ရုတ်တရက် မတိုက် သေ ဘဲ ဆပါ တတပ်သာ များ အညံ့ခံလာကြမည့် အချိန်ကိုသာ ဖေဆီ ဘုရင်ကြီး သည် မျှော်လင့်စောင့်စော လျက် ရှိလေ၏။ လေ ရက်ကြာ၍ ဘယ်သူမျှ မလာသောအခါ ဖေဆီ ဘုရင်ကြီး သည် စစ်တိုက်ရန် အမိန့်ထုတ် လိုက်လေ၏။

သို့ရာတွင် ကေသရာဇာခြင်ဆွဲတစ်ကောင်ကို မြင် တစ်ထောင်ဝန် ရံရ မည်မှာ လွယ်ကူမည်ဖြစ်သော်လည်း ကိုယ့်လွတ်လပ်ရေး အတွက် တိုက်ခိုက် နေကြသော လီအွန် နီ ဒက်တို့ လူတစ်စုကို ခေါဘဏီတပ်ကြီး သည် တိုက်ရန် မလွယ်ကူပေ။ ဖေဆီ ဘုရင်ကြီး လည်း နှစ်ရက်အတွင်း သူ့တပ်သာ များ အကြိမ်ကြိမ်လန်၍ ကျလာသည်ကိုတွေ့ရ၍ သူ့ ယာယီသလွန်တော်မှ သုံ ကြိမ်တိုင်တိုင် ဒေါသထွက်လျက် ခုန်၍ပင် ချတော်မူခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် ဤသို့ ဖေဆီ တပ်သာ များ လည်း အကြံကြံလျက်ရှိစဉ် အသာ ထဲက လောက်ထွက်ဆိုသော စကား အတိုင်း လီအွန် နီ ဒက်၏ လက်အောက်မှ သစ္စာဖောက် တပ်သာ တစ်ယောက်သည် ဖေဆီ ထံသို့ သွား ပြီ သော် ဆုတော်ငွေကိုလိုသလောက်ရလျှင် ဖြတ်လမ်း ကောင် တစ်ခုကို ပြမည်ဟု လျှောက်ထား လေ၏။ ဖေဆီ လည်း ဆုတော်ငွေကိုပေ သနာ ပြီ လျှင် ထိုသစ္စာဖောက်နှင့်အတူ ပါရန် စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဟိုက်ဒါနက်^{၁၅}

ကိုယ်တိုင် ကြို မှု အုပ်ချုပ်သော တပ်တစ်တပ်ကိုထည့်လိုက်၏။ ထိုဖြတ်လမ်း အတိုင် လိုက်သွားရာ လီအွန် နီဒက်တို့၏ နောက်ဘက်သို့ ရောက်သွားကြ လေ၏။ ထိုလမ်းတွင်အစောင့်ချထားသော ဖို ဆီယန်^၆ တပ်သားများသည် အလစ်တွင်ဝင်၍ အတိုက်ခံရသဖြင့် မကြိုသာတော့ဘဲ သူတို့စခန်းကို စွန့်ခွာ လျက် တောင်ပေါ်သို့တက်ပြေးကြလေ၏။ ဤသတင်းကို ကင် ထောက် တစ်ယောက်လာပြော၍ လီအွန် နီ ဒက်လည် ချက်ချင်း သိလေ၏။

ထို့ကြောင့် လီအွန် နီ ဒက်သည် စစ်သည် တပ်မိုလ်များ၏ အစည်အဝေး တစ်ခုကို ရုတ်တရက် ချက်ချင်း ခေါ်စေပြီး သော် နောက်ဆုံး စစ်၏ အခြေအနေကို ဆွေ နွေ ကြလေ၏။ လက္ခဏာဖတ်ဆရာ မက်ဂစ်တီ ယက်^၇ ဆရာကမူ ကျဆုံးသော စစ်သားတစ်ဦး၏ အူအသည် တွေမှ နိမိတ်ကောက်ယူကာ ရှုံ မှာပဲဟု ဟောကိန် ထုတ်လေ၏။ ဤအခြေအနေတွင် တိုက်လိုက်လျှင် ရှုံ မည်ဆိုသည်ကို ဗေဒင်မေ နေစရာ မလိုတော့ပေ။ စဉ် စာ တတ်သည့် လူတိုင်း ကောင်စွာ အသိပင် ဖြစ်နေ၏။ လီအွန် နီ ဒက်လည် မက်ဂစ်တီ ယက်အား ပြန်လိုလျှင် ပြန်နိုင်ရန် အခွင့်ပေးလေသည်။ သို့သော်လည်း လက္ခဏာဖတ်ဆရာသည် သူ့မိုလ်အပေါ်တွင် သစ္စာမဖောက်လို။ သူ၏ တစ်ဦးတည်းသော သားကိုသာ ပြန်၍ လွှတ်လိုက်သည်။ ထို့နောက် လီအွန် နီ ဒက်သည် သူ့လက်အောက်တွင်ထားရှိသော ပြည်ထောင်စုအသိ သိမှ တပ်သားများကို ခေါ်ပြီး သော် ‘ကဲ၊ ရဲဘော်တို့၊ ငါတို့ရဲ့ အခြေအနေကတော့ ရဲဘော်တို့ သိတဲ့အတိုင်းပဲ၊ အထူး ပြောနေရန် မလိုဘူး၊ တို့တတွေ ဆက်တိုက်ရင်လဲ ဒီအခြေအနေကျမှဖြင့် ဘယ်နည်း နှင့်မျှ မနိုင်တော့ဘူး၊ အဲဒီတော့ အာ ချင် မမျှလို့ ဆုတ်ပေး ရတယ်ဆိုတာ အမှန်စင်စစ်တော့ ရှက်ဖို့ မရှိလှဘူး၊ ဒီတော့ တိုတိုပဲ ရဲဘော်တို့၊ မင် တို့ အခု အချိန်ရှိတုန်း လွှတ်ရာ ကျွတ်ရာကို ဆုတ်ချင်တဲ့လူများ ရှိရင် ဆုတ်နိုင်ကြတယ်၊ ငါ ခွင့်ပေး တယ်။

ငါနဲ့ ငါ့လူသုံ ရာကတော့ တို့နေရာက တစ်ဖဝါ မရွေးဘဲ အသေခံပြီ တိုက်ကြဖို့ သန္နိဋ္ဌာန်ချပြီ ပြီ’ ဟု လီအွန် နီ ဒက်သည် သဘောထား ကြံ မာစွာဖြင့် သူ့လက်အောက်တပ်သား များ ကို ခွင့်လွှတ်လျက်ရှိ၏။

အချို့တပ်သား များ သည် တပ်ခေါက်၍ ပြန်သွား ကြသည်။ လီအွန် နီ ဒက်နှင့် သေအတူ ရှင်အတူ နေတော့မည်ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ချထား သူများ မှာ ကာ မိုင်ဆီ နေ^{၁၅} နယ်သား ရှစ်ဆယ်၊ သက်ဆိပ်ယန်^{၁၆} နယ်သား ခုနစ်ရာ၊ သီ ဗန်^{၁၇} နယ်သား လေး ရာနှင့် လီအွန် နီ ဒက်၏ လူရင် များ ဖြစ်ကြသော ဆပါ တနယ်သား သုံ ရာတို့ပင် ဖြစ်သည်။ တစ်ဖက်က ချီတက်လာမည့် ရန်သူတပ်သား များ မှာကာ နှစ်သန် ထက် မနည်း ပေ။

တပ်ထဲတွင် လီအွန် နီ ဒက်နှင့်ဆွေမျိုး နီ စပ် အသက်ငယ်ငယ်လူမမယ် ကလေး နှစ်ဦး ရှိ၍ ထိုသူနှစ်ဦး ကို အချည် နီ မသေစေလိုသောသဘောဖြင့် ဆပါ တသို့ စာပို့သွား ပါဟု လီအွန် နီ ဒက်သည် ဥပါယ်တံမျဉ်ဖြင့်ပြောဆိုရာ ထိုသူငယ်နှစ်ဦး အနက် တစ်ဦး က ‘ကျွန်တော် ဒီကိုစစ်တိုက်ရအောင်လာတာ၊ စာပို့ရအောင်လာတာ မဟုတ်ပါ၊ ကျွန်တော် မပို့ပါရစေနဲ့’ ဟု ပြန်၍ ဖြေပြီ လျှင် အခြာ တစ်ယောက်ကမူ ‘သတင် ပြန်ပို့နေဖို့ မလိုပါဘူး ၊ ဆပါ တ သိချင်တာက ကျွန်တော်တို့ ဒီမှာ ဘယ်လိုအသေခံပြီ တိုက်တယ် ဆိုတာ ပါပဲ’ ဟု ပြောပြလေသည်။ လီအွန် နီ ဒက်သည် သတ္တိခံကလေး နှစ်ယောက် ကို အလွန်ကြည်ညိုသော စိတ်ထား ဖြင့်ကြည့်ကာ ခေါင် ညိတ်လျက်ရှိ၏။

ဒိုင်အီနီဆက်^{၁၈} ဆိုသော ဆပါ တ ရဲဘော်တစ်ဦး အာ အခြာ တစ်ဦး က ‘အဲဒါ၊ ပါရှန် လေး သမာ တွေက တယ်များ ဆိုပဲ၊ သူတို့မြာ တွေ ပစ် လိုက်ရင် နေလုံ တောင် ပျောက်သွား တယ်တဲ့ ဆရာ’ ဟု ပြောသောအခါ ‘ဒီလိုဆိုရင်သာ ကောင် သေ တယ်၊ တို့တစ်တွေ နေရိပ်ထဲမှာ တိုက်ရတာ ပေါ့’ ဟု ပြန်၍ ဖြေသတတ်။

ထိုနေ့တွင် ဆပါ တ တပ်သာ နှစ်ဦး မှာ မျက်စိရောဂါ အပြင် အထန် စွဲကပ်လျက်ရှိသောကြောင့် အနီ အနာ ရှိ ရွာကလေး တစ်ရွာသို့ ပို့ထား ရရာ ယူရိုတပ်^{၁၂} ခေါ်သော ရဲဘော်တစ်ဦး သည် သူ့စစ်ဝတ်စစ်စာ ကို အတင် ဝတ် ပြီး လျှင် သူတပည့်အာ သူ့စစ်တပ်သို့ အတင် ပြန်ပို့ခိုင်း လေသည်။ အခြာ တစ်ဦး မှာမူကား ရောဂါ အလွန်ပြင်း ထန်လျက်ရှိသောကြောင့် အတော်ပင် တောင် ပန်ပြီ နောက် ခေါက်သွာ သော တပ်များ နှင့် ပြန်ထည့်လိုက်ရ၏။

ရှေ့အခါက သူတပည့်များ အကျအဆုံး မများ ရအောင် ရန်သူ၏ အတိုက်ကို စောင့်ပြီး မှ လီအွန် နီ ဒက်သည် ပြန်၍တိုက်လေ့ရှိသည်။ ထိုနေ့ အဖို့တွင်မူကား ပါရှန် တို့ လာ၍ အတိုက်ကို မစောင့်တော့ဘဲ လီအွန် နီ ဒက်သည် အတင် ထွက်၍ တိုက်လေ၏။ ဤသို့ လုပ်လိုက်ခြင်း မှာ အခြာ ကြောင့် မဟုတ်။ ထိုနေ့က တိုက်ပွဲသည် နောက်ဆုံး ပွဲဖြစ်သဖြင့် သတ္တိ အစွမ်း ကုန်ပြ၍ တရကြမ်း တိုက်လိုက်လျှင် ရန်သူတွေလည်း အကျအဆုံး များ ရုံသာမက ဤသို့ မိ ကုန်ယမ်း ကုန် တိုက်လိုက်သဖြင့် ‘ဂရိတွေကို သွာ မစမ်း နဲ့ဟေ့၊ ဒီကောင်တွေဟာ သူတို့ရဲ့ လွတ်လပ်ရေး ကို ထိလာရင် ဘီလူ ထက်တောင် ကြောက်စရာကောင် သေ တယ်’ ဟူသော ဥဒါန် လည် တွင်၍ ကျန်ရစ်မည် ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း ။

လီအွန် နီ ဒက်တို့လူစု၏ လက်နက်များ တွင် ရန်သူများ သည် အတုံ့ လိုက် အရုံ လိုက် ကျဆုံး ကြရရှာလေ၏။ ရန်သူတို့၏ စစ်ဗိုလ်ချုပ်များ မှာ မူကား သူတို့ကိုယ်တိုင် ရှေ့သို့ပင်ထွက်၍ မတိုက်ဝံ့တော့ဘဲ တပ်သာ တွေ၏ နောက်မှ ပုန် ကွယ်ကာ ကြောက်၍ နောက်ဆုတ်နေသော တပ်သာ များ ကိုသာ ကျာပွတ်နှင့် ရိုက်တင်လျက် နေကြလေသည်။

လီအွန် နီ ဒက်တို့၏ လှံတံများ သည် ထို ရဖန်များ ၍ ကျို ပဲ့ကုန်ကြ သောအခါ ဓာ လွတ်များ ကို ထုတ်၍ ခုတ်ကြသည်။ ဓာ လွတ်များ ကျို ပဲ့

သွာ သည့်အခါ နောက်ပြန်မဆုတ်ဘဲ လက်သီ မျာ သွာ မျာ ကိုပင် အသုံ ပြုရင် အသေခံတိုက်ကြ၏။ ဤတိုက်ပွဲတွင် ပါ ရှန် တပ်သာ ပေါင် နှစ်သောင်း ကျော် သေ၍ ထိုအထဲတွင် ဇပ်ဆီ ၏ ညီတော်နှစ်ပါး လည်း ပါသွာ လေသည်။

တိုက်ပွဲပြီး သောအခါ ဇပ်ဆီ သည် သစ္စာဖောက် ဒီမာရေ တပ်ကို အပါ တော်သို့ ခေါ်တော်မူ၍ ‘ဒီမာရေ တပ်၊ ဆပါ တပြည်မှာ ဒီလိုအကောင် ရှု ကလေ တွေ တော်တော်များ မျာ ရှိသေ သလာ ’ဟု မေ တော်မူရာ ‘မှန်လှပါ၊ ရှစ်ထောင်ကျော်ကျော်လောက် ကျန်ပါသေ တယ်ဘုရား ’ ဟု ပြန်၍ လျှောက်တင်လိုက်သဖြင့် ဘုရင်ကြီး သည် စိတ်တော် အလွန်ညှို့ သွာ ရှာလေသတည်း ။

မိတ်ဆွေစစ်
(နှစ်ပေါင်း ၂၃၀၀ ကျော်ခန့်က)

ဆီရာကျူ^၁ မြို့သည် ဆစ်ဆလီ^၂ ကျွန်း တွင်ရှိ၍ ရှေ့အခါက ဂရိလူမျိုး များ ကောင်စာစဉ်က ကြို့ကျယ်ခမ်း နှာခွဲသော မြို့ကြီးတစ်မြို့ ဖြစ်လေသည်။ ယခုအဖြစ်အပျက်ကလေး ပေါ်ပေါက်စဉ်က ထိုမြို့၏ ဘုရင်သည် ဒိုင်အိုနစ်ရှိယပ်စ်^၃ ဖြစ်သည်။ သူသည် သူ၏ စွမ်းရည်သတ္တိကြောင့် စာရေးကလေး ဘဝမှ ဘုရင်ဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် မြို့သူမြို့သား တို့သည် တတ်နိုင်သည့် နေ့တစ်နေ့တွင် သူ့ကို အတင်ဖြုတ်ချလိမ့်မည်ဟူသော အတွေ့ဖြင့် ကိုယ်ကကျူ ကိုယ့်သူ ကိုပင် မယုံကြည်နိုင်ဘဲ ရှိလေသည်။

အဘယ်မျှ မယုံသင်္ကာရှိသနည် ဆိုသည်ကို ကြည့်ကြည့်စို့။ ဒိုင်အိုနစ်ရှိယပ်စ်သည် ထောင်တစ်ခု ပြုလုပ်ထားသည်။ သူနှင့် မသင့်မတင့်သော သူများ ၊ သူ မယုံသင်္ကာသောသူများ ၊ သူ့အလိုကိုမလိုက်သူများ အစရှိသည်တို့ကို ထိုထောင်တွင် ခြံ အကျဉ်းသွင်းထားလေသည်။ ထိုသူများသည် ထောင်ထဲတွင် သူ့အကြောင်းကို ဘာတွေ့မျှ ပြောကြသနည် ဟု သိချင်သောကြောင့် ထိုထောင်နှင့် ကပ်လျက်ရှိသော ကျောက်တောင်ကို ထွင်း

ပြီ လျှင် ဂလိုဏ်များ လုပ်ဖောက်ထား ရာ အကျဉ်းသာ များ ပြောသမျှစကားကို ထိုအခန်း တွင် မှ ကောင်း စွာ ကြား နိုင်လေသည်။

သူ့အိပ်ခန်း ၏ပတ်လည်တွင်လည်း ကျုံ့တစ်ခု တူ ထာ ပြီ လျှင် ဆွဲတံခါ တစ်ခုကိုစီမံထား ၍ အသုံးပြုချင်သည့်အခါ ထိုတံခါ ကို သူ့ကိုယ်တိုင် ဆွဲတင်ဆွဲချလေ့ရှိသည်။ တစ်ခါကလည်း သူ့မှတ်ဆိတ်ရိတ်သမား က ‘ကျုပ်ဟာ နှယ်နှယ်လူ မဟုတ်ဘူး ၊ ဒိုင် အိုနစ်ရှီယပ်ရဲ့ လည်မျိုနာ ကို ကျုပ် သင်ခုန် ဓာ ဟာ မနက်တိုင် ရောက်ရတဲ့လူပါဗျ’ ဟု အကြွာ လွန်မိ သဖြင့် အသတ်ခံရဖူး လေသည်။ ထို မှတ်ဆိတ်ရိတ်သမား သေပြီ သည် နောက် ဒိုင် အိုနစ်ရှီယပ်သည် သူ့သမီး များ ကို မှတ်ဆိတ်မွေ အရိတ်ခိုင် သည်။ သို့သော်လည်း သူ့သမီး များ ကိုပင် သင်ခုန် ဓာ နှင့် စိတ်မချပြန် သောကြောင့် သစ်စေ့များ ကို ပူအောင်လုပ်ပြီး မှ ထိုသစ်စေ့တို့ဖြင့် မှတ်ဆိတ် မွေ များ ကို မီ ပူတိုက်ပစ်လေသည်။

လူတစ်ဦး ကိုလည်း အကျိုးစာ မှာ သွား သဖြင့် သတ်ပစ်ဖူး လေသည်။ ဒိုင် အိုနစ်ရှီယပ်သည် တစ်နေ့သ၌ ထိုလူအား ‘ကြေ ထဲမှာ ဘယ်ကြေ ဟာ အကောင် ဆို လဲ’ ဟု မေး ရာ ထိုလူက ဟာမို ဒီ ယပ်^၁ နှင့် အာရစ္စတို ဇေ တန်^၂တို့၏ အရပ်များ ကို သွန် လုပ်ထား သော ကြေ များ သည် အကောင် ဆို ဖြစ်ပါသည်’ ဟု ပြန်ပြောလိုက်ရာ ဤပြက်လုံ ကို ဒိုင် အိုနစ်ရှီယပ်သည် မခံမရပ်နိုင်အောင် နာကြည် သဖြင့် ထိုလူကို သတ်ပစ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြက်လုံ ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာကား ဤသို့တည်း ။ ဟာမို ဒီ ယပ်နှင့် အာရစ္စတို ဇေ တန် တို့သည် ဘုရင်ရာထူး ကို ဒိုင် အိုနစ်ရှီယပ်ကဲ့သို့ အဓမ္မ သိမ်း ပိုက်ထား သော ပိုင်ဆိုင်စွဲကြွာ တပ်၏ သား များ ကို သတ်ပစ်လိုက်ဖူး သော ဂုဏ်ထူး ကြောင့် မြို့သူမြို့သား များ က ကြေ ရုပ်သွန် ထာ သားသူများ ဖြစ်ကြသည်။

တစ်ခါတုန် ကလည်း ဒိုင် အိုနစ်ရှီယပ်သည် လင်္ကာတစ်ပုဒ်ရေ စပ် လိုက်ရာ ထိုလင်္ကာမှာ ဘာမျှ အနှစ်သာရမရှိကြောင်း ဖြင့် ပညာရှိ ဖီလို

ဇီ နပ်^၆က ပြောပြမိသောကြောင့် ထိုပညာရှိကြီး ကို ထောင်သွင် အကျဉ် ချ ထာ ဖူး သည်။ နောက်တစ်ကြိမ် စာတစ်ပုဒ်ကို ထပ်ချို့ ပြီ လျှင် ဖီလိုဇီ နပ် ကို ထောင်မှထုတ်၍ ဝေဖန်ခိုင် ပြန်ရာ ပညာရှိကြီး လည် သူ့အာ ဘာမျှ ပြန်မပြောတော့ဘဲ အရာရှိများ ဘက်ကိုသာ လှည့်၍ ‘ကိုင် ဆရာတို့၊ ကျုပ်ကိုသာ ထောင်ပြန်ပို့ပါတော့’ ဟု ဆိုလေ၏။ ထိုအခါမှ ခိုင် အိုနစ်ရှီယပ် လည် အာ ရအောင် ရယ်ထည့်ပြီး လျှင် ‘ဒီလူ ရှိ ပါတယ်၊ လွှတ်လိုက်ကြ ပါတော့ကွယ်’ ဟု ဆို၍ လွှတ်ပစ်လိုက်ဖူး သည်။

ဤခိုင် အိုနစ်ရှီယပ်သည် တစ်နေ့သ၌ ပစ်သီယက်^၇ဆိုသော လူတစ်ဦး ကို မသင်္ကာနှင့် ဖမ်း ဆီး ပြီ နောက် ဆေးဇာတ်လေ လိုက်လေသည်။ ထိုအခါက ပစ်သီယက်တွင် ဂရိပြည်၌ ဆွေမျိုး ညာတိများ ကို ဆွေစရာရှိသည့်အပြင် လယ်ယာကိုင် ကျွန် များ ကိုလည် စီမံခန့်ခွဲစရာ ရှိသော သဖြင့် ဂရိပြည်မှ ပြန်လာသည်အထိ ဆေးဇာတ်ဆိုင် ငွေပ ပါရန် ပစ်သီယက်လည် ခိုင် အိုနစ် ရှီယပ်ထံတွင် ခွင့်တောင်း လေသည်။ ခိုင် အိုနစ်ရှီယပ်သည် ပစ်သီယက်ကို ကြည့်ပြီး နောက် ‘ဒီကောင် တယ် အ ဆေး တာပဲ’ ဟူသော သဘောမျိုး ဖြင့် ရယ်၍ ‘မင် က ငါ့ကို တစ်ပတ်ရိုက်မယ်များ ကြံနေသလား ကွ၊ ဒီမြို့က ထွက်သွား ပြီ ရင် မင် ဘယ်ပြန်လာတော့မလဲ’ ဟု ပြောလေ၏။ ထိုအခါ ပစ်သီယက်၏ သူငယ်ချင် ဒါမွန်^၈ ဆိုသူသည် လူတောထဲမှ ထွက်လာ ပြီ သော် ‘ကျွန်တော့်သူငယ်ချင် ပစ်သီယက်ဟာ ကတိအတိုင်း အချိန်နဲ့ ပြန်မလာရင် ကျွန်တော့်ကို သတ်ပါ၊ အခု သူ့ကိုလွှတ်ပြီး သူ့ကိုယ်စာ ကျွန်တော့်ကိုပဲ ဖမ်း ထာ ပါ’ ဟု လျှောက်ထား လေ၏။

ခိုင် အိုနစ်ရှီယပ်လည် ပထမ၌ အံ့အာ သင့်သွား သော်လည်း နောက် ဆုံ ခဲ့ သဘောတူလိုက်လေသည်။ သို့ရာတွင် သူ့စိတ်ထဲမှာမူကား ‘ဒီကောင် တော့ ပြန်လာမှာ မဟုတ်ဘူး ၊ ဒီမှာ နေရစ်တဲ့ လူအ ကိုပဲ သတ်ရမှာပဲ’ ဟု အမှတ်ထား လိုက်၏။ သူ အမှတ်ထား လိုက်သည့်အတိုင်း အချိန်တွေလွန်

သော်လည်း ပစ်သိယက်သည် ပေါ်မလာချေ။ သို့ပင် ဖြစ်သော်လည်း ဒါမွန်မှာမူကား သေရတော့မည့်ဘေကို တွေ့တော့ပြီလျှင် ပူဆွေ ခြင်ထိတ်လန့်တကြာ ဖြစ်ခြင် သောကရောက်ခြင် စသည့် အမူအရာတို့ကို မပြချေ။ သူ့ကို စုံစမ်းကြည့်သောအခါ သူ့သူငယ်ချင်၏ သမာဓိကို ယုံကြည်မြဲ ယုံကြည်လျက် ပစ်သိယက်ကတော့ ပြန်လာမှာမူချပဲ၊ လမ်းမှာ တစ်ခုခုဖြစ်နေလို့ ကြာနေတာ ဖြစ်မှာပဲ၊ ဒါပေမယ့် သူ ပြန်မလာနိုင်လို့ အသေခံရမယ်ဆိုရင်လဲ ချစ်တဲ့သူအတွက် အသေခံရလို့ ဝမ်းနည်းစရာ မရှိပါဘူး ၊ ဝမ်းတောင်သာပါသေ တယ်’ ဟု ဒါမွန်က ပြန်၍ ပြောလေ၏။

ဒါမွန်လည်း နောက်ဆုံ ရက် နောက်ဆုံ နာရီ ထိုသည့်တိုင်အောင် သူ့သူငယ်ချင်၏ သမာဓိအပေါ်တွင် စိတ်မကွက်ဘဲ ခပ်အေးအေး နေမြဲပင် နေလေ၏။ ‘ပစ်သိယက်ရဲ့သဘောနဲ့ တမင် မလာတာတော့ မဟုတ်ပါဘူး ၊ လှိုင် တွေလေတွေနဲ့မို့ ပြန်မလာနိုင်တာပါပဲ’ ဟု နောက်ဆုံ သူ့ကိုသတ်ရန် ထုတ်သွားသည့်တိုင်အောင် ပြောနေသေး၏။

သို့ရာတွင် ပစ်သိယက်မှာမူကား သူ့သူငယ်ချင် ကို သတ်ခါနီး ဆဲဆဲတွင် ဖြုန် ခနဲ ပေါ်လာပြီ နောက် မတုန်မလှုပ် မကြောက်မလန့်ဘဲ သူ့ကို သတ်ရန် ထို၍ အပ်လေ၏။ သူငယ်ချင် နှစ်ဦး၏ သစ္စာရှိပုံကို မြင်သဖြင့် ဒိုင် အိုနစ်ရှီယပ်သည် သံဝေဂရပြီ လျှင် ပစ်သိယက်ကိုလည်း မသတ်တော့ဘဲ သေဒဏ်မှ ချမ်းသာခွင့်ပေ လိုက်ဖူး လေသည်။

သေရဲသူ
(နှစ်ပေါင်း ၂၃၀၀ ခန့်က)

ငါ ငါ ငါ နှင့် ငါ အဖွဲ့ကြီး ကြီး နေသော လောကကြီး တွင် သူများ အတွက်
ငါ တိုင် ပြည်နှင့် အမျိုး အတွက် အသက်ကို စွန့်ရဲသည်ဆိုသည်မှာ သာမည
သတ္တိ မဟုတ်ပေ။ အာဇာနည်တို့မှာသာ ရှိနိုင်သည့် သတ္တိထူ ဖြစ်သည်။
တိုင် ပြည်တစ်ပြည်သည် အခြား အဘက်ဘက်၌ မည်မျှ တောင့်တင် ခိုင်လုံ
သည် ဆိုစေကာ ဤသတ္တိထူ တို့ဖြင့် ပြည့်လျှံလျက်ရှိသော အာဇာနည်တို့
ချို့ယွင်း ခေါင် ပါ နေမည်ဆိုပါလျှင် ထိုတိုင် ပြည်သည် လွတ်လပ်စွာကြာရှည်
တည်မြဲနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် ကိုယ့်အမျိုး နှင့် ကိုယ့်
တိုင် ပြည်၏ လွတ်လပ်ရေး ကို ချစ်ခင်မြတ်နိုး ကြကုန်သော တိုင် သူပြည်သာ
များ သည် သူတို့ကိုယ်တိုင်က အာဇာနည်တို့ကဲ့သို့ မစွန့်စား သည်တိုင်အောင်
စွန့်စား ရဲသော အာဇာနည်များ ကို ထိုက်သည်အာ လျော်စွာ ချီ ကျူ ကြရန်
ကာ လက်မနေ့ ကြပေ။

သူတိုင် သူပြည်သာ တွေ အသက်ဆာ မှ ချမ်း သာရာရအောင် သူ
အသက်ကို စွန့်သွား ရှာသော အသိ နိယန် ဘုရင်ကြီး ကိုဒရပ်^၁ကို သူတိုင်
သူပြည်သာ များ သည် ယနေ့တိုင် ချီ ကျူ ကော်ရော် ပူဇော်လျက် ရှိကြသည်။

ဘုရင်တစ်ပါး၏ မိဖုရားကြီးတစ်ပါးလည်း ရှိသေးသည်။ ရှေ့ကျလွန်၍ အမည်နှင့် တိုင်ပြည်ကိုပင် ပုရပိုဒ်များ ထဲတွင် ရှာ၍ မတွေ့တော့ပေ။ တစ်နေ့သ၌ အရည်ကြီး ဆရာတော်များသည် နန်တော်သို့ကြွလာပြီးလျှင် ‘အသင်မင်ကြီး၊ နတ်မင်ကြီးများ ဒေါသအမျက်ခြောင်ခြောင် ထွက်လျက် ရှိကြတယ်၊ ဒီလိုဆိုရင် တိုင်ပြည် ပျက်လိမ့်မယ်၊ အဲဒါ ပပျောက်အောင် အသင်မင်ကြီးရဲ့ အချစ်ဆုံးဖြစ်တဲ့ လူတစ်ယောက်ယောက်ကို ယစ်ပူဇော်ရမယ်’ ဟု ပြောပြောဆိုဆို ဘုရင်၏ သာတော်ကလေးကို အရည်ကြီးတို့သည် ဝိုင်၍ ဆွဲကြလေ၏။ ထိုအခါ ဘုရင်၏ အချစ်ဆုံးဖြစ်သည်ကို ပြလိုသည်က တစ်ကြောင်း၊ တိုင်သူပြည်သားများ နှင့်တကွ မိမိရင်သွေးသာ ကလေးလည်း အသက်မှ ချမ်းသာရာရပါစေဟူသော စေတနာက တစ်တန်တို့ကြောင့် မိဖုရားကြီးသည် အရည်ကြီးတို့၏ လက်ထဲမှကလေးကို ပြန်လုလိုက်ပြီးလျှင် သူ့ကိုယ်သူ အပ်လိုက်၏။ အရည်ကြီးတို့လည်း လက်မနေဘဲ ထိုနေရာတွင် မိဖုရားကြီးကို သတ်ကြရာ မိဖုရားကြီးလည်း လင့်အပေါ်သာ အပေါ်နှင့် တိုင်သူပြည်သားတို့အပေါ်တွင် တာဝန်ကျေပွန်စွာ ထမ်းရွက်လိုက်ရသဖြင့် ပျော်ရွှင်သည့် နှလုံးဖြင့် ပြုံးပြုံးကလေးလဲ၍ သေပွဲဝင်သွားရှာလေ၏။

+ + +

ဤအဖြစ်အပျက်မျိုးနှင့် အလာတူ အဖြစ်အပျက်မျိုး တစ်ခုသည် နှစ်ပေါင်းနှစ်ထောင်ကျော်ကျော်လောက်က ရောမတိုင်တွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ဖူးလေသည်။ ထိုအချိန်အခါတွင် ရောမလူမျိုးတို့သည် လက်တင်လူမျိုး^၂ တို့နှင့် စစ်မက်ဖြစ်ပွားလျက် ရှိကြသည်။ အမှန်စင်စစ် ရောမနှင့် လက်တင်တို့သည်

ဘာသာစကား ထုံ စံလေ့ အုပ်ချုပ်ရေး စစ်ချိစစ်တက်မှုစ၍ အစစအရာရာ အာ လုံ ပင် အတူတူဖြစ်ကြသည်။ အမှန်စင်စစ် ရောမမြို့ကြီး ပင်လျှင် လက်တင်နိုင်ငံဟောင်း မှ ပြန့်ပွား လာသော အညှောက်အတက်ကလေး ဖြစ်လေသည်။ လက်တင်နှင့် ရောမတို့သည် သတ္တိရှိကြပုံ ဇွဲကောင် ပုံတို့၌ ပင်လျှင် အတူတူသာလျှင်တည်း ။

ဤစစ်ဖြစ်စဉ် အချိန်အခါတွင် ရောမမြို့၏ ကောင်စစ်^၁ ဝန်ကြီး နှစ်ပါ မှာ တစ်တပ် မန် လီယပ် တော်ကေ တပ်^၂ နှင့် ပပ်ဗလီယပ် ဒက်ဆီယပ် မပ်^၃ တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ရှေ့ အခါက ဘုရင်အုပ်စိုး သော တိုင် ပြည်ဖြစ်လျှင် ဘုရင် ကိုယ်တိုင် စစ်ဖြစ်သည့်အခါ ခေါင် ဆောင်၍ တိုက်ရသည်။ သမ္မတနိုင်ငံ ဖြစ်လျှင် သမ္မတ သို့မဟုတ် သမ္မတနှင့် အလာ တူ အကြီး အကဲတို့က ခေါင် ဆောင်၍ တိုက်ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ဝန်ကြီး နှစ်ပါ သည် လက်တင် များ ကို စစ်ပြိုင်ရန် သူတို့၏ စစ်တပ်များ နှင့် ချီတက်သွား ကြလေ၏။ ဘော ဆူ ဘီ ယပ် မီ တောင်၏ ခြေရင် ရှိ တောအုပ်တွင် သို့ ရောက်သောအခါ ထိုညဉ့်အဖို့ ခေတ္တ စခန်း ချကြလေ၏။

ညဉ့်ဘက်တွင် ဝန်ကြီး နှစ်ပါ စလုံ အိပ်မက်ဆန် တစ်ခု မြင်မက်ကြ လေ၏။ မြင်မက်ပုံကား အလွန်ကြီး မာ ကြံ့ခိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး တစ်ဦး သည် ဝန်ကြီး များ ဆီသို့ လာလတ်၍ ‘အသင်တို့ နှစ်ဦး ထဲက ယမမင် ကြီး ကို အသက်လှူဝံ့သော သူသည် အောင်ပန် ကို ဆွတ်လှမ်း လိမ့်မည်’ ဟု ပြောပြ နောက် ကွယ်ပျောက်သွား လေ၏။ အိပ်မက်လည် အတော်တူ ဆန် ၏။ ထိုထက် ထူ ဆန် သည်ကား ဝန်ကြီး နှစ်ပါ စလုံ ထိုအိပ်မက်ကို ပြိုင်တူ မက်ကြခြင်း ပင် ဖြစ်သည်။

နံနက်ဘက်တွင် ထိုအိပ်မက်၏ ဆန် ကြယ်ပုံကို တိုင်ပင်ကြပြီ နောက် ဝန်ကြီး နှစ်ပါ သည် တစ်ဦး နှင့် တစ်ဦး ကတိပြုကြသည်။ ထိုကတိအတိုင်း

ဆိုလျှင် လက်တင်စစ်တပ်များ နှင့် တိုက်ခိုက်ရာ၌ အကယ်၍ ဝန်ကြီး တစ်ဦး ဦး၏ စစ်ဦးပွဲ လျှင် ထိုဝန်ကြီးသည် သူ့အဖော် ဝန်ကြီး အာ အောင်ပန် ဆွတ်ခူ စေနိုင်ရန်အတွက် ရန်သူတပ်ထဲသို့ အတင် ပစ်ခတ်ပြီး လျှင် အသေခံရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုဝန်ကြီး နှစ်ပါး သည် သူတို့၏ တပ်နှစ်တပ်ကို တစ်တပ်တည် ပေါင်၍ ဒက်ဆီယပ်က ညာတောင်ပံ၊ မန် လီယပ်က ဘယ်တောင်ပံမှ ချီတက်ကြရန် စီစဉ်ထားကြလေသည်။ ထိုအတွင်း အရေ ကြီးသော စစ်မိန့်တစ်ရပ်ကို ဆင့်ဆိုလေသည်။ ထိုအမိန့်မှာ အခြား မဟုတ်။ မည်သည့် ရောမစစ်သာ မှ မိမိတို့၏ စစ်တပ်ထဲမှ ထွက်လာပြီ လျှင် လက်တင်စစ်သာ များ နှင့် တစ်ယောက်ချင်း တိုက်ပွဲများ မပြုရဟူသော အမိန့်ပင် ဖြစ်လေသည်။ အဘယ့်ကြောင့် ဤအမိန့်ကို ထုတ်ရသနည်း ဆိုသော် လက်တင်နှင့် ရောမစစ်သာ တို့သည် အစစအရာရာ၌ အလွန် တူကြသောကြောင့် ဤသို့ ပညတ်မထားလျှင် တစ်ဦး နှင့် တစ်ဦး ကူ လူ ဆက်ဆံကြခြင်း အာ ဖြင့် ရန်သူမှန် မိတ်ဆွေမှန် ခွဲခြား၍ မရနိုင် အောင်ပင် ရှုပ်ထွေးသွားမည့် အရေကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

ဤအမိန့်ကို ထုတ်ပြီ၍ ဘာမျှ မကြာသေးခင် ဝန်ကြီး မန် လီယပ် ၏ သာ သည် လက်တင် ဗိုလ်မှူး တစ်ဦး နှင့် တွေ့ကြုံရာဝယ် ဗိုလ်လူကြံပြီ နောက် တစ်ယောက်ချင်း တိုက်ကြလေ၏။ ဝန်ကြီး၏သာ မှာ အလွန်ရဲရင့်လှ သောကြောင့် သူ့ဒဏ်ကို လက်တင်ဗိုလ်မှူး မခံနိုင်ရာဘဲ စစ်ပွဲတွင်ကျလေ ၏။ ထိုအခါ မန် လီယပ်၏သာ သည် လက်တင်ဗိုလ်မှူး ၏ သံချပ်အင်္ကျီကို ချွတ်ပြီ သော် သူ့ဖခင်ကြီး ထံသို့သွား၍ အပ်နှံ လေ၏။ ဖခင်ကြီး လည် ဝမ်းသာရမည့်အစာ မျက်နှာညှို့သွား ပြီ လျှင် သူ့တပ်များ ကို ချက်ချင်း စုရုံ စေ၍ ထိုသူတို့၏ရှေ့တွင် သူ၏သာ ကို အောက်ပါအတိုင်း အပြစ် ဆို၏။

‘မင် ဟာ၊ အပြစ်ကျ လွန်တဲ့ လူပဲ၊ ဘယ်အပြစ်လဲဆိုရင် စည် ကမ်
 ဖောက်ဖျက်တဲ့အပြစ်ပဲ၊ စည် ကမ် ဆိုတာ မင် လဲ အသိသာ ၊ တို့ရောမလူမျိုး
 တို့ရဲ့အသက်ပဲ၊ အခု မင် လုပ်လိုက်တာဟာ ငါ့မှာ အတော်ပဲ အခက်အခဲနဲ့
 တွေ့ရပြီ၊ ဒီအပြစ် ကျ လွန်တဲ့အတွက် မင်းကိုပဲ စီရင်ပြီ ရောမလူမျိုး တွေရဲ့
 ချမ်းသာမှုကို ရှာရမလား ၊ ဒီလိုမှမဟုတ်ရင်လဲ ရောမလူမျိုး တွေ ဘာပဲဖြစ်
 ဖြစ် ငါနဲ့ ငါ့သာ ရဲ့ ချမ်းသာမှုကိုပဲ ရှာမလား ၊ အဲဒီ အခက်အခဲကြီး တွေနဲ့
 တွေ့ကြုံနေရပြီ၊ ဒါပေမယ့် လူတစ်ယောက်တည်း ရဲ့အပြစ်ကြောင့် ရောမ
 တစ်မျိုး လုံ တော့ မနစ်နာစေနိုင်ဘူး ၊ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် တို့တစ်တွေ ကိုယ်တိုင်က
 ရှေ့ကနေပြီး သက်သေပြကြရမယ်၊ ဒီလို သက်သေပြရမယ့် လူတွေမှာတော့
 နာမှာပဲ၊ ဒါပေမယ့် ဒီလို သက်သေပြလိုက်တဲ့အတွက် နောင်လာနောက်သာ
 ရောမလူငယ်များ အဖို့တော့ အတော်ကောင်း မှာပဲ၊ ငါ့အတွက်ကို ပြောရမယ်
 ဆိုရင် ဖအေဖြစ်တဲ့အတွက် ယူကြ၍ မရဖြစ်ရုံမကဘူး ၊ မင် လို သတ္တိနဲ့ပြည့်စုံတဲ့
 လူတစ်ယောက် ဆုံ ရှိ ရမည့်အတွက် ပြောမပြနိုင်အောင် နှမြောတယ်၊
 ဒါပေမယ့် မင်းကို သာ ဖြစ်တယ်ရယ်လို့ မညှာလိုက်ဘဲ ဥပဒေအတိုင်း စီရင်မှ
 တို့ရဲ့ အာဏာတည်မယ်၊ မစီရင်နိုင်ရင် တို့ရဲ့ အာဏာလဲ ပျက်မယ်၊ အာဏာ
 ပျက်ပြန်လျှင် စစ်တပ်လဲပျက်၊ စစ်တပ်ပျက်တဲ့နောက် လူမျိုး ပါပျောက်မယ့်
 အတွက် မင် ဟာ ငါ့ရဲ့ သွေ စစ်သွေ မှန် ဖြစ်ခဲ့လျှင် မင် ဖောက်ဖျက်လိုက်လို့
 ပျက်သွား တဲ့ စစ်စည် ကမ် ကြို ကို မင် သွေ နဲ့ ပြန်ပြီ ဖာထေ ဖို့ရန် ဦး မလေ
 ဘူ လို့ ငါ ယုံကြည်တယ်’ ဟု ဖခင်ကြီး သည် မပစ်ရက် နိုင်ရှာသော သာ ကို
 တစ်မိမ့်မိမ့်ကြည့်၍ ပြောရင် စစ်ပွဲနိုင်သူတိုင် ရထိုက်သော ပန် ခွေတစ်ခုကို
 သာ ဧါခေါင် ပေါ်သို့ တင်၍ ပေ လေ၏ ။ ထို့နောက် လက်မရွံ့အာဏာသာ
 တစ်ဦး ကို သူ့သာ အာ လက်ငါ ကပ်တိုင်တစ်ခုတွင် ချည်၍ ခေါင် ကို
 ခုတ်ပိုင် ရန် သူ့ကိုယ်တိုင် အမိန့်ပေး လေ၏။

ဤနည်းအာ ဖြင့် ရှေ့ ရောမလူကြီး တို့သည် စစ်စည် ကမ်း ကို တည်မြဲ စေလေသည်။

ရက်များ မကြာမီ မျှော်လင့်သည့် တိုက်ပွဲကြီး စလေ၏။ တိုက်ပွဲစ၍ များ မကြာမီ ဒပ်ဆီယပ်ဘက်မှ တပ်သား များ သည် စစ်ခြေကြွလေသည်။ ဤအခါသည်ကာ ဒပ်ဆီယပ် အလွန်တောင့်တစောင့်စွာ ခဲ့သည့် အခါကြီး ပင် ဖြစ်လေ၏။ ထို့ကြောင့် ဘလီရီယပ်^၆ ခေါ်သော ရောမ ဆရာတော် ဘုန်း ကြီး ကိုပင်ဖြို လျှင် သူတို့ထံ စံအတိုင် သရဏာတင်၏။ ပြီး လျှင် ပြီ စီ ကြောင် ကို သူ့ရဲဘော်ဖြစ်သော ဝန်ကြီး မန် လီယပ်ထံသို့ ချက်ချင်း အကြောင်း ကြာ စေ၍ စစ်မြင် ဖြူကြီး ကိုစီ ပြီ ကာ ရန်သူများ ပေဆိုသည့် ဘက်ဆီသို့ တရကြမ်း ဝင်၍ တိုက်လေ၏။ လက်ဦး ပထမတွင် ရန်သူများ သည် ဤသို့ တရကြမ်း ဝင်၍ တိုက်သူကို လန့်ဖျပ်ပြီး လျှင် ထွက်ပြေး ကြ သေ ၏။ ထို့နောက်မှ ဝန်ကြီး ဒက်ဆီယပ်မှန် သိကြသဖြင့် ပိုင် လာကြ ပြီ သော် ခုတ်ထစ်သတ်ဖြတ်လိုက်ကြရာတွင် ဒပ်ဆီယပ်လည် ထိုနေရာတွင် ကျသွား လေသည်။

ထိုသတင်း ကို ကြား ရသောအခါ သာ သေ၍မျှ မျက်ရည်တစ်ပေါက် မကျခဲ့ရှာသော ဝန်ကြီး မန် လီယပ်သည် ရှိုက်ကြီး တင် ငိုကြွေ လေ၏။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ဤဂုဏ်ထူး ကို သူယူမည်ဟု အာ အခဲကြီး ခဲထား ရာမှ သူ့လက်တွင် က လွတ်သွား သောကြောင့် ဖြစ်၏။

ဤတိုက်ပွဲတွင် ရောမတို့က အနိုင်ရလိုက်၏။ လူ့စိတ်မည်သည် အတော်ထူ ဆန် ၏။ မည်မျှလွယ်ကူသော အလုပ်ပင်ဖြစ်စေကာမူ မိမိစိတ် ထဲက လုပ်၍ မဖြစ်နိုင်ဟု စွဲလမ်း နေလျှင် အလုပ်ရ အလွန်ခက်တတ်၏။ သို့သော် မည်မျှပင် ခက်စေကာမူ မိမိစိတ်က လွယ်ကူသည်ဟု ထင်လျှင် လွယ်လွယ်ကူကူနှင့်ပင် ပြီ စီ တတ်သည်။ သို့အတွက် အလုပ်တစ်ခုလုပ်လျှင်

ထိုအလုပ်၌ ယုံကြည်ချက်ရှိပါက အလုပ်တစ်ဝက် ပြီ ပြီ သာ ဖြစ်သည်ဟု လူကြို သူမများ ပြောစမှတ်ပြုကြ၏။

ယခု တိုက်ပွဲတွင်လည်း ဝန်ကြီး တစ်ပါ အသေခံနိုင်လျှင် စစ်ပွဲနိုင်မည် ဟု ယုံကြည်ထား ကြသဖြင့် ဝန်ကြီး ဒပ်ဆီယပ်ကျဆုံး သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် မန်လီယပ်တို့လည်း အာ သွန်၍ တိုက်ကြရာ အနိုင်ရကြခြင်း ပင် ဖြစ်လေ သတည်း ။

ယခု အဖြစ်အပျက် ဖြစ်ပွား ပြီ သည့်နောက် လေ ဆယ့်ငါ နှစ် ကြာ သောအခါ ရောမမြို့တွင် ဒပ်ဆီယပ်၏ သာ သည် ထိုနာမည်နှင့်ပင် ဝန်ကြီး ဖြစ်လာပြန် ၏။ သူသည်လည်း သူ့ဖခင်ကဲ့သို့ပင် သတ္တိ ဗျတ္တိတို့နှင့်ပြည့်စုံသူ တစ်ဦး ဖြစ်လေသည်။ သူနှင့် တွဲဖက်ဝန်ကြီး မှာ ကွင်း တပ် ဖေ ဗီယပ်^၁ ဖြစ်လေသည်။

ဤအချိန်အခါတွင်လည်း ရောမလူမျိုး များသည် စစ်မက်ဖြစ်ပွား လျက် ရှိပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ယခုတစ်ကြိမ်ကာ လက်တင်တို့နှင့် မဟုတ်ဘဲ ဂေါလ^၂ တို့နှင့် ဖြစ်ကြသည်။ ဂေါလတို့သည် သူတို့ချင်း မဟုတ်ကြဘဲ ဆင် မနိုက်လူမျိုး များ^၃ များ နှင့် မဟာမိတ်ပြုလုပ်ထား ကြသဖြင့် သူတို့ဘက် တွင် ခြေသည်တပ်သာ တစ်သိန်း ငါ သောင်း ၊ မြင် သည် လေ သောင်း ခြောက်ထောင်ခန့် ရှိလေသည်။ ရောမတို့ဘက်တွင် အာ လုံ ပေါင် မှ ခြေသည်တပ်သာ နှစ်သောင်း လေ ထောင်နှင့် မြင် သည် အနည်း ငယ်ရှိလေ သည်။ စစ်တလင်း မှာ ဆင် တိန်မ်^၄ အရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤတိုက်ပွဲတွင် ဂေါလတို့သည် လှည်း ဘီ များ တွင် တံစဉ်များ တပ်ဆင်ထား သော စစ်ရထား များ ကို ပထမဆုံး စတင် အသုံး ပြုလေသည်။ ထိုအခါက စစ်ရထား သည် အထူး အဆန် ဖြစ်နေ၍ ရောမတို့ဘက်မှ စစ်သာ ရော မြင် ပါ လန့်၍ ပြေ ကြ ကုန်၏။ ဒက်ဆီယပ်လည်း ပြန်တိုက်ကြရန် အစွမ်း ကုန်ကြို စာ ပါသော် လည်း သူ့လူများ ကို ထိန် ၍ မရတော့ချေ။

ထို့ကြောင့် သူ့အဖေ၏ ခြေရာကိုလိုက်၍ နင် ရလျှင် စစ်နိုင်လိမ့် မည်ဟု ယုံကြည်ပြီ လျှင် ရောမဆရာတော် ဘုန်းကြီး တစ်ပါး ကို ပင့်၍ သူ့ကိုယ်ကို သရဏဝံတင်စေ၏။ ထို့နောက်မှ တစ်ယောက်ထီ တည် လက်နက်မပါ ဗလာသက်သက် ရန်သူတွေနက်ရာသို့ အတင် ဝင်ပစ်လေ၏။ သူလည် အရို နှင့် အသာ ဖြင့်သာလုပ်တာ သော လူသာ တစ်ဦး ပင်ဖြစ်လေ ရာ ရန်သူတို့၏ လက်နက်အောက်တွင် အသက်ပျောက်ရရှာလေ၏။ သို့ရာတွင် သူ့ဖခင်ကြီး ၏ လက်ထက်ကကဲ့သို့ပင် ဗိုလ်လုပ်သူအဆွေခံ ရလျှင် စစ်ပွဲကို အမှန်နိုင်ကြတော့မည်ဟု ယုံကြည်လျက်ရှိသော ရောမ စစ်သား တို့သည် စိတ်အာ တွေ့ထက်သန်လာကြပြီ လျှင် တရကြိမ် ပြန်၍ တိုက်ကြရာတွင် ဤတိုက်ပွဲ၌လည် ရောမတို့ပင် အနိုင်ရလေသတည်း ။

အိုဘယ့်လူ
(နှစ်ပေါင်း ၂၂၀၀ ကျော်ခန့်က)

ထိုအခါက ရောမတိုင်း နှင့် ကာသော့^၁ တိုင်း တို့သည် စစ်အကြံ အကျယ် ဖြစ်လျက် ရှိကြသည်။ ကာသော့တိုင်း မှာ အာဖရိကတိုက်တွင်ရှိ၍ ရောမ စစ်သား များ သည် ရေတပ်ကုန် တပ်တို့ဖြင့် အာဖရိကတိုက်သို့ ချီတက် တိုက်ခိုက်လျက်ရှိကြသည်။ ရောမတပ်သား များ ကို အုပ်ချုပ်သူမှာ ဗိုလ်ချုပ် ရက်ဂျူလပ်^၂ ဖြစ်လေသည်။

ပထမအချိန်တွင် ရောမတပ်များ က အနိုင်ရလိုက်ကာ ကာသော့ ခေါင် ဆောင်များ သည် ဂရိပြည်သို့သွား ပြီ လျှင် စစ်ကူတောင် ကြွ၏။ ဂရိပြည်မှ ဆပါ တနယ်သား လူစွမ်း ကောင် ဇင်သစ်ပပ်^၃ ကို ထည့်လိုက် ၏။ ဇင်သစ်ပပ်လည် တိုက်ဆင်များ ကို အလယ်ကထား ၍ တိုက်မြင် များ ကို ဘေး နှစ်ဘက်မှရံကာ တိုက်လေ၏။ ဇင်သစ်ပပ်သည် အစီမံအခန်းခွဲ ကောင် သည်က တစ်ကြောင် ၊ ဆင်များ နှင့်တိုက်သည် တိုက်ပွဲမျိုး ကိုလည် ရောမ တို့သည် တစ်ကြိမ်မှမတွေ့ဖူး သေ သည်က တစ်ကြောင် တို့ကြောင့် ရောမ တပ်များ သည် ကစဉ့်ကလျာ ပျက်၍ ခြေ ကြလေ၏။ ရောမဗိုလ်ချုပ် ရက်ဂျူလပ်ကိုလည် ထိုတိုက်ပွဲတွင် မိသွား လေ၏။

ရောမတပ်သာ များလည်း စစ်ကို တစ်ခါတည်း အရှုံ့မပေ လိုက်သောဘဲ စစ်ကူများ ထပ်တောင် ပြီ တိုက်ပြန်ရာ စစ်ပွဲသည် နှစ်နှစ်မျှ ကြာသွားလေ၏။ နောက်ဆုံးတွင် ရောမများ သည် ဇွဲကောင် ကြသောကြောင့် ကာသွေတို့ကို တိုက်ပွဲတစ်ခုတွင် အကြံ အကျယ် အနိုင်ရလိုက်ကြလေ၏။ ထိုအခါ ကာသွေတို့လည်း စစ်ပြေငြိမ် လိုကြသောကြောင့် ဤကိစ္စအတွက် အကောင် ဆုံ လူအဖြစ်ဖြင့် ဗိုလ်ချုပ်ရက်ဂျူလပ်ကို ရွှေ့ပြီ လျှင် သူတို့၏ သံတမန်များနှင့် ရောမမြို့သို့ လွှတ်လိုက်ကြ၏။ ဗိုလ်ချုပ် ရက်ဂျူလပ် ထံမှလည်း ကိစ္စမအောင်မြင် မပြီ စီ ခဲ့သော် ကာသွေအချုပ်ထောင်သို့ပင် ပြန်လာပါမည်ဟူသော ကတိကို တောင် ထာ လိုက်၏။

ရက်ဂျူလပ်သည် အလွန်စည်ကမ်း ရှိသူတစ်ယောက် ဖြစ်လေသည်။ ရောမမြို့၏ တံခါ ပေါက်ဝသို့ ရောက်သောအခါ သူသည် ကာသွေတို့၏ ကျွန်ဖြစ်နေသောကြောင့် မြို့တွင် ရှိ လွှတ်တော်ခန့် မကြံ မှာ သူဝင်လိုက်ခြင်း ဖြင့် ယုတ်ညံ့သွား လိမ့်မည်ဟု ဆိုပြီ လျှင် မြို့တံခါ ဝဉ်ပင် နေလေ၏။ သူ၏မိန့် မ မာ ရှိယာ^၄ လည် ထိုသတင်း ကို ကြာ ရသောအခါ ရင်ပတ်စည်တီ ဖြစ်ကာ သူ့ယောက်ျား ကို မြို့ပြင်သို့ထွက်၍တွေ့လေ၏။ ရက်ဂျူလပ်လည်း သူသည် ကျွန်တစ်ယောက်ဖြစ်နေသဖြင့် သူ့မိန့် မနှင့် ဘဝချင်ခြာ နာ နေကြပြီ ဖြစ်သောကြောင့် လင်ယောက်ျား အနေနှင့် မဆက်ဆံဘဲ ကျွန်တစ်ဦး အနေနှင့် ရှိသောဆက်ဆံလျက်ရှိ၏။ ရက်ဂျူလပ်က စည်ကမ်းကြို လေလေ မယာ ဖြစ်သူမှာ ရင်ကွဲလှမတတ် အသည် နာလေလေဖြစ်၏။

ရက်ဂျူလပ်က အလွန်စည်ကမ်း ကြံ နေသဖြင့် လွှတ်တော်အမတ်ကြီး များလည်း သူနှင့်တွေ့ရန် မြို့ပြင်သို့လာကြရ၏။ တွေ့ပြန်သောအခါတွင်လည်း ရက်ဂျူလပ်သည် ဘာမျှ အထူး မပြောဘဲ ‘အမတ်ကြီး များ ခင်ဗျာ ၊ ကျွန်တော်သည် ကာသွေတို့၏ ကျွန်တစ်ယောက် ဖြစ်နေသည့်အတိုင်း ကျွန်တော့်သခင်က စေခိုင်း လိုက်လို့ စစ်ပြေငြိမ် ရေ ကိစ္စနှင့် စစ်အကျဉ်

သမာ များ လဲလှယ်ရေ ကိစ္စတို့အတွက် လာခဲ့ရပါသည်’ဟု ဟိုက မှာလိုက်သည့်အတိုင်း ပြောပြပြီး သော် လှည့်ထွက်သွား လေ၏။ သူ့မိတ်ဆွေ လွှတ်တော် အမတ်ကြီး များက သူတို့နှင့်ထိုင်၍ ဆွေ နွေ ပါဦး ဟု ဖိတ်ကြား သည်ကိုမျှ ကျွန်တစ်ယောက်သည် အမတ်ကြီး များ နှင့် မဆွေ နွေ ထိုက်ဟုဆိုကာ ဖိတ်ကြား ချက်ကို လက်မခံချေ။ သူ့သခင်များ ဖြစ်ကြသော ကာသေ့သံတမန်များက လက်ခံလိုက်ပါဟု အမိန့်ပေး မှသာ သခင်စကား ကို ကျွန်က နာ ထောင်သည့်အနေနှင့် လက်ခံလိုက်လေသည်။

စစ်ပြေငြိမ် သင့် မငြိမ် သင့် ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ လွှတ်တော်အမတ်ကြီး များက ရက်ဂျူလပ်၏ အကြံဉာဏ်ကိုတောင် ကြရာ ‘စစ်ဆက်တိုက်နိုင်လျှင် ရောမတို့ အကျိုး ရှိလိမ့်မယ်၊ ကာသေ့လူမျိုး တွေ အတော် ပန် နေကြပြီဆိုတာကို ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် မြင်ခဲ့ရပါတယ်၊ ငြိ တော့လဲ စစ်အကျဉ်း သမာ ချင် လဲဖို့ဆိုတာလဲ ဒီမှာ ဖမ်း ထာ တဲ့ ဗိုလ်ချုပ်တွေဟာ ကျွန်တော်နဲ့ စာလိုက်ရင် စွမ်း စွမ်း သန်သန် လူတွေပါ၊ ကျွန်တော်မှာတော့ တဖြည်း ဖြည်း သေစေတတ်တဲ့ အဆိပ်ဆေး မိနေလို့ မကြာခင် သေရတော့မယ်၊ အဲဒီတော့ အကျဉ်း သမာ ချင် လဲလိုက်ပြန်ရင်လဲ ရောမက နာလိမ့်မယ်၊ အဲဒါကြောင့် မလဲကြရန် ကျွန်တော်က တိုက်တွန်း ပါတယ်’ဟု ပြောပြလိုက်လေ၏။

အမတ်ကြီး များလည်း ဤကဲ့သို့ တိုင် ပြည်အတွက် ကိုယ့်အသက်ကို မငဲ့ကွက်သော အာဇာနည် ရက်ဂျူလပ်၏ ရဲရဲတောက် စကား များ ကို ကြာ ရသောအခါ ကြက်သီ မွေ ညှင် ထကြလေသည်။

ထိုအခါ ရောမဆရာတော် ဘုန်းတော်ကြီး သည် ရက်ဂျူလပ်၏အနီ သို့ ထလာပြီ လျှင် ‘ရက်ဂျူလပ်၊ မင်း ပြန်မသွား ဘဲ နေနိုင်တယ်၊ မင်း ပေး ခဲ့ရတဲ့ ကတိဟာ မင်း စိတ်သဘောအတိုင်း ပေး ခဲ့တာမှ မဟုတ်ဘဲ၊ သူတို့အတင် နိုင်ထက်စီ နင် လုပ်ပြီ ယူထား လိုက်တာကပဲ၊ ပြန်မသွား လို့ မင်း မှာ ဘာမှ အပြစ်မရှိဘူး’ဟု ပြောဆိုတာ မြစ်လေ၏။

သို့သော်လည်း ရက်ဂျူလပ်ကို တာ ဤမရ။ ‘အရှင်ဘုရား ဝိုး၊ တပည့်တော်ရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာ ညို့ နှစ် အောင် လုပ်တော့မယ်လို့ များ သန့်ဋ္ဌာန်ချထားကြည့်ရသလား ဘုရား ၊ တပည့်တော် ပြန်သွား ရင် ဟိုမှာ တပည့်တော်ဟာ အင်မတန်ဆို ဝါ တဲ့ အညှဉ် ပန် အနိပ်စက်တွေကို ခံပြီး သေခြင် ဆို နဲ့ သေရမယ်ဆိုတာ တပည့်တော်မသိလို့ မဟုတ်ပါဘူး ၊ သိပါတယ်ဘုရား ၊ ဒါပေမယ့် ကိုယ့်သိက္ခာ ကိုယ်ဖျက်တဲ့ အလုပ်နဲ့စာလိုက်ရင် ဒီလိုသေရတာဟာ ဘာမှ မဖြူလောက်ပါဘူး ၊ တပည့်တော်ဟာ ကံအကြောင်း မကောင်း လှလို့ ကာသွေးရဲ့ ကျွန် ဖြစ်ရမတဲ့ ဧရာမသွေ တော့ အများ ကြို ရှိပါသေး တယ်၊ အဲဒီတော့ တပည့်တော် ပြန်ခဲ့မယ်လို့ ကတိပေး ခဲ့ပြီ ပြီ၊ ပြန်သွား ဖို့ဟာ တပည့်တော်ရဲ့ တာဝန်ပဲ၊ ကျန်တာတွေကတော့ သမ္မာဒေဝ နတ်ကောင် နတ်မြတ်များ က ကြည့်ရှုနိုင် မကြပေတော့’ ဟု ပြောပြ လျှင် ဆရာတော်ကြီး နှင့် သူ့မိတ်ဆွေများ ဝိုင် ဤ တောင် ပန်နေသည့်ကြာ ထဲမှ အတင် ထွက်၍ ကာသွေးသို့ ပြန်သွား လေ၏။

ရက်ဂျူလပ် ပြောသည့်အတိုင်း စစ်ဆက်၍ တိုက်ကြရာဝယ် ရောမတို့သည် အကြံ အကျယ် နိုင်လိုက်ကြလေသတည်း ။

ဇွဲ နှင့် သတ္တိ
(နှစ်ပေါင်း ၂၀၀၀ ခန့်က)

ထိုအချိန်အခါက ရောမစစ်သေနာပတိချုပ် ဂျူလီယပ်ဆီဇာ၏ ဘုန်း
လက်ရုံး တို့သည် နေ လ ပမာ အထွန် တောက်ဆုံ အချိန်အခါကြို ပေ။

သို့ရာတွင် ယခုအခန်း တွင် ဖော်ပြလတ္တံ့သော အကြောင်း သည် ထို
ဘုန်း လက်ရုံး တောက်ခဲ့ဖူး သော ဂျူလီယပ်ဆီဇာ၏ အကြောင်း ကိုသာ
ဖော်ပြရမည်ဖြစ်ရာ မိမိ၏ ဘုန်း နှင့် လက်ရုံး ကို အာ ကို ပြု၍ အာ မဲ့နေသော
ဂေါလနိုင်ငံကလေး ကို အတင် အဓမ္မ နိုင်ထက်စီ နှင့် သိမ် ပိုက်ခဲ့သော
ဂျူလီယပ်ဆီဇာကို အဘယ်ကဲ့သို့ အာဇာနည်အဖြစ်ဖြင့် ချီ ကျူ နိုင်ပါ
အံ့နည် ။

ယခု ဖော်ပြရမည့် အကြောင်း သည် ထိုကဲ့သို့ လက်ရုံး အာ ကို
နိုင်ထက်စီ နှင့် လုပ်လိုသော ဂျူလီယပ်ဆီဇာကြီးအာ အာ မတန်သော်လည်း
မာန်မလျှော့ဘဲ ကိုယ့်အမျိုး ၏ လွတ်လပ်ရေး အတွက် အပြင် အထန်ခံချသွား
သော အာဇာနည်ကလေး ဘာ ဆင် ဂျက်တိုရမ် ၏ အကြောင်း ပင်ဖြစ်သည်။

ဂေါလတို့သည် တိုင် ပြည်ကို အလှခံရုံမျှမက သူတို့၏ခေါင် ဆောင်
များ မှာလည်း အသတ်ခံကြရပေရာ တစ်တိုင် ပြည်လုံ ကြိမ်မီ အံ့ လျက်

ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် မျို့ချစ်ကြီး ငယ်အပေါင် တို့သည် တိတ်တဆိတ် စည်ဝေ ကြပြီ လျှင် ရောမကို တစ်ဦး ဦး က ပုန်ကန်လျှင် အာ လုံ ဝိုင် ၍ ပုန်ကန်ကြပါမည်ဟု သစ္စာပြုကြ၏။

ရာ ကြာမီ ပထမဆုံး ပုန်ကန်မှုကြီး ဆိုပေါက်လာလေ၏။ ပေါ်ပေါက် လာပုံ အကျဉ်း ချုပ်မှာ ဤသို့တည်း ။ ယခုအခါ အော်လီယန်နို ဟုခေါ်သော မြို့တွင် အခြေစိုက်၍ စီး ပွား ရှာလျက်ရှိကြသော ရောမလူမျိုး များ နှင့် ဂေါလ လူမျိုး တို့ အချင်း များ ရာမှ အစပြု၍ ဂေါလတို့က ရောမအာ လုံ ကို သတ်ပစ် လိုက်ကြလေ၏။ ဂေါလတို့၏ မျို့ချစ်စိတ်ဓာတ်တို့သည် မည်မျှ ပြင် ထန် လျက်ရှိသနည်း ဆိုသော် နံနက် အရုဏ်တက်တွင် ဖြစ်ပွား သောကိစ္စကို ည ကို နာရီအချိန်တွင် မိုင် ၁၆၀ မျှ ကွာဝေး သော အရပ်အထိ သတင်း ပျံ့နှံ့ခြင်း ဖြင့် သိနိုင်လေသည်။ ထိုအခါက မော်တော်ကာ မရှိ၊ မီ ရထား မရှိ၊ သံကြို လည် မရှိဘဲနှင့် ဤမျှ သတင်း ဖြန့်နိုင်ခြင်း မှာ အံ့ဩစရာဖြစ်လေ သည်။ အဘယ်ကဲ့သို့ ဖြန့်သနည်း ဆိုသော် ဂေါလ မျို့ချစ်ကလေး များ သည် ထိုသတင်း ကို ပျံ့နှံ့သရွေ့ ပျံ့နှံ့အောင် တစ်တောင်မှ တစ်တောင်သို့ အော်ဟစ်၍ ပြောကြခြင်း ကြောင့် ဖြစ်သည်။

ထိုသတင်း သည် ဘာ ဆင်ဖဲသို့လည်း ရောက်သွား လေ၏။ ဘာ ဆင် သည် သူတစ်ပါး ခြေဖဝါ အောက်တွင် သူများ နှာခေါင်း ပေါက်နှင့် အသက်ရှူ နေရသော သူ့လူမျိုး များ အတွက် တစ်နေ့တစ်ရက်မျှ စိတ်မအေး ပေ။ သူ့ လူမျိုး များ အား သူတို့၏ ဘူမိနက်သန် နေရာမှန်ဖြစ်သော လွတ်လပ်ရေး ပန် တိုင်သို့ ရောက်အောင် ပို့ပေ ရန် အချိန်ကောင် ကိုသာ စောင့်ဆိုင်း လျက် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါ သတင်း ကောင် ကို ကြာ ရသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် သူ မျှော်လင့်စောင့်စား ခဲ့သည့် အချိန်သို့ ရောက်ပြီဟူသော ယုံကြည်ချက်နှင့် သူ့လူယုံတော် ရဲဘော် ဂေါလများ ကို ချက်ချင်း စုလေသည်။ ရောမလူမျိုး တို့၏ အမျက်အထွက်မခံဝံ့သော ဘာ ဆင်၏ ဦး ရီ တော်သည် ဘာ ဆင်ကို

အိမ်မှ နှင်ထုတ်လိုက်လေ၏။ သို့ရာတွင် ဘာ ဆင်ကာ ဤအချက်များ ကို ထည့်၍ တွက်ပြီး သာ ဖြစ်သဖြင့် ဘာမျှ ဂရုမစိုက်ဘဲ စိတ်ဓာတ်ထက်သန်သော လူငယ်တစ်စုကို စုစေပြီး လျှင် ဦး ရီ တော်၏မြို့ကို သိမ်း ယူ၍ ရောမအာ ပြန်၍ချချင်သူ အပေါင် ၏ ဗိုလ်ပါ ခေါင် ဆောင်အဖြစ်ကို လက်ခံလိုက်လေ၏။ ထိုသတင်း ကို ကြာ ကြသောအခါ အနီ အဝေ မှ မျိုချစ်ကြို ငယ်တို့လည်း အမျိုး ၏ ရန်သူကို တွန် လှန်ဖြိုဖျက်ကြရန် ဘာ ဆင်၏ လက်အောက်သို့ ခိုလှုံကြလေ၏။

ဂျူ လီယပ်ဆီဇာသည် ထိုသတင်း ကို ကြာ ရသည့်အခါ မျိုချစ်သူပုန်များ ကို နှိမ်နင်း ရန် အပြင် ချီတက်လာ၏။ ဘာ ဆင်တို့က အာ ကို ထာသော အကွယ်အကာကြို မှာ ဆီဗင် နာ^၄ တောင်တန် ကြို ဖြစ်သည်။ ဆောင် တွင် အခါလည်း ဖြစ်နေသောကြောင့် ထိုတောင်တန် ကြို ပေါ်တွင် ဆီ နှင့် မျာ ထူထပ်နေသဖြင့် ဂျူ လီယပ်ဆီဇာသည် ထိုတောင်တန် ကို ဘယ်နည်း နှင့်မျှ မဖြတ်ကျော်နိုင်ဟု ဘာ ဆင်တို့လူစုက တွက်ကိန် ဆင်ထားလေသည်။ သို့ရာတွင် ဂျူ လီယပ်ဆီဇာသည် ထိုတောင်တန် ကြို ကို ကျော်လိုက်နိုင်သဖြင့် ထိုဘက်ရှိ မြို့များ ရွာများ မှ မခုခံနိုင်တော့ဘဲ ရန်သူ့လက်တွင် သို့ ကျဆင် ကြရ၏။ ထို့ကြောင့် ခေါင် ဆောင် ဘာ ဆင်သည် သူ့ဗိုလ်မူ မျာ နှင့် တိုင်ပင်ပြီး သော် ရန်သူ၏လက်တွင် သို့ မကျရောက်သော မြို့ရွာများ ကို မိ ထင် တိုက်ခြင်း ၊ စာ နပ်ရိက္ခာတို့ကို သိုဝှက်ခြင်း ၊ ကျွဲနွား တိရစ္ဆာန်တို့ကို ဝေ ရာသို့ မောင် နှင့်ထုတ်ခြင်း အလုပ်တို့ကို စတင် လုပ်ကြ၏။

ဤနည်း ဖြင့် မြို့နှစ်ဆယ်ကျော်ကို တစ်နေ့တည်း နှင့် ပြာချလိုက်ကြလေ၏။ သို့ရာတွင် ဗူ ၉^၅ မြို့သို့ ရောက်သောအခါ မြို့သူမြို့သား များ က သူတို့၏ လှပသော မြို့ကလေး အာ မဖျက်ဆီး ပါနှင့်။ ရန်သူ့လက်တွင် သို့ မရောက်ရအောင် အသက်နှင့်လဲကာ သူတို့ ခုခံကြပါမည်ဟု ရှိုက်ကြို တငင်

ငိုယိုတောင် ပန်ကြသောကြောင့် ဘာ ဆင်လည် စိတ်လေ လေ နှင့် လျှော့ပေ လိုက်၏။

ဘာ ဆင် တွက်ကိန် ထုတ်ထားသည့်အတိုင်း ဂျူ လီယပ်ဆီဇာလည် ထိုမြို့ကို ဝိုင်း လေ၏။ ဘာ ဆင်တို့ လူစုကလည်း ရန်သူ့ရိက္ခာတပ်များကို လမ်းမှ ဆီ ကြို၍ တိုက်ဖျက်လျက်ရှိကြသောကြောင့် ဆီဇာ၏ တပ်များသည် အတော်ပင် အငတ်ငတ်အမွတ်မွတ် ဖြစ်လျက်ရှိကြ၏။ ရောမတို့လည်း ဗူ ဇေလျွီ၏ မြို့ရှိ များ နှင့်ညီအောင် မြို့ရှိ ပတ်လည်တွင် မြေဖို့ရာ ဗူ ဇေလျွီသာ များ ကလည်း ရန်သူတို့ ဖို့သလောက် သူတို့၏ မြို့ရှိ ကို မြှင့်တင်ကြလေ၏။ ဤနည်း အာ ဖြင့် နှစ်ဆယ့်ငါ ရက်တိုင်တိုင် မြို့တွင် နှင့် မြို့ပြင် အပြင် အထန် တိုက်လျက်ရှိကြ၏။ နောက်ဆုံး တွင် မြို့ရှိ ပေါက်သွား ပြီ နောက် ရောမ တပ်များ သည် မြို့တွင် သို့ဝင်၍ တွေ့သမျှတို့ကို သုတ်သင်ရာ ဘာ ဆင်ထံသို့ ထွက်ပြေ နိုင်သော လူရုဇ်ရာမျှသာလျှင် အသက်ချမ်းသာရတော့၏။

ဤသို့ ရှုံ့ သည်ကို ဘာ ဆင်သည် စိတ်မပျက်ချေ။ စစ်ဖြစ်လျှင် နိုင်လျှင် နိုင် မနိုင်လျှင် ရှုံ့ ရမည်။ ဤနှစ်လမ်း သာရှိသည်ဟု တွက်ပြီ သာ ဖြစ်သဖြင့် ဤတစ်ပွဲရှိ လျှင် နောက်တစ်ပွဲလျှင် အနိုင်တိုက်မည်ဟူသော ဇွဲနှင့် စစ်သာ သစ်များ ကို ထပ်မံစုဆောင်း ပြီ သော် လေ အတတ်နှင့် မြင် စိ အတတ်တို့ကို လေ့ကျင့်စေသည်။ ထို့နောက် သူ့အရပ်ဖြစ်သော အိုဘန်^၆ နယ်သို့ ဆုတ်၍ သူ့တပ်များ နှင့် တစ်ချိန်ပြန်သည်။ ဂျာဂိုဗီယာ^၇ မြို့ တစ်ဝိုက်တွင် အကြံ အကျယ် တိုက်ပွဲကြီး များ ဖြစ်ပွား လေသည်။ သို့သော် လည်း အီဒိုင်^၈ ခေါ်သော ဂေါလလူမျိုး တစ်မျိုး က ထ၍ ချပြန်သဖြင့် ဂျူ လီယပ်ဆီဇာသည် သူ့တပ်များ ကို အီဒိုင် တို့ဘက်သို့ ချီတက်ခိုင်း လိုက် ရသောကြောင့် အိုဘန် နယ်သည် ခေတ္တမျှ ရန်အေး ၍ သွား လေသည်။

အီဒိုင် တို့ကို နှိမ်နင်း ပြီ သော် ဂျူ လီယပ်ဆီဇာသည် အိုဘန် နယ်ကို ပြန်၍ ဝိုင်း လေ၏။ ထိုအကြိမ်တွင် ဘာ ဆင်တို့သည် အယ်လစ်ဆီယာ^၉

မြို့မှ ခံလေ၏။ ထိုမြို့သည် တောင်တစ်တောင်ပေါ်တွင်ရှိ၍ တောင်အောက်တွင် မြစ်နှစ်သွယ် စီ ဆင် လျက်ရှိသည်။ ထိုမြို့၏ ပတ်လည်တွင်လည် တောင်များ ဖြင့် ဝိုင်း ရံလျက်ရှိသောကြောင့် စစ်ခံရန်အတွက် အကောင် ဆို မြို့တစ်မြို့ဖြစ်သည်။ ဆီဇာလည် ဝင်၍ တိုက်၍ မရနိုင်သောကြောင့် ထိုမြို့တွင် မှ ခုခံသူများ အာ အစာငတ်လာ ခြင် ဖြင့် အညံ့ခံအောင်လုပ်ရန် စီစဉ်လျက်ရှိ၏။

ဤသို့ စီစဉ်ရာ၌ သူ၏ အကြံမှာ အတော်နက်လေသည်။ အယ်လစ် ဆီယာမြို့၏ပတ်လည်တွင် ဆယ်တစ်မိုင်မျှရှည်လျာ သော ကျုံ မြောင် ပစ္စင်ရင်တာ များ ကို အလျင်အမြန် ဆောက်စေသည်။ ဤအစီအရင်များ သည် အကျိုး နှစ်ခု ပြီ စေသည်။ စာ နပ်ရီကွာများ ကိုလည် မြို့တွင် သို့မသွင် ရအောင်၊ စစ်ကူတပ်များ လည် မြို့တွင် သို့ မဝင်နိုင်အောင် တာ နိုင်လေသည်။

ဤအစီအစဉ်များ မပြီ မီ ဘာ ဆင်လည် သူ့မြင် တပ်နှင့် ရောမများ ကို တစ်ကြိမ်ထွက်၍ စစ် လိုက်သေ ၏။

ခေါင် ဆောင်ဘာ ဆင်၏ ကြည်ညိုဖွယ်ကောင်း သော လက္ခဏာ တစ်ရပ်မှာ အခြာ မဟုတ်။ ရန်သူသည် မည်မျှအင်အာ ကြံ မာ သည်ကို အနည် ငယ်မျှ ပဓာနမထား ဘဲ သူ့အမျိုး ၏ ရန်သူကို ခံချရန်မှာသာ သူ့ တာဝန်ဖြစ်သဖြင့် ထိုတာဝန်တစ်ခုတည်း ကိုသာ ကျေပွန်အောင်ထမ်း ဆောင် မည်ဆိုသော ဇွဲနှင့် သတ္တိရှိခြင် ပင် ဖြစ်သည်။

ဤဇွဲနှင့် ဤသတ္တိ မရှိဘဲ လက်တစ်ဆုပ်လောက်ရှိသော သူ့လူစုသည် ထိုအခါက တစ်ကမ္ဘာလုံး လိုလို ဖိန့်ဖိန့်တုန်လျက်ရှိကြသော အလွန်အင်အာ ကြံ မာ သည့် ဆီဇာနှင့် သူ့တပ်များ ကို ဤမျှကြာရှည်အောင် တိုက်ရဲဖို့ မဆိုထား နှင့်၊ ပြန်တိုက်ရန်ကိုပင် စိတ်ကူ ထဲသို့ ထည့်ဝံ့မည်မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့်လည် ဘာ ဆင်၏ ဦး ရီ တော်သည် သူ့ကို အိမ်မှ နှင်ထုတ်လိုက် ဖူး ပြီ မဟုတ်လော။

သူတစ်ဦးတည်းက မည်မျှခွဲကောင် သော်လည်း သူ့နောက်လိုက်များ သည် ဆီဇာ၏ အင်အား ကို ကြာရှည်စွာ မခံနိုင်ကြတော့ချေ။ ငတ်မွတ်၍ သေကြသူများလည်း တစ်နေ့တခြာ များပြာလာလေပြီ။ ဘာဆင်သည် သူ့မြို့ကို ဆီဇာ၏ အစီအရင်များ အရ လုံ့လ မပတ်မိသေးမီ နောက်ဆုံး တစ်ပွဲလောက် နှံ့လိုက်ချင်သေး၏။ ထို့ကြောင့် ဘာဆင်သည် သူ၏ မြင်စိ သူရဲများကို ခေါ်ပြီး လျှင် သူတို့နယ်များသို့ ခရီးအပြင် နှင်၍ စစ်ကူတပ်များကို ခေါ်လာကြရန် စေခိုင်းရလေ၏။ ဤသို့မှ မစီစဉ်လျှင် သူနှင့်တကွ သူ့လူများသည် ရောမတို့၏ လက်တွင်းသို့ ကျရောက်တော့မည်ကာ မလွဲတော့ပေ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် သူတို့၌ ရက်ပေါင်း ၃၀ စာလောက် သာ စာနပ်ရိက္ခာများ ရှိကြလေသောကြောင့်ပေတည်း။

ထိုစာနပ်ရိက္ခာများ ကုန်ခါနီး လောက်တွင် သူ စစ်ကူတောင် လိုက်သော သူရဲဘော်များသည် မနီမဝေ ရှိတောင်များ ပေါ်မှလာကြလေ၏။ ထိုအခါတွင် မြို့တွင် မှ စစ်တပ်များလည်း သူတို့ရဲဘော်များနှင့်ဆက်မိရန် ဆီဇာ၏ အကာအရံတပ်တာ ဟူသမျှကို အတင် အသေခံဖောက်၍ ကျော်ထွက်ကြကုန်၏။ သို့ရာတွင် ရောမတပ်သားများ၏ အင်အားမှာ မနိုင် ယှဉ်လောက်အောင် ကြံ့မာ လှရကာ ရောမတို့၏ ဓာလွတ်များ အောက်တွင် ဂေါလတပ်သားများသည် အတုံ့အရန် သေကြရလေ၏။ စစ်ကူရန်လာသော တပ်များ၏ ဗိုလ်ချုပ် ဘာဂိုဆီ လောနပ်စ်^၁ ကိုလည်း ရောမတပ်သားများက လက်ရ ဖမ်းမိကြလေ၏။

သို့ဖြစ်၍ ရှေ့ဆက်တိုက်လျှင်လည်း သူ့ငယ်သားများ၏ အသက်ကို အလဟဿ ဖြန့်တီ ပစ်ရာ ရောက်တော့မည်ဟု ဆင်ခြင် သုံးသပ်မိသဖြင့် ဗိုလ်ဘာဆင်သည် သူ့လူများကို စုဝေးစေပြီး လျှင် ‘တို့တတွေ ဆက်တိုက်ရင်တော့ အကုန်လုံး သေကုန်ကြမှာအမှန်ပဲ၊ ဒင် တို့ရဲ့ အင်အားကိုလဲ နောက်တစ်ခါတော့ နိုင်ကြရမှာပေါ့၊ အမြဲတမ်း လွတ်လပ်ချင်တဲ့ဆန္ဒ ကြံမာ

နေတဲ့ လူမျိုးတစ်မျိုးဟာ ကျွန်ဘဝမှာ မကြာပါဘူး ကွ။ အဲဒီတော့ ငါ့လူများ လဲ အလဟဿ မသေသင့်ဘဲနဲ့ မသေကြလေအောင် ငါ့ကို မင် တို့ကိုယ်တိုင် သတ်ပြီ တော့ ငါ့ခေါင် ကို ဆီဇာလက်ကို သွား ပြီ အပ်ရင်လဲ အပ်ပါ။ ဒီလိုမှ မလုပ်ချင်ရင်လဲ ငါ့လူတွေကို အသက်ချမ်းသာပေ မယ်ဆိုရင် ငါ့ကို ဆီဇာလက်သို့အပ်ပါမယ် ဆိုတာကိုပဲ လူလွတ်ပြီ ပြောကြပေါ့ကွ’ ဟု ဘာ ဆင်က ပြောလေ၏။ သူ့ နောက်လိုက် ငယ်သာ များလည် သူတို့၏ခေါင် ဆောင်ကြီ အာ ဤသို့ ထို ဗေ လိုက်ရမှာ အလွန်ခက်ခဲလျက် ရှိကြ၏။ သို့ရာတွင် ခေါင် ဆောင်ကြီ ဘာ ဆင်ကိုယ်တိုင်က အမိန့်ပေး နေသောကြောင့် မငြင် ဆန်ဝံ့ဘဲ သူ ပြောသည့်အတိုင်း ဆီဇာထံသို့ လူလွတ်၍ အညံ့ခံကြရလေ၏။

ဆီဇာသည် သူ့နောက်လိုက်ငယ်သာ တို့၏ အသက်ကို ချမ်းသာပေရန် သဘောတူသဖြင့် ဘာ ဆင်သည် ဆီဇာထံတွင် အညံ့ခံလေ၏။ ဆီဇာလည် ဘာ ဆင်ကို အဆောင့်အကြပ်ကောင် စွာနှင့် ထား ပြီ နောက် ခြောက်နှစ် ကြာသောအခါ အရပ်ရပ်တွင် စစ်ပွဲကြီ များ ကိုနိုင်သော အထိမ် အမှတ်ဖြင့် စစ်အောင်ပွဲကြီ များ ကို ရောမမြို့တော်အတွင်း ကျင် ပသောနေ့တွင် ရောမတို့၏ထံ အတိုင် ဘာ ဆင်ကို သူတို့၏ ဘုရား ရှိခိုး ကျောင် ကြီ အတွင်း ဌ်ဓာ နှင့် တစ်ချက်တည်း ထို သတ်၍ ယစ်ပူဇော်လိုက်လေသတည်း ။

မြို့ခံ
(၁၂၉၃ ခုနှစ်)

အေ ဒီ ရှစ်ရာစုလောက်က အစပြု၍ နှစ်ပေါင် ၀၁ ရာခန့်၊ ဥရောပတိုက် အနောက်တောင်ပိုင်း တွင် အစ္စလာမ် သာသနာဝင် မူ လူမျိုး^၁ တို့သည် အတော်ကြီး စို ခဲ့၏။ ထိုအပိုင်း များ ရှိ မြို့ရွာ ပြည်နယ်များ ကို တိုက်ခိုက် သိမ်း ယူပြီး လျှင် ထိုအရပ်များ မှာပင် အခြေစိုက်ကြ၍ သူတို့၏ အစ္စလာမ် သာသနာကို ဖြန့်ဖြူး ကြလေသည်။ ထိုတိုင်း ပြည်များ တွင် စပိန်^၂ နိုင်ငံသည် အပါအဝင် ဖြစ်ခဲ့၏။

သို့ရာတွင် ၁၃ ရာစု၏ နောက်ပိုင်း တွင် ကက်စတီ^၃ နှင့် အယ်ရဂွန်^၄ ပြည်နယ်များ ၌ အာ ပြည်နေသော စပိန်လူမျိုး များ သည် မူ လူမျိုး များ ကို ပြန်၍ တိုက်စပြုလေရာ မူ လူမျိုး များ အခြေစိုက်ထား သော မြို့ရွာနယ်ပယ် တို့သည် တစ်ခုပြီး တစ်ခု စပိန်တို့၏ လက်တွင် သို့ သက်ဆင် ကြရကုန် ၏။ စပိန်တို့၏ ခေါင် ဆောင်မှာ ပဉ္စမ ဆန်ချို^၅ ဘုရင်ပင် ဖြစ်လေသည်။

၁၂၉၁ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ မူ လူမျိုး တို့ အကြံ အကျယ် အခိုင်အခန့် ကာကွယ်ထား သော တာရီ ဖာ^၆ မြို့ကိုပင် သိမ်း ယူကြရန်

စပိန်တို့သည် ချီတက်ကြလေ၏။ ထိုမြို့သည် မြေထဲပင်လယ်သို့အနောက်ဘက်မှ ဝင်ရောက်ရန် တံခါ ပေါက်ဝမြို့ကြီး တစ်မြို့ ဖြစ်လေသည်။ မူတို့သည် ထိုမြို့ကို ကျောက်မြို့ရိုးကြီးဖြင့် ကာရံထား ပြီသော် အပြင်ရန်ကို ခုခံရန် ပစ္စင် ရင်တာ ပေါင် ၂၆ ခုမျှ အခိုင်အခန့် ဆောက်လုပ်ထား လေသည်။ သေနတ်များ အမြောက်များ မပေါ်မီ ဓာလှုံ လက်နက်ကိုသာ ကိုင်စွဲရသော ခေတ်က ဤမြို့ကို သိမ် ယူရန်မှာ နည်းတစ်နည်း သာရှိလေသည်။ ထိုနည်း မှာကာ အခြာ မဟုတ်။ မြို့တွင် ကလူများ ကို အစာငတ်ထား ရန်ပင် ဖြစ်လေသည်။

စပိန်လူမျိုး တို့လည် တာရီ ဖာမြို့ကို ခြောက်လတိုင်တိုင် ဝန်ရံထားကြရာ မူတို့သည် ငတ်မွတ်ခေါင် ပါ သည့်ဒဏ်ကို မခံနိုင်သဖြင့် နောက်ဆုံး အညံ့ခံကြရလေ၏။ သို့ပင်ဖြစ်သော်လည်း ဘုရင်ဆန်ချိုတွင် စစ်သားနှင့် စာ နပ်ရိက္ခာများ လုံလုံလောက်လောက်မရှိသဖြင့် ထိုမြို့ကို မူတို့၏ဘေးရန်မှ ကြာရှည်အောင် သိမ်ပိုက်ထား ရန်မှာ မစွမ်းနိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် တပ်ပြန်ခေါက်ရတော့မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေစဉ် စစ်ဗိုလ်ကြီး တစ်ဦး သည် ထွက်လာပြီ လျှင် ထိုမြို့ကို မူတို့၏ရန်မှ သူ့တွင် ပါသမျှသော စစ်သားနှင့် တစ်နှစ်တိတိ သိမ်ပိုက်ထား ပါမည်။ တစ်နှစ်စေ့မြောက်သည့်အချိန်တွင်သာ အခြာ စစ်ဗိုလ်တစ်ဦး နှင့် လွဲပါရစေဟု လျှောက်ထား သဖြင့် ဘုရင်လည် ကြည်သာတော်မူရာကား တာရီ ဖာမြို့ကို အုပ်ချုပ်ရန် ထိုစစ်ဗိုလ်ကြီး ကို လွှဲအပ်ခဲ့လေ၏။ တစ်နှစ်စေ့မြောက်သောအခါ ထိုစစ်ဗိုလ်ကြီး ၏လက်ထဲမှ တာဝန်ကို လွှဲယူရန် ဂပ်ဇမန်^၁ ဆိုသူ ရောက်၍ လာလေ၏။

ဂပ်ဇမန် သည် စိတ်နှလုံး နူးညံ့သည်၊ တည်ကြည်သည်၊ ရဲရင့်သည်၊ တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရာ၌ အသက်နှင့်လဲ၍ ထမ်းဆောင်နိုင်သည့်သတ္တိတူရှိသည်။ ထို့ကြောင့် တာရီ ဖာမြို့ကဲ့သို့ အတွင်းရန် အပြင်ရန် အလွန်များပြာ သော မြို့ကို အုပ်ချုပ်ရန် ဂပ်ဇမန် ကို ရွေးချယ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဂပ်မန် သည် သူ့သာ ကြံ့ ဩရသတစ်ယောက်မှတစ်ပါ သူ၏မိသားစုတစ်စုကို သူနှင့်အတူ တာရီ ဖာမြို့တွင် သို့ခေါ်ထား ပြီ သော် မြို့ကို အခိုင်အလုံ စီမံထား ၏။

သူ၏သာ ကြံ့ ဩရသမှာမူကား ဘုရင်ဆန်ချို၏တူ ဒွန်ဂျူ အန်၏ နောက်သို့ လိုက်၍ နေလေသည်။ ဒွန်ဂျူ အန်သည် ဦး ရီ တော်၏ နန်း ကို လူရန်အကြံနှင့် ပေါ်တူဂီ နိုင်ငံတွင် ပုန် ၍ အာ စုလျက်ရှိ၏။ သို့ရာတွင် ဘုရင်ဆန်ချို၏ တောင် ပန်ချက်အရ ပေါ်တူဂီဘုရင်သည် ဒွန်ဂျူ အန်ကို တိုင် ပြည်မှ နှင်ထုတ်လိုက်ရာ သူသည် မူ ဘုရင် ယူဆွတ်ဗင် ယာကွတ်ထံသို့ သွား ရောက် ခစာ ပြီ သော် မြင် သည်တော် ငါ ထောင်ပေ လျှင် တာရီ ဖာမြို့ကို ဘုရင်ဆန်ချို၏ လက်တွင် သို့ ပြန်လည်တိုက်ခိုက်ပေ မည် အကြောင်း နှင့် လျှောက်ထား လေ၏။

အမှန်စင်စစ် သူ့ငါ ထောင် မြင် တပ်သည် တာရီ ဖာမြို့ကို ပြန်တိုက် ယူရန်အတွက် မလုံလောက်ချေ။ သို့ရာတွင် ဒွန်ဂျူ အန်သည် သူ့တွင် အာ ကို တစ်ခုရှိသဖြင့် ထိုအာ ကို နှင့် တာရီ ဖာကို သိမ် ယူရန် ကြံရွယ် ခြင် ဖြစ်သည်။ သူ၏ အာ ကို မှာ အခြာ မဟုတ်။ သူ့နောက်သို့ လိုက် နေသော ဂပ်မန် ၏သာ ကြံ့ ဩရသကို အသက်မသေစေချင်လျှင် သူ့ လက်သို့ တာရီ ဖာမြို့ကို အပ်ပါဟု ဂပ်မန် အာ အကြပ်ကိုင်ရန် ဖြစ်လေ သည်။

ဤနည်း မျို့ ကို ရှေ့ကလည် တစ်ကြိမ် သုံး ခဲ့ပြီ ပြီ။ ထိုအခါက ဒွန်ဂျူ အန်၏ ဖခင်သည် ဆာမို ရာမြို့ကို သိမ် ယူရန် ကြံ စာ ပါသော်လည်း မြို့သူမြို့သား များ သည် အခိုင်အလုံ ကာကွယ်ထား သောကြောင့် မတတ်နိုင်ပါ ချေ။ ထိုအခါ ဒွန်ဂျူ အန်သည် ဆာမို ရာမြို့တွင် အကြံ အကဲဖြစ်သူ မြို့ဝန် ကြံ ၏ သာ ကလေ ကို ဖမ်း ဆီ ပြီ သော် မြို့ကို မအပ်လျှင် သတ်ပစ်မည်ဟု ခြိမ်း ခြောက်လိုက်ရာ မြို့ဝန်ကြံ လည် မြို့ကို အညံ့ခံလိုက်ရလေ၏။ ထိုအခါ

က သူ့အကြံ အောင်မြင်သဖြင့် ဤအကြိမ်တွင်လည်း အောင်မြင်လိမ့်မည် ဟူသော ယုံကြည်ချက်ဖြင့် ထိုနည်း ကို ဒွန်ဂျူ အန်သည် အာ ကို လျက် ရှိ၏။

ထို့ကြောင့် မြို့ရှိ နံဆာ တွင် ဂပ်ဇမန် ၏ သာ ကြို ဩရသကိုကိုင်လျက် ‘ဒီကလေ ရဲ့ အသက်ကို မသေစေချင်ရင် မြို့ကို အပ်ပါ’ဟု ဒွန်ဂျူ အန်သည် မြို့ရှိ ပေါ်ဦးရှိသော ဂပ်ဇမန် ကို ဟစ်အော်၍ ပြောလေ၏။ သို့ရာတွင် ဤ အကြိမ်မှာမူကား ဒွန်ဂျူ အန်သည် လူကဲခတ်မှာ လေပြီ။ ယခင်အကြိမ် သူ တွေ့ခဲ့ရသော ပုဂ္ဂိုလ်များ မှာ သုံ တောင်ဝတ် မိန့် မသာ ဖြစ်ရသည့်အထဲ တွင် သူတို့ဘက်သို့ ခပ်ယိုင်ယိုင်ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ယခု သူတွေ့ရသူမှာ အခြာ သူ မဟုတ်၊ ဂပ်ဇမန် ဖြစ်လေသည်။

ဂပ်ဇမန် သည် ဒွန်ဂျူ အန်၏စကား ကို ကြာ ရသောအခါ သူ့ရှေ့တွင် လမ်း နှစ်ခုသာ ရှိသည်။ တစ်ခုမှာ သူ့သာ တစ်ယောက်အတွက် အမျိုး ၏ မျက်နှာကို ဖျက်ပြီ လျှင် မြို့ကို ရန်သူ၏ လက်သို့ ဝကွက်ပြီ အပ်ရန်နှင့် အခြာ တစ်ခုမှာ သူ့လူမျိုး ၏ အသက်နှင့် သိက္ခာကို စောင့်ရှောက်ရန်အတွက် သာ ကြို ဩရသကို စွန့်ရန်ပင် ဖြစ်သည်။

ဤသို့ လမ်း နှစ်ခုပေါ်လာလျှင် လူညံ့ လူယုတ်တို့သည် ပထမလမ်း မျိုး ကို လိုက်စမြဲဖြစ်ကြ၏။ အတော်အတန် ကိုယ်ကျင့်တရာ ကောင် ကြသည် ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ပင်လျှင် အပြတ်အသတ် ကျွတ်ကျွတ်လွတ်လွတ် မဆုံ ဖြတ်နိုင်ကြဘဲ ဟိုလမ်း လိုက်ရန် နို့ ဒီလမ်း လိုက်ရန် နို့ နှင့် ဇေဇဝါ ဖြစ်တတ်ကြလေသည်။ သို့ရာတွင် အာဇာနည်များ အဖို့မူကား ဤသို့ လမ်း နှစ်မျိုး ပေါ်တိုင် ပထမလမ်း မျိုး သည် သုသာန်တစ် သင်္ချိုင်း ဝသို့သွား ရာ လမ်း ဟူ၍လည်း ကောင်း ၊ မစင်ဘင်ပုတ်တို့ဖြင့် ပြည့်နှက်လျက်ရှိသောလမ်း ဟူ၍လည်း ကောင်း မှတ်ထင်ကြလေသည်။

တို့ကြောင့် ဖခင်ကိုမြင်သဖြင့် လက်နှစ်ဘက်ကို ယမ်း ကာ ယမ်း ကာ ဖြင့် ငိုကြွေ မြည်တမ်း လျက်ရှိသော သူ၏သာ ကြံ့ ဩရသကို မျက်ရည်ဝဲ လျက်ရှိသော မျက်လုံ မျာ ဖြင့် အတန်ကြာအောင် စိုက်ကြည့်ပြီး သော် ‘ဟေ့ ဒွန်ဂျူအန်၊ ငါ့သာ ကို ငါမွေ ထာ တာဟာ ငါ့အမျိုးနဲ့ တိုင် ပြည်ကို သစ္စာဖောက်ဖို့ မွေ ထာ တာ မဟုတ်ဘူ၊ အမျိုးရဲ့ရန်သူ တိုင် ပြည်ရဲ့ ရှု ငြောင့် သစ္စာဖောက် လူယုတ်မာတွေကို သုတ်သင်ရှင် လင် ဖို့မွေ ထာ တာ၊ အဲဒီတော့ မင် ဟာ ငါ့သာ ကို သတ်လိုက်မယ်ဆိုရင် မင် ဟာ ကိုယ့်အမျိုးရဲ့ တံတွေ ခွက်ထဲ ပက်လက်မျောမှာပဲ၊ ငါ့မှာတော့ ထူ လို့တောင် ဂုဏ်တက်ဦး မယ်၊ ငါ့သာ မှာဆိုရင်လဲ မင် ဒီလိုသတ်လိုက်တဲ့အတွက် လူတော့ သေပြီ၊ နာမည်တော့ သမိုင်း တွင်ရစ်မှာပဲ၊ အဲဒီတော့ ငါတိုင် ပြည်ကို သစ္စာဖောက်ပြီ ငါ လျော့ပေ ဖို့ဆိုတာတော့ မင် မစဉ် စာ နှင့်တော့၊ ဟောဒီမှာ ကြည့်စမ်း ၊ ငါ့သာ ကို သတ်ဖို့ မင် မှာ မရှိရင်တောင် ငါ့ဓာ ကို ယူချင် ယူလိုက်ဦး ’ ဟု ပြောပြောဆိုဆိုနှင့် သူ့ခါ ကြာ ထဲမှ ဓာ ကို ဒွန်ဂျူအန်ထံသို့ ပစ်ပေ ပြီ လျှင် မျက်နှာထာ တစ်ချက်မျှ မပျက်ဘဲ သူ့ခံတပ်ထဲသို့ ဝင်၍သွား လေ၏။

မျာ မကြာမီ ကြောက်ခမန် လိလိ ဆူသံပူသံ အော်ဟစ်သံများ ကို ကြာ ရသဖြင့် ခံတပ်ထဲမှ ထွက်၍ စုံစမ်း ရာ ဒွန်ဂျူအန်သည် ဒေါသအမျက် ခြောင် ခြောင် ထွက်ပြီ လျှင် လူပုံအလယ်တွင် ဂပ်ဇမန် ၏သာ ကလေး လည်ချောင် ကို ရက်စက်ကြမ်း ကြုတ်စွာ ဓာ ဖြင့် လှို လျက်ရှိသောကြောင့် လူများ လန့်၍ အော်ကြကြောင် ကို ဂပ်ဇမန် သိရှိရသဖြင့် ‘အို၊ ငါ့မှာ ရန်သူတွေများ မြို့တွင် စွတ်ဝင်လာကြပလာ လို့’ ဟု ကူခြေရရပြောပြီ သော် သူ့ခံတပ်ထဲသို့ ပြန်ဝင်သွား လေ၏။

ဒွန်ဂျူအန်လည် သူ့သခင် မိုရော့ကို^{၁၂} ဘုရင်အာ မျက်နှာပြန်၍ မပြရဲတော့သဖြင့် အခြာ ဘုရင်တစ်ပါ ထံ ခဏ ရန် ထွက်ပြေ လေ၏။

ဘုရင်ကြီး ဆန်ချိုလည် ဂပ်မေနီ ၏ သတင် ကို ကြာ ရသောအခါ
 အလွန် အာ ရတော်မူလှသဖြင့် သူ့အနီ တွင်ရှိသော မှု တော်မတ်တော်တို့အာ
 ‘အင် ၊ နှလုံ ရည် တယ်ပြည့်ပေသကို ၊ အတုယူကြစမ်း မောင်မင် ’ ဟူ၍
 မိန့်ကြာ တော်မူဖူး လေသတည်း ။

ရိုးမြေကျ (၁၃၈၈ ခုနှစ်)

ရောမလူမျိုး တို့ အလွန်လေး စာ ဆော ရောမအမျိုးသမီး တစ်ဦး ကာ အဲရီယာ^၁ ဖြစ်လေသည်။ သူသည် ဆီဆင် နာ ပီတပ်^၂ ၏ ဇနီး ဖြစ်၏။ တစ်နေ့သ၌ ပီတပ်ကို ဘုရင်ဧကရာဇ်ကြီး ကလောဒီယပ်^၃ က သူ့ကိုယ်သူ သတ်၍ ဆေးရန် အမိန့်တော်ချမှတ်လေ၏။ ပီတပ်သည် သူ့ကိုယ်သူ သတ်၍ဆေးရန် တုန်တုန်ယင်ယင် ဖြစ်လျက်ရှိသောကြောင့် သူနှင့် ရိုးမြေကျပေါင် ပါမည်ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ချထား ဆော သူ့ချစ်ဇနီး အဲရီယာသည် သူ့လက်ထဲမှ ဓာ မြှောင်ကို ယူ၍ သူ့ရင်ညွန့်ကို တအာ ထိုစိုက်ပြီး လျှင် ရှိသမျှသော အာ ကလေး နှင့် သူ့ယောက်ျား သို့ ဓာ မြှောင်ကို ကမ်း လျက် ‘ဒီလောက် မနာလှပါဘူ ပီတပ်ရယ်’ ဟု ဆိုကာ သူ့ယောက်ျား ရှေ့တွင် ဆောပြဖူး လေ၏။

အဲရီယာကဲ့သို့ပင် နှလုံး ရည် ပြည့်ဝသော အမျိုးသမီး တစ်ဦး လည် ရှိသေ ၏။ ထိုအမျိုးသမီး သည် ဂါ ထရီး^၄ပင် ဖြစ်လေသည်။ ဂါ ထရသည် မြို့စာ ကြီး ဖွန်ဒါဝေါ^၅၏ ဇနီး ဖြစ်သည်။ သူတို့၏အကျဉ် ချုပ်ကာ ဤသို့ တည် ။

၁၃၀၈ ခုနှစ်လောက်တွင် ဩစတြီ ယာ နိုင်ငံတော်ကြီး ၏ ဘုရင် ဧကရာဇ်ကြီး မှာ ပထမ အဲလဗရစ်^၆ ဖြစ်သည်။ ထိုဘုရင်ဧကရာဇ်ကြီး တွင် ယို ဟန်^၇ ဆိုသော တူတော်တစ်ယောက်ရှိသည်။ ထိုတူတော်မှာ ငယ်စဉ် တောင်ကျေ ကလေး ကတည်း က မိဘနှစ်ပါ သေဆုံး သွား သဖြင့် မြို့စားကြီး ဝေါလတာ^၈ဆိုသူက ကြို ပြင် အောင် မွေး ကျွေ လာခဲ့ရလေသည်။ အသက် ၁၉ နှစ်တွင် ယို ဟန်သည် သူ၏ ဦး ရီ တော် ဘုရင်ဧကရာဇ်ကြီး ထံသို့သွား ၍ သူနှင့်ဆိုင်ရာ အမွေအနှစ်တို့ကို တောင် ဆိုဖူ လေ၏။ ဧကရာဇ်ကြီး လည် တူတော်မောင်၏ ဤသို့ တောင် ဆိုခြင် ကို ပြက်ရယ်ပြုကာ ငြင် ဆိုလိုက်၏။

ထို့ကြောင့် ယို ဟန်ကို ကြည်ညိုကြကုန်သော မူ ကြီး မတ်ရာ သေနာပတိ အချို့သည် ဦး ရီ တော်ကို ပုန်စာ ပုန်ကန်ပြုရန် ယို ဟန်ကို မြှောက်ပင့်ပေး ကြကုန်၏။ ထိုအချိန်သည်ကာ ဩစတြီ ယာ လက် အောက်ခံဖြစ်သော ဆွစ်ဇာလန် တိုင် ပြည်ကလေး က ဩစတြီ ယာ ဘုရင်ခံ တို့၏ နှိပ်စက်ညှဉ် ပန် ခြင် ကို မခံနိုင်လွန် မက မခံနိုင်လွန် ၍ အာ ချင် မမျှသော်လည်း ထ၍ ပုန်ကန်ကြသော အချိန်အခါလည်း ဖြစ်သည်။

ဧကရာဇ်ကြီး အဲလဗရစ်သည် သူပုန်များ ကို ကိုယ်တော်တိုင် နှိမ်နင်း ရန် ချီတက်သွား ရာ ထိုအလုံ အရင် ထဲတွင်လည်း တူတော်မောင် ယို ဟန် ပါလာသည်။ ဗာ ဒင်^၉အရပ်သို့ ရောက်သောအခါ ယို ဟန်သည် သူ့အမွေကို ထပ်၍ တောင် ပြန်၏။ ဧကရာဇ်ကြီး လည် ရှေ့ ကကဲ့သို့ပင် ပြက်ချော်ချော် ပြုသောအာ ဖြင့် အမွေမပေ ဘဲ ပန် ခွေကလေး တစ်ခွေကိုသာ ယို ဟန်၏ ဦး ခေါင် ပေါ်သို့ တင်ပေး လိုက်၏။ ယို ဟန်လည်း အလွန်ရှက်စနိုး ရကာ သည် စွာ ငိုကြွေ လေ၏။

သို့နှင့်ပင် ခရီး ဆက်၍ ထွက်ခဲ့ရာ ရှု စမြစ်^{၁၀} ကမ်း ပါ သို့ ဧကရာဇ် ကြီး နှင့် စစ်သည်တော် အလုံ အရင် တို့ ရောက်ကြလေ၏။ ထိုမြစ်ကို ကူ ရန် လှေကလည်း တစ်စင် သာ ရှိသောကြောင့် ရှေ့ ဦး စွာ ဧကရာဇ်မင်

ကြို နှင့် သူ့သက်တော်စောင့် တစ်ယောက်၊ ထို့ပြင် တူတော်မောင် ယို ဟန် နှင့် သူ့ဘက်တော်သာ လေ ယောက်တို့သည် ပထမဆုံး ကူ ကြလေ၏။ တစ်ဘက်ကမ်း သို့ရောက်လတ်သော် ဧကရာဇ်ကြီး သည် သူ့ရဲတိုက်ဆီသို့ တစ်ယောက်တည်း မြင် စီ ဤ ထွက်သွား ရာ ယို ဟန်နှင့် သူ့အဖော်များ လည် မြင် နှင့် အတင် လိုက်ကြ၏။ မိသောအခါ ယို ဟန်၏ ဘက်တော် သာ တစ်ယောက်က ဧကရာဇ်ကြီး ၏ မြင် ဇက်ကြို့ ကို ဆွဲလိုက်စဉ်တွင် ‘ခင်ဗျာ ကြီး ကျုပ်အဖေရဲ့ ပစ္စည်း တွေ မပေ ဘူ လာ ’ ဟု ပြောပြောဆိုဆို နှင့် ယို ဟန်သည် ဧကရာဇ်ကြီး ၏လည်ပင် ကို ဓာ နှင့် ထို လိုက်လေ၏။ သက်တော်စောင့်လည် ခြေဦ တည့်ရာသို့ ထွက်ပြေ လေသည်။

မြို့စားကြီး ဖွန်ဒါဝေါမှာ ယို ဟန်၏ ဘက်တော်သာ တစ်ဦး ဖြစ်သော် လည် ဧကရာဇ်ကြီး ၏ အသက်ကို ဤကဲ့သို့ ရန်ရှာလိမ့်မည်ဟု ဘယ်နှံရော အခါကမျှ မထင်စာ ခဲ့ဖူး ပလေ။ ထို့ကြောင့် တူတော်မောင် ယို ဟန်က ဧကရာဇ်ကြီး အာ ဓာ နှင့် ထို လိုက်သည်ကို မြင်သောအခါ ကြက်သေ သေလျက်ရှိ၏။ သို့ရာတွင် အခြား ဘက်တော်သာ နှစ်ယောက်မှာမူ ဧကရာဇ်ကြီး ကို ဝိုင် ဤ ခုတ်ကြ ထစ်ကြရာ ဧကရာဇ်ကြီး သည် ထိုနေရာ ၌ပင် သေလောက်သော ဒဏ်ရာနှင့် မြင် ပေါ်မှ ဦး စောက်ကျလေ၏။

မြစ်တစ်ဖက်ကမ်း တွင်ရှိသော သော ဧကရာဇ်မင်း ကြီး ၏ သာ တော် လီအိုရီ နှင့် စစ်သည်တော်များ သည် ဤအဖြစ်အပျက်ကို သူတို့နေရာမှ ကောင် စွာ တွေ့မြင်ကြရသည်။ သူတို့လည် မြစ်ကို အပြင် ဖြတ်ကူ လာကြ သော်လည်း ဧကရာဇ်ကြီး ၏ အသက်ကိုပင် မမီလိုက်ကြချေ။ ယို ဟန်တို့ လူစုလည် ခြေဦ တည့်ရာ ထွက်ပြေ ကြသဖြင့် မမီလိုက်တော့ချေ။

သို့ရာတွင် များ မကြာမီ မြို့စားကြီး ဖွန်ဒါဝေါကို မိလေ၏။ သူ့ အမှုကို စစ်သောအခါ ဧကရာဇ်ကြီး ကို လုပ်ကြံစဉ်က ထွက်၍ပြေ သော သက်တော်စောင့်က ‘ဒီအသေကောင်ကြီး ကို မြင် ပေါ်မှာ ဘာဖြစ်လို့ကြာရှည်

ထား နေကြသလဲ' ဟု မြို့စာ ကြို ဖွန်ဒါတို့က အော်ပြောသံကို ကြား ရသည် ဟု မတရား သက်သေထွက်ဆို၏။ ဖွန်ဒါတို့လည်း ဧကရာဇ်ကြီး အာ လုပ်ကြံ ရာတွင် သူမပါသည့်အကြောင်း နှင့် ထုချေပါသော်လည်း သက်တော်စောင့်၏ ထွက်ချက်တစ်ခုနှင့်ပင် လုံလောက်နေပြီဖြစ်ရကာ အယူခံပင် မရတော့ချေ။

ထိုသို့ အယူခံမရသည်မှာ အံ့သြစရာမရှိချေ။ ကွယ်လွန်သူ ဧကရာဇ် ကြီး ၏ သာ တော် သမိ တော်များ သည် သူတို့၏ ဖခင်ကြီး အတွက် ဒေါသ အမျက် ခြောင် ခြောင် ထွက်လျက် ရှိကြသည်။ ထိုသူတို့အနက် ဟန် ဂေရီ^၁ ဘုရင်၏ မိဖုရား ကြီး အဂ္ဂနစ်^၂ က သာ၍ ကံသေ သည်။ သူ့ဖခင်ကြီး အာ သတ်သွား သောသူများ ကို မပြောထား နှင့် သက်ဆိုင်သူများ ကိုပင် တွေ့ ရာ သင်္ချိုင်း စာ မခိုင် ဟူသော သဘောမျိုးဖြင့် စာ မှီ ရွာလျက်ရှိသည်မှာ ဆွေ ချောင် စီ မျှ ရှိ၏။ တစ်ခါကလည်း ကြံရာတွင်ပါသော မြို့စာ တစ်ဦး ၏ ကလေး အရွယ် လူမမယ်ကလေး ကို ဖမ်း ပြီ လျှင် သူ့ကိုယ်တိုင် လည်ဖျစ် သတ်တော့မည့်ဆဲဆဲတွင် စစ်သာ များ က မြင်မကောင် ကြာ မကောင် သဖြင့် ကလေး ကို အတင် လု၍ ပြေ ရမှု လေသည်။ ဤသို့ဖြစ်ရာ ဖွန်ဒါတို့သည် မည်မျှ အပြစ်ကင် သည်ဟု အာခြောက်အောင် ထုချေပါသော်လည်း လွတ်နိုင် ပါတော့မည်လော။

ထိုသမိ တော်၏ အမိန့်အရ ဖွန်ဒါတို့ကို လှည်း ဘီ တစ်ခုတွင် ချည်ပြီး လျှင် ထိုလှည်း ဘီ ကို တစ်ယောက်ကလှည်းရင် လက်မရွံ့သာ တစ်ယောက် က ခြေရို လက်ရို ကျောရို အစရှိသည်တို့ကို ရိုက်၍ ချီ ရလေသည်။ ဤသို့ ချီ ပြီ သည့်နောက်မှ တိုင်ထိပ်တစ်ခုတွင်ရှိသော အခြာ လှည်း ဘီ တစ်ခုတွင် ချည်ထား သည်မှာ တဖြည်း ဖြည်း အသေဆို သေရန် ဖြစ်သည်။

ဖွန်ဒါတို့၏ ဇနီး သည်ကလေး ဂါ ထရုသည် သူ့လင်တော်မောင်၏ အမှုကို စစ်ဆေး နေစဉ်ကလည်း အနီ တွင် အမြဲရှိသည်။ အမှုစစ်ပြီး ၍ ဆေးဒဏ် အပြစ်ပေ လိုက်သောအခါမှ ဘုရင်မကြီး ၏ အမိန့်နှင့် ဂါ ထရုကို

ရဲတိုက်တစ်ခုသို့ အတင် ခေါ်၍ သွား ကြ၏။ ညဉ့်ဘက်သို့ရောက်သောအခါ ထိုရဲတိုက်ထဲမှ ဂါ ထရုသည် တိတ်တခိတ်ထွက်ပြီ ဆော် သူ့လင်တော်မောင် ရှိရာသို့ သွား ၏။ ဖွန်ဒါဝေါ့အာ အစောင့်ချထား သော အစောင့်လည်း ဂါ ထရုလာသည်ကို မြင်သောအခါ သူ့နေရာမှ ထွက်ပြေး လေ၏။ ဂါ ထရုလည်း အနီ အနာ ရှိ တုံ့ များ ကို ခုပြီး လျှင် သူ့ယောက်ျား အနီ သို့ကပ်၍ ပွေ့ဖက်ထား ၏။ သူ့လင်တော်မောင်က ဘုရင်မကြီး သိသွား ၍ ဂါ ထရုပါ ဒုက္ခရောက်သည်ကို တွေ့ရလျှင် သူ့အသည် ကွဲရပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ပြန်ပါဟု အကြိမ်ကြိမ် ပြောသော်လည်း ‘ကိုကိုသေရင် ကျွန်မ နေလို့လဲ မထူ တော့ဘူ ၊ အတူတူ သေကြရအောင် ကျွန်မ လာခဲ့တာပဲ’ ဟု ပြော၍ ဇွတ်အတင် နေလေ၏။

နံနက်မိုး သောက် အလင် သို့ရောက်သောအခါ ဂါ ထရုသည်တုံ့ များ ကို ဖယ်ရာ ပြီ လျှင် သူ့လင်တော်မောင်ကို ချည်ထား သော တိုင်ခြေရင် တွင် ခူ ထောက်လျက် ‘တပည့်တော်မ၏ယောက်ျား မှာ သေရရင်လဲ မြန်မြန်သေပါ စေတော့၊ ဒီလို ဒုက္ခခံနေပါစေနဲ့၊ တပည့်တော်မလဲ တပည့်တော်မရဲ့ ယောက်ျား နဲ့အတူတူ လိုက်သေပါရစေတော့’ ဟု အကြိမ်ကြိမ်ဆုတောင်း ၍ နေလေ၏။ မြို့သူမြို့သား များ လည်း ကရုဏာ ကြီး စွာဖြင့် ဝိုင် ၍ကြည့်နေ ကြသည်။

များ မကြာမီ ကွယ်လွန်သူ ဧကရာဇ်ကြီး ၏သား တော် သမီး တော်များ ဖြစ်ကြသော လီ အိုပိုနှင့် အဂ္ဂနစ်တို့သည် ထိုနေရာသို့ မြင် စိ လာကြရင် ထိုသို့ ကရုဏာသက်နေသော ပရိသတ်ကို မြင်ကြရသောအခါ အလွန် အမျက်ထွက်ပြီ လျှင် ဂါ ထရုကို ထိုနေရာမှ အတင် ဆွဲထုတ်သွား စေ၏။ ဂါ ထရုလည်း ဒရွတ်တိုက်၍ ရုန် ရင် ကန်ရင် နှင့် လိုက်ပါသွား လေရာ အတော်ကလေး ရောက်မှ အမတ်တစ်ယောက်၏ အသနာ ခံချက်ကြောင့် သူ့လင်တော်မောင် ထံပါ သို့ ပြန်လာခွင့်ရလေ၏။

ညဉ့်ဘက်တွင် ထိုနေရာသည် အလွန် အေးမြသဖြင့် ဂါထရုသည် သူ့လင်တော်မောင်ကို ပွေ့ပိုက်ရင် တခိုက်ခိုက်တုန်နေလျက်ရှိရာ အစောင့်တစ်ယောက်က ကရုဏာသက်လှသဖြင့် သူ့စစ်အင်္ကျီရှည်ကြီးကို ထုတ်၍ ပေးလေသည်။ ဂါထရုလည်း သူ့ မခြံ့ဘဲ ထိုအင်္ကျီဖြင့် သူ့ယောက်ျားကို ခြံ့ပေးလေ၏။ ဂါထရုလည်း ထမင်မှန် ဟင်မှန် ကိုပင် မသိတော့ချေ။ သူ့လင်တော်မောင်၏ အနာမှ တစ်ဖဝါမျှ မခွာဘဲရှိ၏။

ဖွန်ဒါဝေါလည် အစပထမက ဂါထရုကို နှင်ပစ်နိုင်သော ဆော်လည် ယခုကဲ့သို့ ဆေးနာပြင်စွာ ခံစားရလျက်ရှိစဉ် အနီ၌ ကပ်၍ ယုယပိုက်ထွေအာပေစကာ များပြောကြာနေသည်ကို ကြာရသဖြင့် ဆေးနာမှာ များစွာ သက်သာရာရသောကြောင့် သူ့ချစ်ဇနီးကို ရှေ့ကကဲ့သို့ မနှင်နိုင်တော့ချေ။ ထိုတစ်ည၌လွန်၍ နောက်တစ်နေ့ညနေသို့ ရောက်သောအခါ ဖွန်ဒါဝေါလည် မနေရတော့ပြီကို သိ၍လာမသိ။ သူ့ချစ်ဇနီးကို စကားပြောရန် ဟန်ပြင်လိုက်ရာ ဂါထရုလည်း ဖွန်ဒါဝေါ၏ ပါစပ်အနီသို့ နာကပ်ပေလိုက်၏။ ထိုအခါတွင်မှ ‘ဂါထရုရယ်၊ ရိုမြေကျ ပေါင်တယ် ဆိုတာ ဒီလိုဟာမျိုး ဖြစ်မှာပဲနော်’ ဟု လေသံသွဲ့သွဲ့ကလေးဖြင့် မပီတပီ ပြောကာ အသက်ထွက်သွား ရရှာလေတော့သတည်း ။

လွတ်လပ်ရေးသို့ (၁၃၉၇)

ဥရောပတိုက်တွင် အခြာ အခြာ နိုင်ငံများ နှင့် ယှဉ်လိုက်လျှင် ဆွစ်ဇာလန် နိုင်ငံကလေး သည် ဝံ့လှိုင့်နှင့် နှံ့ပြီစုတ်လောက်ပင် ရှိလိမ့်မည်။ ဆွစ်ဇာလန် ၏ လူဦး ရေမှာ ၄၁၀,၀၀ မျှသာ ရှိ၍ အကျယ်အဝန်း မှာ စတုရန်း မိုင်ပေါင် ၁၆,၀၀၀ မျှသာရှိရာ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံမှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ခရိုင်တစ်ခုခရိုင်ထက် ပို၍ကြီး လှမည် မဟုတ်ချေ။

ဆွစ်ဇာလန်သည် ဥရောပတိုက်တွင် လက်တစ်ဆုပ် ဖက်တစ်ရွက် ပန် တစ်ပွင့်လောက်သာရှိသဖြင့် ထိုတိုက်အတွင်း ရှိ မည်သည့်နိုင်ငံကမဆို ကြေညာ အောင် ချေပစ်နိုင်လေသည်။ သို့ရာတွင် လွတ်လပ်ရေး စစ်ပွဲသို့ ဝင်သည်ဆိုသည်မှာ အာ နည် သည်ဆိုကာ အာ မတန် မာန်လျှော့နေ၍ မဖြစ်။ သေလျှင်လည် မြေကြီး ရှင်လျှင်လည် ရွှေထီ ။ ကျွန်အဖြစ်နှင့် အသက်တစ်ရာ ရှည်ရခြင် ထက် လွတ်လပ်သော လူအဖြစ်ဖြင့် တစ်နေ့ တစ်ရက် တစ်နံနက်မျှ နေရခြင် က မြတ်သေ သည်ဟူသော ယုံကြည်ချက် ဖြင့် တိုက်ပွဲသို့ဝင်ကြရမည်ဟု ယုံကြည်ကာ ဆွစ်ဇာလန်သာ အာဇာနည်

များ သည် သူတို့ကို အဓမ္မချုပ်ချယ်အုပ်စိုး လျက်ရှိသော သြစတြေးလျ ယာ နိုင်ငံ၏ အင်အား ကို ကြည့်ပြီး လျှင် ကြောက်စွာ များ တုန်မနေကြပေ။

ထို့ကြောင့် ရှိ မြေကျ အခန့် တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ၁၃၀၈ ခုနှစ် တွင် သြစတြေးလျ ကို တစ်ကြိမ် ထ၍ချခဲ့ပြီး နောက် ဒုတိယတစ်ချိန် ၁၃၉၇ ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ်ထ၍ ချပြန်သည်။ ဤသို့ ထ၍ ချပြန်ရာတွင် သူတို့၏ တစ်ခုတည်း သောအား ကို မှာ သူတို့လူမျိုး ညီညွတ်ရေး အင်အား ပင်ဖြစ်သည်။

၁၃၉၇ ခုနှစ်တွင် လူတစ်ယောက်တည်း ကဲ့သို့ စည် လုံ မိသော ဆွစ်ဇာလန်သည် ရှေ့ အခါက အစိတ်စိတ် အမြွှာမြွှာ ကွဲပြား ကြသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံထက်ပင် ဆို ရွာ ခဲ့သော ၏။ ပြည်ကလေး မှာ ဆီ ရွက်လောက်သာ ရှိသော်လည်း လူအမျိုးမျိုး စကား အမျိုးမျိုး ရှိကြသည်။ လူတစ်မျိုး နှင့် တစ်မျိုး မှာလည်း ထုံ စံလေ့ ဝါသနာ စရိုက် အဝတ်အစား စသည်တို့ ကွဲပြား ခြား နား ကြသည်။ သို့ရာတွင် အပြင်ရန်၏ ပယောဂကြောင့် ထိုနိုင်ငံ သာ ကလေး များ သည် ကွဲပြား ခြား နား ခြင် ၏ အဝဝကို ဖျောက်ဖျက်ပစ် လိုက်ကြပြီး သော် လူတစ်မျိုး တည် တစ်နိုင်ငံတည် ဖြစ်လာကြသည်။ နိုင်ငံရာစာ အဓမ္မလောကကြီး တွင် ကိုယ့်အမျိုး မပျောက်ပျက်ချင်သောလူမျိုး များ သည် ဤသို့ နိုင်ငံရေး သံဝေဂ အမြဲမြဲသည်မှာ ဓမ္မတာပင်ဖြစ်တော့၏။

ဒုတိယအကြိမ် ထ၍ ချလိုက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ဆွစ်မြို့တစ်မြို့ ဖြစ်သော လူ ဇန်^၁ ၏ မြို့သူမြို့သား တို့သည် ထိုမြို့ရှိ သြစတြေးလျ အစိုးရ၏ ရဲတိုက်ကြို ကို ရှေ့ ဦး စွာ အပိုင်စီ လိုက်ကြလေ၏။ လူ ဇန် မှစ၍ ချပြီး နောက် ၉ ရက်^၂ ဇင် ပက်^၃ ရီ ချင်ဆီ^၄ အစရှိသော မြို့များ မှ ခေါင် ဆောင်၍ ဆွစ်တစ်နိုင်ငံလုံး အံ့ကြွလေတော့သည်။

ထိုအခါက သြစတြေးလျ ၏ အစိုးရမှာ လီ အိုပို ဖြစ်သည်။ ဆွစ်ဇာလန် က ထ၍ ပုန်ကန်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် သူ့မဟာမိတ်များ ကလည်း ဤမျှ လက်တစ်ဆုပ်လောက်ရှိသော အမျိုး ယုတ် အမျိုး ညီများ က သြစတြေးလျ

ကဲ့သို့သော သူတို့၏ မဟာမိတ်ကြီး ကို ဤသို့ အံတုဖက်ပြိုင်ရမည်လာ ဟု ပြစ်တင် ရွံ့မုန် ဆာသဘောဖြင့် ဩစတြီ ယာ ဘက်က ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက် ကြ၏။

ဘုရင်လီ အိုပိုသည် သူ့ဗိုလ်ချုပ် ယို ဟန် ဖွန် ဗွန်စတက်တင်^၁အာ ဇူ ရစ်မြို့ဘက်သို့ချီစေ၍ သူ့ကိုယ်တိုင်မှာ မြင် သည်လေ ထောင် ခြေသည် တစ်ထောင့်လေ ရာဖြင့် ဇင် ပက်မြို့ဆီသို့ အပြင် ချီတက်လာ၏။ ဇူ ရစ် မြို့က အပြင်ပမှ အကူအညီကိုမလိုဘဲ သူတစ်ဦး တည် ခုခံတိုက်ခိုက်နိုင်သည် ဆိုသဖြင့် ဆွစ်မျို ချစ်တို့သည် ရှိသမျှလက်နက်တို့ကို ကိုင်စွဲကာ ဇင် ပက်နှင့် လူ ဇန် မြို့ဆီသို့ စစ်ကူသွား ကြပြီ သော် ထိုမြို့များ ၏ ဆင်ခြေဖုံ အရပ်ရှိ တောအုပ်ကြီး အတွင်း ၌ တပ်စခန် ချနေကြလေ၏။

သို့ရာတွင် လီ အိုပို၏ စစ်သာ မျာ နှင့် ယှဉ်လိုက်လျှင် ဆွစ်မျို ချစ် မျာ မှာ အာ ချင် မမျှကြချေ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် လီ အိုပိုတွင် ဇင် ပက်တစ်မြို့တည် သို့ လီ အိုပိုနှင့် ချီတက်လာသော အလုံ အရင် တွင် မြင် သည်လေ ထောင်နှင့် ခြေသည်တစ်ထောင့်လေ ရာ ပါဝင်၍ ဆွစ် မျို ချစ်များ ၏အင်အာ မှာ ဇင် ပက်နှင့် လူ ဇန် နှစ်မြို့ပေါင် မှ ခြေသည် တစ်ထောင့်သို့ ရာမျှသာရှိသောကြောင့်တည်း ။

လက်နက်ချင် ယှဉ်လိုက်ပြန်လျှင်လည်း လီ အိုပို၏စစ်သာ မျာ တွင် ထိုအခါက အသံ ပြုလျက်ရှိသော စစ်လက်နက် အပြည့်အစုံပါ၍ ဆွစ်မျို ချစ် မျာ အဖို့မူကား ရှာ၍တွေ့သမျှသော ဝါ ချွန်ကလေး အစ၊ ပေါက်တူ ကလေး အစ ဆောင်စာ ကလေး အစ အိမ်သုံ လက်နက်များ လောက်သာပါလေသည်။ ထိုလက်နက် ကလေး မျာ လောက်ပင် လူတိုင် စေ့ မရှာနိုင်သဖြင့် အချို့မှာ ရရာအုတ်ခဲများ ကို ဆုပ်ကိုင်ကာ ထွက်ကြရသည်။

ဇင် ပက်မြို့သူမြို့သား မျာ လည်း သူတို့၏ မြို့ရှိ တံခါ ကို ပိတ်ပြီ သော် မြို့တွင် က ကြံ့ကြံ့ခံလျက်ရှိကြ၏။ ထိုအတွင်း လီ အိုပို၏ စစ်သာ မျာ သည်

မြို့ရိ ကိုပတ်၍ မြို့တွင် ရှိ မြို့သူမြို့သား များ အား အပြင်သို့ မထွက် ထွက် အောင် ရန်စသည့်အနေနှင့် ဆဲရေး ကြိမ် မောင် ခြောက်လှန့်လျက်ရှိ၏။

မည်ကဲ့သို့ ပရိယာယ်ဝေစစ်များ ကို သုံး ဆကာမူ မြို့သူမြို့သား များ လည် အလိမ်မခံကြဘဲ မြို့တွင် မှ ခံမြဲခံလျက် ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရင် လီ အိုပိုလည် စိတ်အလွန်တိုလျက် တလှုပ်လှုပ်တရွရွ နေမထိ ထိုင်မထိ ဖြစ်လျက်ရှိသဖြင့် မြို့ကို ချန်ထား ပြီ သော် ဆင်ခြေဖုံ တောထဲရှိ ဆွစ်မျိုး ချစ်များ ကို အတင် ဝင်တိုက်ရန် ပြင်ဆင်လေ၏။ သူ၏ မှု ကြီး မတ်ကြီး များ ကမူ နေ့ ရစ်မြို့ဘက်သို့ စေလွှတ်လိုက်သော ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ယို ဟန် ဖွန် ဗွန်စတက်တင်နှင့် သူ့စစ်တပ်များ ရောက်လာမှ တပ် နှစ်တပ်ပေါင် ပြီ လျှင် တိုက်ရန် လျှောက်ထား သော်လည်း ဘုရင်လီ အိုပိုသည် ထိုသူတို့၏ လျှောက်တင်ချက်ကို လက်မခံချေ။ အမတ်ကြီး တစ်ဦး ကိုမူကား ‘ခင်ဗျာ ရဲ့ အသည် ဟာ ယုန်ရဲ့ အသည် လောက်ပဲရှိတယ်၊ ဒီလို လက်တစ်ဆုပ်လောက် ရှိတဲ့ အကောင်တွေကို တိုက်ဖို့ဟာ ဗွန်စတက်တင်ရဲ့တပ်ကို ဆောင့်နေရတယ် ဆိုရင် ရာဇဝင်ရိုင်း မှာပေါ့၊ ခင်ဗျာ ကြီး ကြောက်ရင် နေရစ်ခဲ့၊ ကျုပ် တိုက်မယ်၊ အာ လုံ တပ်တွေပြင်လိုက်’ ဟူ၍ ဘုရင်လီ အိုပိုသည် မဆာမဲမြင် ပြောလိုက်ချေသေး ၏။

လီ အိုပို၏တပ်များ ချီတက်လာသည်ကိုမြင်သောအခါ ဆွစ်အာဇာနည် တို့သည် ဝက်ခေါင် ထို သဏ္ဌာန် စိတန် ကြံပြီ လျှင် လီ အိုပို၏ တပ်များ ၏ အလယ်ကို ထွင် ၍ တိုက်ကြရန် အသင့်စောင့်လျက်ရှိကြ၏။ သို့သော် အလုံ အရင် အင်အာ ချင် လည် မမျှ၊ လက်နက်အင်အာ ချင် လည် မမျှ သဖြင့် စတိုက်၍ တစ်ခဏအတွင်း ခွဲပင်လျှင် လူ ဇန် မြို့ဘက်မှ ဆိုင် ဆောင် နှင့်တကွ အာဇာနည်ခြောက်ဆယ်တို့ တိုက်ပွဲတွင် ကျလေ၏။ လီ အိုပို ဘက်ကမူကား တစ်ယောက်တလေမျှ မကျသေး ချေ။

ဤမျှမကသေ ။ လီ အိုပို၏တပ်များ သည် ဆွစ်အာဇာနည်များ ကို ပိုင် မိရန် ကင် မလက်မဆိုင်သဏ္ဌာန် ချီတက်လျက်ရှိသည်ကို ဆွစ်အာဇာနည်တို့သည် တွေ့ရ၏ ။ ဤသို့ ပိုင် မိသွား လျှင် ဆွစ်အာဇာနည်အာ လုံတို့မှာ အဖြစ်အပျက်ကို ပြန်ပြောနိုင်မည့်သူ တစ်ဦး တစ်ယောက်မျှမကျန်အောင် သုတ်သင်ခြင်း ခံရပေတော့မည်။ ဆွစ်အာဇာနည်များ သည် သတ္တိခံများ ဖြစ်ကြသည်ဆိုသော်လည်း ဖြန့် ခနဲ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိစ္စတွင် ဘာလုပ်ရမည်မှန် မသိဘဲ အတော်ကြာကြာ ပြာလောင်ခတ်သွား ၏။

ထိုအခါမှ ထိုကဲ့သို့ ဆို စွာ နေသော အခြေအနေကို ကယ်တင်ရန် လမ်း မှာ တစ်လမ်း တည် သာ ရှိတော့သည်ကို အာဇာနည် အာ နို^၆ သည် ပြော ချ် မြင်၏။ ထိုလမ်း မှာလည်း အခြာ မဟုတ်။ ပိုင် လာသော လီ အိုပို၏ တပ်များ ကို အသေခံ၍ ဖောက်ထွက်ရန်ပင် ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် အချိန်ကုန်မခံဘဲ ‘ကဲဟော၊ ငါ့အိမ်မှာ မယာ တစ်ယောက်နဲ့ ကလေး တစ်ယောက် ကျန်ရစ်တယ်၊ အဲဒါကိုသာ မင် တို့ ကြည့်လိုက်ကြစေတော့၊ ငါ အသေခံပြီ တိုက်လိုက်ရင် တို့ဘက်က နိုင်ဖို့ရှိသေး တယ်’ ဟု ပြောပြောဆိုဆို လီ အိုပို၏တပ်ထဲသို့ တရကြမ်း ဝင်၍ ခုတ်လေ၏။ လီ အိုပို၏ တပ်သာ များ လည်း အသက်စွန့်၍ ဝင်လာသော အာ နို နှင့် ရင်မဆိုင်ဘဲဖြင့် ဖရိုဖရဲ ကွဲ၍ ပြော ကြ၏။ ဤတွင်မှ စိတ်အနည်း ငယ် လျော့ပါ နေသော ဆွစ်မျိုး ချစ်များ သည် အာ သစ်လောင် ကာ ဇွန်ပဲဖြင့် အတင် ဝင်ရောက် ခုတ်ထစ်ကြရာ လီ အိုပို၏အလုံ အရင် တို့သည် ပြိုဆင် လျက်တပ်လန်၍ ပြော လေ၏။

ဤစစ်ပွဲတွင် အာဇာနည်အာ နို သည် ရင်တွင် လှံချက် လေ ချက်၊ နံဘေး တွင် လှံချက်ခြောက်ချက် ထိပြီး ၍ လုံ လုံ လျာ လျာ ကို မလှုပ်နိုင် တော့မှ စိတ်လျော့ကာ ကျဆုံး လေသည်။ လီ အိုပို၏ဘက်ကမူကား စစ်သာ

နှစ်ထောင်ခန့် ကျဆုံးသွားကြရာ ထိုအထဲတွင် ဘုရင်လီ အိုပိုနှင့် တပ်ဗိုလ် တပ်မှူး မြို့စာ ရွာစာ မှူးကြီး မတ်ရာ သေနာပတိပေါင် ခုနစ်ရာ နိ ပါ ပါသွားကြသည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ ဆွစ်အာဇာနည်တို့၏ သွေ နှင့် သတ္တိကြောင့် ဆီ ရွက် ခန့်မျှရှိသော ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံကလေးသည် ယခုအချိန်သို့တိုင်အောင် နှစ်ပေါင်း ၁၂ ရာကျော်မျှ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံအဖြစ်ဖြင့် တည်မြဲလျက်ရှိ၏။

ပုစွန်ဆိတ်ကလေး ဘယ်လိုငယ်သော်လည်း ပင်လယ်ကြီး ကို ကူ နိုင် သည်မှာ အာဇာနည် သွေ နှင့် သတ္တိတို့ကြောင့်ပင် ဖြစ်လေသတည်း ။

တာဝန်ကျေသူ (၁၄၃၅ ခုနှစ်)

ထိုခေတ် ထိုအချိန်အခါမှာ က အင်္ဂလန်နိုင်ငံသမိုင်း သည် ယခု အချိန်အခါ မျို့ ကဲ့သို့ ပြောင်လက်ခြင်း မရှိလှသေးပေ။ ထို မွေနှုန်း မွေကို လုကြသည့် အရေ ကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စကော့လူမျိုး^၁ များ နှင့် အင်္ဂလိပ်လူမျိုး^၂ များသည် တစ်ယောက်လည်းကို တစ်ယောက်ဖြစ်ကာ သွေ့ချောင် စီ လောက်အောင် ရန်ငြို ကြို လျက် ရှိကြလေသည်။

စကော့လူမျိုး များသည် အမြင့်ပိုင်း သာ များ ဖြစ်ကြသည်။ တောတောင် များ နှင့် နီ ကပ်စွာ နေကြရသဖြင့် သူတို့တွင် တိုက်ခိုက် လုယက်လိုစိတ်၊ စစ်မက် ဖြစ်ပွား လိုစိတ် များ စွာရှိသည်။ သူတို့သည် အနိမ့်ပိုင်း ဖြစ်သော အင်္ဂလန်သို့ ကူ လာပြီ လျှင် ရွာများ ကို ဖျက်၊ မြို့များ ကို စီ ၊ ပစ္စည်း များ ကို လု၊ လူများ ကို သတ်၊ ကွဲနွာ များ ကို ဆွဲငြို မှ ပြန်ကြလေသည်။ ဤသို့ လုပ်ဖန်များ လတ်သဖြင့် မြေနိမ့်ပိုင်း မှ အင်္ဂလိပ်များ ကလည်း ကလဲ့စွာ ပြန်ချေ ကြရင် အပြန်အလှန် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ကြသည်။

အချိန်ကြာညောင် သော် ဤသို့ လုယက်တိုက်ခိုက်ခြင်း တို့မှာ အရ ချောင်ကြသဖြင့် ရန်ငြို ချေသည့် သဘောမျိုး နှင့် မဟုတ်တော့ဘဲ နှစ်ဘက် စလုံး တွင် လက်နက်ရှိသူတိုင် စီ ပွား ဖြစ်သဘောမျိုး နှင့် တိုက်ခိုက်လုယက် နေကြ၏။ လူတို့သည် လောဘသာ များ ဖြစ်ကြရာ အင်္ဂလိပ်လူမျိုး နှင့် စကော့လူမျိုး တို့မှသာ ဝကွက်၍ ကျန်နေမည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဤသို့ စီ ပွား ဖြစ် လုယက်ပွဲများ တွင် လူကြီး လူကောင် မှ မတ်သေနာပတိ ဖြစ်သူများ ပင်လျှင် ခေါင် ဆောင်၍ တိုက်ကြ၏။

ယခု အတ္တပ္ပတ္တိဖြစ်ပွား သောအချိန်တွင် စကော့တလန်ပြည်၏ ဘုရင် ပထမ ဂျိမ်း ၃ ဖြစ်သည်။ ဘုရင်မင် မြတ်ကြီ သည် တိုင် ပြည်တစ်ခုလုံး တွင် အကွပ်မရှိသည့်ကြမ်း ကဲ့သို့ ပရမ် ပတာဖြစ်နေသည်ကို မရှုစိမ့်နိုင်။ သို့ အတွက် သူ၏ နိုင်ငံတော်သူ နိုင်ငံတော်သာ များ ၏ ဝပြောစည်ပင်မှုကို ရှေ့ရှုလျက် ငြိမ်ဝပ်ပိပြာ ရေ ကို အပတ်တကုပ် ကြို စာ အာ ထုတ်တော် မူရှာသည်။ ဤသို့ ပြုလုပ်တော်မူသည်ကို တရာ မဲ့ ရမ် ကာ နေသော မှု ကြို မတ်ရာ သေနာပတိတို့က အနည် ငယ်မျှ မကျေနပ်ကြချေ။ ဘုရင် မင် မြတ်ကြီ ကလည် မင် ကျင့်တရာ ဆယ်ပါ နှင့် ပြည့်စုံစွာ ကျင့်တော်မူ သည်ဖြစ်ရကာ ဆူကြိုနိမ့်မြင့် မျက်နှာမရွေ တရာ အတိုင် နှိပ်ကွပ်တော် မူလေသည်။

သို့ရာတွင် အလွန် ဟော့ရမ် ဆို သွမ် နေသည့် မှု မတ်များ ထဲတွင် ဘုရင်မင် မြတ်ကြီ ၏ ဦး ရီ တော်များ ၊ ညီတော် နောင်တော်များ သည် အကဲဆုံး ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့အတွက် တစ်ခါသောအခါ ရာထူး အာ ကို ပစ္စည်း အာ ကို နှင့် ဆို ချင်တိုင် ဆို ၍နေသော သူ၏ ဦး ရီ တော်မြို့စာ ကြီ ၏ ပစ္စည်း များ ကို မင် ဘဏ္ဍာအဖြစ် သိမ်း ပိုက်လေ၏။ ဤသို့ သိမ်း လိုက်ခြင်း ဖြင့် ဦး ရီ တော်၏ အင်အာ မှာ ချည်နဲ့သွား ပြီ လျှင် သူ ညှဉ် ဆဲလျက်ရှိသော

ဆင် ရဲသူ ဆင် ရဲသာ များ ချမ်းသာသွား လိမ့်မည်ဟူ၍ ဘုရင်မင် မြတ်ကြီး သည် သဘောတော်ရလေသည်။ သို့ရာတွင် ဤသို့လုပ်ခြင်း သည် မကြာမီ သူ၏အသက်ကို ရန်ရာသည်အထိ ကြို ကျယ်လာသော အကြောင်း တစ်ရပ် ဖြစ်လိမ့်မည်ဟုကာ ဘုရင်မင် မြတ်ကြီး သည် မရိပ်မိရာပေ။

ပစ္စည်း အသိမ် ခံရသော မြို့စားကြီး၏ ညီ ဆရာ ဇေယျာ ဂရေဟမ်^၄ သည် များစွာ မကျေမနပ်ဖြစ်ပြီး လျှင် တောပုန် ၍ ဘုရင်ကို ခြာ နာ ရန် အာ ထုတ်၏။ တရာ လက်လွှတ် ဟောရမ်း ဆို သွမ်း ခြင် မလုပ်ရသဖြင့် ရှင်ဘုရင်အား မကျေမနပ် ဖြစ်နေကြသော မှူကြီး မတ်ကြီး များ ၊ ဘုရင့် ဆွေတော်မျိုး တော်များ လည်း တောပုန် ဂရေဟမ်နှင့် သွား ၍ ပေါင် ကြ၏။ သူတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဘုရင်ကို ဖြုတ်ချနိုင်လျှင်လည်း ဖြုတ်ချ၊ မဖြုတ်ချ နိုင်သေး လျှင်လည်း သူတို့ သဘောကျ လုယက် တိုက်ခိုက်ရလျှင်ပြီ ရော ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ပင် ဖြစ်သည်။

ကံဇာတာများ ညံ့နေ၍လာ မသိ။ ဘုရင်မင် မြတ်ကြီး လည်း ဤသို့ သူ့အား လုပ်ကြံရန် စီစဉ်နေသည့်အချိန်တွင်မှ ဘီလူး ရှေ့ ဒု ထောက်လျက်လဲ ဆိုသကဲ့သို့ ထိုသူပုန်များ ရှိရာသို့ တိုင် ခန့် လှည့်လည်ရန် ထွက်မိလျက်သာ ဖြစ်လေသည်။

ဘုရင်မင် မြတ်ကြီး နှင့် နောက်လိုက် နောက်ပါတို့လည်း ပတ်ဖျို့ ခရစ်ယာန်ဘုန်း ကြီး ကျောင်း အတွင်း ရှိ ရဲတိုက်ကြီး တွင် တည် ခိုလျက်ရှိကြ သည်။ ထိုအခါက စကော့တလန်^၆ ပြည်တွင် ရေ အခြေအနေမှာ များစွာ လှုပ်လှုပ်ရှား ရှား ဖြစ်နေသဖြင့် ရဲတိုက်များ ကို ဘုန်းကြီး ကျောင်း ဝင် အတွင်း တို့၌ သက်သာလို သက်သာငြာ တည်ဆောက်ထား လေ့ရှိကြသည်။

သူပုန်များ ၏ ချိန် ထာ သောရက်မှာ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀ ရက်နေ့ည ဖြစ်၍ ထိုညတွင် ဘုရင်မင် မြတ်ကြီး လည်း သူ့အခြေအနေများ နှင့် စာ သောက်

ပျော်ပါ ပြီလျှင် စက်တော်ခေါ်တော့မည့်ဆဲဆဲ ဖြစ်သည်။ လုပ်ကြံမည့်သူများ လည် ဘုရင့် ဆွေတော်မျိုး တော်ဖြစ်သော အိပ်ဖန်စောင့် ဆာရောဗတ် စတူ ဝပ်^၇ နှင့် အတွင်း ကြိတ် ကြိတ်၍ ကြံကြပြီ သော် ရဲတိုက်တံခါ များ၏ မင်း တုတ်များ ကို ဖြုတ်ထား ကြသည်။ ထိုအတောအတွင်း လုပ်ကြံမည့်သူများ ထဲမှ လူတစ်ယောက်သည် မည်ကဲ့သို့ စိတ်လည်လာ၍ မသိ။ ဘုရင်မင်း ကြံ အာ သူတို့၏ အကြံကို သံတော်ဦး တင်ရန် ရဲတိုက်တစ်နေရာတွင် ရပ်၍ ဘုရင်မင်း မြတ်ကြံ နှင့်တွေ့ရန် အခွင့်ကို စောင့်စာ လျက်ရှိလေသည်။ အမေအိုကြံ တစ်ယောက်ကလည်း ရဲတိုက်တံခါ မကြံ တွင်ရပ်၍ ဘုရင်ကြံ ကို ခဏကလေး ဖြစ်ဖြစ် ဖူး တွေ့ပါရစေဟု အမျိုး မျိုး တောင် ပန်သဖြင့် မင်း လုလင်များ က ဘုရင်ကြံ ကိုပင် လျှောက်ထား ကြသေ သည်။ သို့သော် လည် နောက်တစ်နေ့မှ လာခဲ့ဟု အမိန့်တော်မှတ်လိုက်သဖြင့် ပြန်သွား ရရှာ သည်။ ထိုနေ့ညကသာ ခွင့်ရလျှင် လုပ်ကြံမည့်သူများ ၏ အကြံကို ဘုရင်ကြံ သိအောင် ဖွင့်၍ လျှောက်မည်ကာ မလွဲပေ။

ထိုသို့ အမိန့်ချပြီ ၍ များ မကြာမီ လုပ်ကြံမည့်သူများ သည် လက်နက် များ စွဲကိုင်လျက် ရဲတိုက်အတွင်း သို့ ဇွတ်အတင် ဝင်လာကြတော့၏။ ထိုအချိန်အခါတွင် ဘုရင်ကြံ သည် စက်တော်ခေါ်ခါနီး မိဖုရား ကြံ နှင့်တကွ မိဖုရား ကြံ ၏ ရဲရွှေတော်များ ကို နှုတ်ခွန် ဆက်သနေခိုက် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လုပ်ကြံမည့်သူများ ၏ အသံကို ကြာ ကြသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ရဲရွှေတော်များ သည် တံခါ များ ကို အတင် ပြေ ၍ ပိတ်ကြလေ၏။ သို့ရာတွင် တံခါ များ တွင် မင်း တုတ်များ မရှိကြတော့ပြီ။

ဘုရင်ကြံ လည် သူ့ကိုလုပ်ကြံရန် လာကြသည်ဟု သိသဖြင့် ပြတင် ပေါက်မှ ခုန်ထွက်ပြေ ရန် ကြံသေ သည်။ သို့ရာတွင် အသာ ထဲကလောက် ထွက်ပြီ ဖြစ်၍ ပြတင် ပေါက်ရှိ သံတိုင်များ မှာ အခိုင်အလုံ စိုက်ထား သော

ကြောင့် မပြေ သာတော့ချေ။ ထိုအခါတွင်မှ ဘုရင်ကြီး သည် သံကလေး တစ်ချောင်း ကို ယူပြီး ဆော် ကြမ်း ပြင်ကိုခွာလေသည်။ ထို့နောက် ကြမ်း ပေါက် မှ အောက်သို့ ခုန်ချပြီး ဆော် ကပ်လျက်ရှိသော ပန် ခြံထဲမှ ထွက်ပြေ ရန် ဖြစ်သည်။ သူကလည်း ခုန်၍အချ လုပ်ကြံမည့်သူများ လည်း အခန် ဆီသို့ ဦး တိုက်၍ ဝင်လာကြသည်ကို ရံရွှေတော်များ မြင်ကြရ၏။

ထိုအခါ ကက်သရင် ဒေါက်ဂလပ်* ဆိုသော ရံရွှေတော်တစ်ဦး သည် ဘုရင်ကြီး အာ ထွက်၍ပြေ နိုင်ရန် အချိန်ကလေး မှ ရပါစေတော့ဟူသော သဘောနှင့် တံခါး ကို အလျင်အမြန်ပိတ်လိုက်ပြီး ဆော် သူ့လက်ကို မင် တုတ် သဖွယ် သုံ လိုက်လေ၏။ သို့ရာတွင် စွန့်ရဲသူ ကက်သရင် ၏ သတ္တိသည် သံမဏိကဲ့သို့ မာသော်လည်း သူ့လက်မောင် မှာမူ မမာနိုင်သောကြောင့် အပြင်ကလူများ တအာ ဆောင့်၍ တွန် လိုက်ရာ ပိုင် ပိုင် ကျို သွား ၏။ ကက်သရင် လည်း မေ့မြောပြီး နောက် နံဘေး သို့ ပုံလျက်သာ ကျသွား ၏။

မိဖုရား ကြီး လည်း အတော် သတ္တိကောင်း ပါပေသည်။ သူသည် ဘယ်ကိုမျှ မပြေ ဘဲ အခန် ၏အလယ်တွင် မာ မာ ရပ်လျက်ရှိရာ အချို့ လူဆို တစ်စုက ရိုက်နှက် ထို ကြိတ်ကြသေ သဖြင့် ဒဏ်ရာပင် အတော်ရသွား ခဲ့သည်။ လုပ်ကြံမည့်သူများ သည် ဘုရင်ကို အခန် တွင် ၌ ရှာမတွေ့သဖြင့် ဆဲရေ ကြိမ် မောင် ပြီ လျှင် အပြင်သို့ ထွက်သွား ကြ၏။ မိဖုရား ကြီး နှင့် ရံရွှေတော်များ ကလည်း အောက်အပေါက်မှနေ၍ ဘုရင်ကြီး လွတ်သွား ပေပြီ ဟု စိတ်ကျနေစဉ် အောက်မှ ဘုရင်ကြီး ၏အော်သံကို ကြား ကြရ၏။

ဘုရင်ကြီး လည်း အောက်ထပ်မှနေ၍ အပြင်သို့ မထွက်နိုင်။ အဘယ့် ကြောင့်ဆိုသော် ထိုအောက်ထပ်သို့ တင် နစ်ဘောလုံ များ မကြာခဏ ကျရောက် ပျောက်ပျက်သွား ကြသောကြောင့် တင် နစ်ဘောလုံ များ မဝင် နိုင်ရန် များ မကြာမီကလေး ကမှ ဘုရင်ကြီး ကိုယ်တိုင် အုတ်တံတိုင် တစ်ခု

ကာတာ စေသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထွက်မပြေ သာတော့ဘဲ ရံရွှေတော်တို့၏ အကူအညီဖြင့် အပေါ်သို့ ပြန်တက်ခဲ့ရလေသည်။ လုပ်ကြံ မည့်သူများ လည် အခန့် ပြင်ဘက်မှ ချောင် မြောင်း နာ ထောင်နေကြသဖြင့် ဘုရင်ကြီး ၏ အသံကို ကြာ ကြသောအခါ အခန့် တွင် သို့ ပြန်ဝင်လာပြီ လျှင် ရက်စက်စွာ အဆုံး စီရင်ပစ်လိုက်ကြလေသတည်း ။

+ + +

ကက်သရင် ဒေါက်ဂလပ် ကဲ့သို့ပင် ကိုယ့်သခင် ကိုယ့်အရှင်ပေါ်တွင် သစ္စာရှိ သော သူများ လည် ၁၇၈၉ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာတုန်သွား စေသော ပြင်သစ် အရေ တော်ပုံကြီး အတွင် က ပေါ်ပေါက်ခဲ့ဖူး သည်။

ထိုနှစ် မတိုင်မီကပင် မင် အဆက်ဆက်နှင့် မင် မြှောင်စို ကပ်တို့သည် တိုင် သူပြည်သာ လူအများ တို့ကို မထေမဲ့မြင် ထင်သလိုကျင့် ညှဉ် ပန် နှိပ်စက်ချင်တိုင် နှိပ်စက်ခဲ့သောကြောင့် မင် စို ရာဇာတို့၏အပေါ်တွင် ထာ ရှိသော နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသာ တို့၏ ရန်ငြို သည် အလွန် ပြင် ထန်စွာ ပေါက်ကွဲစေတတ်သော ယမ် အို ကြီး နှင့် တူနေတော့၏။ ၁၇၈၉ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ မိ ပွာ ကလေ တစ်ခု ကျသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ကမ္ဘာ တစ်ခုလုံး တုန်လှုပ်ခြောက်ခြာ သွား လောက်အောင် ယမ် အို ကြီး ပေါက်ကွဲ သွား ခြင် ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသာ တို့၏ အနှစ်နှစ်အလလက အောင့်ထား ခဲ့ရသော ဒေါသမို ကြီး သည် ပေါက်လွှတ် ဗလဖွာ ကန်ကျို၍ လာသလို တစ်နိုင်ငံ လုံး ကို ဖုံး လွှမ်း ၍ သွား လေသည်။ သူတို့သည် ရှေ့ ဦး စွာ အခြာ ကိစ္စများ ကို မလုပ်နိုင်သေ ဘဲ မင် မိဖုရား နှင့်တကွ နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသာ များ ကို ညှဉ် ပန်

နှိပ်စက်ခဲ့ဖူးသော မှူကြီး မတ်ရာ သေနာပတိ အရာရှိအရာခံတို့နှင့်တကွ ထိုသူတို့၏ သာသမီများကို တစ်ယောက်မကျန် လိုက်လံ သတ်ဖြတ်နေကြသည်မှာ သွေချောင်စီ လုမတတ် ရှိ၏။

တစ်နေ့သ၌ ဘုရင်ကြီးနှင့် မိဖုရားတို့ကို ဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ်ရန် နန်တော်ကြီးသို့ သူပုန်များသည် တရကြမ်း ချီတက်လာ၏။ အချိန်သည် ကာနံနက် လေနာရီခွဲခန့် ရှိလေပြီ။ ချူဆူညံညံသံများ ၊ အော်ဟစ်ကြသံများ ၊ ဆေနတ်သံများ ကြောင့် မိဖုရားကြီးနှင့် သူ့ရဲရွှေတော် ဩဂိုင် ယာဇ်တို့သည် လန့်၍ နို့ကြလေ၏။ ရဲရွှေတော် ဩဂိုင် ယာသည် အခန်တံခါကို ဖွင့်ကြည့်သောအခါ မိုင်အိုမန်ဒါ^{၁၈} ခေါ် သက်တော်စောင့် တစ်ယောက်သည် သူ၏ ဆေနတ်ကို ကန့်လန့်ကိုင်၍ သူပုန်များ အခန်ထဲသို့ မဝင်နိုင်အောင် အပြင် အထန် တာဆီ လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရ၏။ သူပုန်များက ပိုင်၍ ထိုကြံ ခုတ်ကြသဖြင့် ထိုသက်တော်စောင့်၏ တစ်ကိုယ်လုံး မှာလည်သွေ ချင် ချင် နီလျက် ရှိလေ၏။

သို့ရာတွင် သက်တော်စောင့်လည် သူ့အသက်ဘေးကို အနည်းငယ်မျှ ဂရုမစိုက်ဘဲ တံခါ ဖွင့်လိုက်သည်ကို တွေ့သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ‘မိဖုရားကြီးကို ကယ်ပါ၊ ရဲရွှေတော်ကြီး ၊ ဒီလူတွေ မိဖုရားကြီးကို သတ်ရအောင်လာနေကြတာပါ’ ဟု ဟစ်အော်၍ ပြောလေသည်။ ရဲရွှေတော်ကြီးလည် မိဖုရားကြီးကို ခေါ်ပြီး လျှင် ဘုရင်ကြီး၏ အိပ်ခန်း ဖြစ်သော တစ်ဘက်ခန်း ဆီသို့ ထွက်ပြေးကြ၏။

မိုင်အိုမန်ဒါသည် ဒဏ်ရာ ဒဏ်ချက်များကို မခံနိုင်တော့ဘဲ လဲကျသွားသောအခါ သူ့နေရာတွင် ရိပ်ယာ^{၁၉} ဆိုသူ သက်တော်စောင့်တက်လာပြန်ရာ မကြာမီ အသတ်ခံရလေသည်။ သူတို့သည် ဟိုအခါက များစွာသော အရာရှိများ စစ်သားများ ကဲ့သို့ ပြေးလျှင် လွတ်နိုင်ကြလေသည်။ သူတို့၌

ထွက်ပြေ ရန် အချိန်များ စွာရပါလျက် သူတို့သည် တာဝန်ကိုကြောက်ကာ
ထွက်ပြေ သော သူရဲပေါ်နည် သည့်လူအဖြစ်နှင့် အသက်တစ်ရာမရှည်ချင်
ကြ။ တာဝန်ကျေဖွန်သော သူရဲကောင် အာဇာနည်အဖြစ်နှင့် တစ်နံနက်ပင်
နေရ နေရ နေချင်ကြသောသူများ ဖြစ်လေသတည်း ။

သားကောင်းရတနာ
(နှစ်ပေါင်း ၂၁၀၀ ကျော်ခန့်က)

ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်း ၂၁၉၆ နှစ်လောက်က ရောမလူမျိုး များ နှင့် ကာသွေလူမျိုး များ သည် စစ်မက်ဖြစ်ပွား လျက်ရှိကြရာ ကာသွေဘက်မှ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဟန်နီ ဘော့က ကြီးမူ အုပ်ချုပ်၍ ရောမတို့ဘက်မှ ပဗ္ဗလိယပ် ကောနိုလိယပ် ဆပ်ပီယို^၁ က အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသည်။ ကာသွေတို့မှာ အလွန်ကျော်နိုင်ခဲ့သော အဲလပ်^၂ တောင်ကြီး ကို ဖြတ်ကျော်ကာ အီတလီ^၃ ထဲသို့ ဝင်လာသည့် အတွက် ရောမလူမျိုး များ မှာ အဓိကမိသွား ကြလေသည်။ ဤတောင်ကြီး ကို ဤစစ်တပ်ကြီး များ ဖြင့် ဤသို့ ဖြတ်ကျော်နိုင်သည်မှာ ဟန်နီ ဘော့၏ စွမ်းရည် သတ္တိတူ ကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ အချို့ ကမ္ဘာသမိုင်း ဆရာတို့၏ အလိုအရဆိုလျှင် ကမ္ဘာ့ဗိုလ်ချုပ်များ စာရင်း တွင် ဟန်နီ ဘော့သည် ပထမ ရ၍ နပိုလီယန်^၄ မှာ ဒုတိယမျှသာ ရလေသည်။

ရောမတို့၏ ဗိုလ်ချုပ် ဆစ်ပီယိုနှင့်အတူ သူ၏သာ ဆစ်ပီယိုအငယ် သည် တိုက်ပွဲသို့ လိုက်ပါလာသည်။ ထိုအခါက သာ ငယ်ဆစ်ပီယို၏ အသက်မှာ ၁၇ နှစ်မျှသာ ရှိသေး သည်။ ထိုတိုက်ပွဲသည် တစ်ဖက်စီ နှင့်

ဖြစ်နေလေရာ ကာသေ့တို့၏ အင်အာ ကို ရောမတို့သည် ဖက်ပြိုင်ခြင်း ဌာ
မစွမ်း နိုင်ချေ။ ဟန်နီ ဘော၏ လက်အောက်ခံ စပိန်လူမျိုး မြင်း တပ်တို့နှင့်
ရင်ဆိုင်တိုက်နေရ၍ ရောမတပ်သာ တို့သည် မောပန် နေစဉ်တွင် နျူမစ်
ဒီယန်^၆ မြင်း တပ်က ရောမတို့ကို ဘော မှ ပန် ၍ တိုက်ကြပြန်သဖြင့် ရောမ
တပ်ကြီး လည်း အစိတ်စိတ်ကွဲကာ ဖရိဖရဲဖြစ်၍ ပြေ ကြကုန်၏။ ဗိုလ်ချုပ်
ဆစ်ပီယိုမှာလည်း နျူမစ်ဒီယန် မြင်း စီ သူရဲတစ်ယောက်၏ လှံချက်မိသဖြင့်
မြင်း ပေါ်မှကျလေ၏။ သူ့တပ်သာ တို့လည်း ဖရိဖရဲ ထွက် ပြေ ကြရသဖြင့်
ဗိုလ်ချုပ်ကိုပင် ပြန်၍ မကြည့်နိုင်ရှာတော့ပေ။ သာ ငယ် ဆစ်ပီယို တစ်ဦး
သာလျှင် ဤသို့ ကစဉ့်ကလျာ ပြေ လွှာ နေသည့်အထဲမှ သူ့အသက်ကိုပင်
ပဓာနမထား နိုင်တော့ဘဲ သူ့ဖခင်အိုကြီး ကို အတင် ဝင်၍ သယ်လေ၏။
သူတို့၏ တပ်စခန်း သို့ရောက်သောအခါ ဆေ သမာ များ နှင့် ကြပ်မကုသ
ကြရာ အသက်ဘော မှ ချမ်း သာရဲခွဲဖူး လေသည်။

+ + +

ဤကဲ့သို့ သာ ကောင် ရတနာမျိုး ကို ၁၇၉၈ ခုနှစ်တွင်လည်း တစ်ကြိမ်
တွေ့ခဲ့ရဖူး သည်။ ထိုနှစ်တွင် နပိုလီယန်နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့သည် အကြီး အကျယ်
တိုက်ခိုက်လျက်ရှိကြသည်။ ထိုအခါက နပိုလီယန်သည် ဥရောပတိုက်တွင်
ဂျာမနီနှင့် အီတလီတို့ကို နိုင်ခဲ့ပြီး ၍ ဖြိုဖျက်ရန် သူ၏ ရန်သူမှာ အင်္ဂလိပ်
တစ်ဦး တည် သာ ရှိတော့သည်။ သူ၏ အကြံမှာ ဥရောပတိုက်တွင် အင်္ဂလိပ်
တို့နှင့် ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ခိုက်နေခြင်း ဖြင့် အချိန်ဖြုန်း နေခြင်း ထက် အရှေ့ဘက်သို့
တစ်ခါတည်း သွား ၍ အင်္ဂလိပ်တို့၏ ရတနာသိုက်ဖြစ်သော အိန္ဒိယမှ
အင်္ဂလိပ်တို့ကို မောင် ထုတ်လိုက်ခြင်း က ပို၍ အကျိုး ရှိလိမ့်မည်ဟူသော
အကြံပင် ဖြစ်လေသည်။ ဂရိပြည်သာ အလက်ဇန္ဒား^၇ မင် ကြီး သည်

ရှေ့အခါက ဥရောပ အရှေ့ဘက်ရှိ အာရှတိုက်နိုင်ငံ အများ ကို သိမ် ယူခဲ့ဖူး ရာ နပိုလီယန်သည် အလက်ဇန္ဒြာ ကို အာ ကျဟန်တူလေသည်။

ထိုရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် နပိုလီယန်သည် သူ၏ လက်ရွှေ့ စင်စစ်သာ လေ သောင် ကျော်ကို ဟိုခေတ်က အလွန်ကြီး ကျယ်သည်ဟု ဆိုအပ်သော ရေတပ်ကြီး ဖြင့် တင်ဆောင်၍ ပြင်သစ်ပြည် တူ လူ^၈ ဆိပ်ကမ်း မှ ချီတက် သွား လေ၏။ လမ်း တွင် မော်လတာ^၉ ကျွန်း ကို သိမ် ယူကာ ထိုကျွန်း ကမှ တစ်ဆင့် အီဂျစ်နိုင်ငံ အလက်ဇန္ဒြီ ယာ^{၁၀} မြို့သို့ ရွက်ဖြန့်ပြန်လေ၏။

နပိုလီယန်ကို လိုက်တိုက်ရမည့် အင်္ဂလိပ်ရေတပ်ဗိုလ်မှူး ကာ နယ်လဆင်^{၁၁} ဖြစ်သည်။ ထိုအခါက နပိုလီယန်၏စိတ်အကြံကို နယ်လဆင် သည် ကောင် စွာ အကဲမခတ်နိုင်သေ ချေ။ ထိုအတွက်ကြောင့် နယ်လဆင် ၏ရေတပ်သည် အလက်ဇန္ဒြီ ယာ ဆီသို့ ရွက်ဖွင့်၍လိုက်ရာ လမ်း တွင် နပိုလီယန်၏ ရေတပ်ကို ကျော်လွန်ကာ အလက်ဇန္ဒြီ ယာ သို့ အလျင်စော၍ ရောက်နှင့်၏။ ထိုမြို့ဆိပ်ကမ်း နှင့် အနီး အနား တွင် နပိုလီယန်၏ရေတပ်ကို မတွေ့သည့်အခါမှ နောက်သို့ ပြန်လှည့်ပြီး သော် ဆီရာကျူသို့ ရွက်ဖွင့်ပြန်၏။ ဆီရာကျူက တစ်ဖန် ဂရိနိုင်ငံသို့ ရွက်ဖြန့်ပြန်သည်။ ဂရိနိုင်ငံတွင်မှ နပိုလီယန်၏ ရေတပ်ကြီး သည် ကန် ဒီယာ^{၁၂} မြို့၏ အရှေ့တောင်ဘက်ဆီသို့ ရွက်လွှင့်သွား သည်မှာ တနင်္ဂနွေလေ ပတ်ခန့်ရှိပြီဖြစ်ကြောင်း ကို သတင်း ရလေ၏။ ထို့ကြောင့် အတင် ရွက်ဖြန့်၍ လိုက်ပြန်ရာ ဩဂုတ်လ ၁ ရက် နေ့တွင် အဘူကာ ပင်လယ်အော်^{၁၃} အတွင်း ၌ နပိုလီယန်၏ ရေတပ်ကို မိသဖြင့် ရေတပ်တိုက်ပွဲကြီး ဖြစ်လေ၏။

ပြင်သစ်ရေတပ်တွင် လိုရီယင့်^{၁၄} ဆိုသော သုံ ထပ်သင်္ဘောတစ်စင်း ပါဝင်သည်။ ထိုသင်္ဘော၌ သေနတ်ပေါင် ၁၂၀ ပါသည်။ ထိုအခါက သေနတ် ၁၂၀ သည် ယခုခေတ် စစ်သင်္ဘောများ ၏ အမြောက်တစ်လက်

လောက်မျှ ခရီး မရောက်ချေ။ သို့ရာတွင် သူ့ခေတ်နှင့်သူ အလွန်ကြီး ကျယ်
သော လက်နက်များ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုလိုရီယာ သင်္ဘောပေါ်တွင် ကက်ပတိန်
ကဇာ ဗီယင်ကာ^{၁၅} ဆိုသော အရာရှိ၌ ဆယ်နှစ်အရွယ် သာ လူမမယ်
ကလေး တစ်ယောက် ပါလာသည်။ ထိုသူငယ်ကလေး မှာ ထိုသင်္ဘော
ပေါ်တွင် အလုပ်သင် ရေတပ်သား ကလေး ပင်ဖြစ်၍ ကျင့်သား ရရန်အတွက်
သူ့ဖခင်က ခေါ်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ညနေ လေ နာရီခန့်က ရေတပ်တိုက်ပွဲ စတင်ဖြစ်ပွာ ခဲ့ရာ ညကို နာရီ
ခန့်တွင် လိုရီယာကို မီ လောင်လေ၏။ အင်္ဂလိပ်ရေတပ်မှ နယ်လဆင်သည်
ဤသို့ မီ လောင်နေသည်ကို မြင်သဖြင့် သူ့သင်္ဘောမှ အသက်ကယ်လှေငယ်
များ ကို ချစေပြီ သော် မီ လောင်နေသည့် ရန်သူသင်္ဘောမှ ရေတပ်သား
များ ကို အကယ်ခိုင် လေသည်။ လိုရီယာမှာလည်း အလွန်ပြင် ထန်စွာ
မီ လောင်နေပြီဖြစ်သဖြင့် များ မကြာမီ ယမ် တိုက်ကို မီ ကူ ပြီ လျှင် တစ်
သင်္ဘောလုံး ပေါက်ကွဲခါနီး လေပြီ။ ထို့ကြောင့် ပြင်သစ်ရေတပ်သား များ သည်
အသက်ကယ်ရန် လာနေသော အင်္ဂလိပ် လှေကလေး များ ထဲသို့ ဆင် ကြ
ရလေ၏။

သင်္ဘောအရာရှိအချို့လည်း ကက်ပတိန် ကဇာ ဗီယင်ကာ၏ဆယ်နှစ်
အရွယ်ရှိသော သာ ကလေး ကို သူတို့နှင့် အတူလိုက်ခဲ့ရန် သွား ချီခေါ်ရာ
‘ဟင့်အင်၊ မလိုက်ချင်ဘူး’ ဟု ထိုကလေး က ငြင် လေ၏။ ‘မဟုတ်ဘူး ကွ၊
သင်္ဘောမီ လောင်နေတယ်၊ တော်တော်ကြာရင် ယမ် တိုက်ကို မီ ကူ ပြီ
တစ်သင်္ဘောလုံး ပေါက်ထွက်သွား တော့မယ်၊ လာ’ ဟု အရာရှိများ က
ခေါ်ပြန်သောအခါ ‘ကျွန်တော့်ဖေဖေက သူ့အမိန့်မပေး ဘဲ ဒီနေရာက
ဘယ်ကိုမှ မသွား ရဘူး တဲ့’ ဟု ထိုသူငယ်ကလေး က ရဲရင့်စွာ ပြန်၍ပြောလေ
သည်။

ထိုအခါ အရာရှိများ လည် ထိုသူငယ်ကလေး ကို ချစ်လွန်၍ နောက်ဆုံး အကြိမ်အဖြစ်နှင့် ‘အခုတင်ပဲ သင်္ဘောကြီး ပေါက်သွား တော့မယ်၊ မင် အဖေလဲ သူ့အခန်း ထဲမှာ သတိမေ့ပြီ လဲနေပြီ၊ မင် ကိုလဲ သူ့နောက်ထပ် အမိန့်မပေး နိုင်တော့ဘူး ၊ တို့နဲ့သာ လာပါကွာ’ ဟု ခေါ်ပြန်ရာ ‘ဟင့်အင် ၊ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် မလိုက်ချင်ဘူး ၊ ဖေဖေက ပြောတာ တယ်၊ သူ့အမိန့်မရဘဲ ဒီနေရာက ဘယ်မှ မသွား ရဘူး တဲ့၊ ကျွန်တော် ဖေဖေအမိန့်ကို နာခံရမယ်’ ဟု မကြောက်မရွံ့ နောက်မတွန့်ဘဲ ပြောပြနေသဖြင့် အရာရှိများ လည် ထိုသူငယ်ကလေး ကို ထာ ပစ်ခွဲရလေ၏။

မကြာမီ ယမ် တိုက်ပေါက်ကွဲသွား ရာ လိုရီယင့် တစ်သင်္ဘောလုံး မှာ အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာ ကွဲ၍ နှစ်မြုပ်သွား သည်ကို အသက်ရှင်သူ ရေတပ်သား များ မြင်လိုက်ရလေသတည်း ။

သတ္တိခဲကလေး
(အေဒီ ၁၈၀၅ ခုနှစ်ခန့်က)

ဇာဘုရင်^၁ များ ရုရှာ ပြည်တွင် အုပ်စိုး စဉ်က ဘုရင့်အမျက်တော်ရှသူများ ကို ဆိုက်ဘီရီယာ^၂ ပြည်သို့ ပို့လေ့ရှိ၏။ ပရက်စ်ကိုဘီယာ^၃ ကလေးသည် ပထမ ပေါ်^၄ ဇာဘုရင်လက်ထက်က ထိုတကျွန်းသို့ အပို့ခံရသော ရုရှာ စစ်ဗိုလ်တစ်ဦး၏ သမီး ကလေး ဖြစ်သည်။

ထိုအရပ်သည် အလွန်အလွန် ချမ်းအေးပြီး လျှင် လူသူမနီသည့် တောတောင်ကြီးများဖြင့် ပြည့်နှက်လျက်ရှိရာ ထိုနေရာသို့ အပို့ခံရသူများမှာ သေတွင်သို့ အပို့ခံရသည်နှင့်ပင် တူတော့၏။ မြန်မာဘုရင်အချို့၏ လက်ထက်တော်တွင် သတ်လည် မသတ်ချင်၊ သေလည် သေစေချင်သော ရာဇဝတ်သားများကို ငှက်ဖျားရောဂါ ထူထပ်သော မဲဇာရွှေလီ စသော အရပ်တို့သို့ ပို့ခြင်းမျိုးပင် ဖြစ်လေသည်။

ထိုဆိုက်ဘီရီယာသို့ ပရက်စ်ကိုဘီယာ၏ ဖခင်တို့ကဲ့သို့သော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသမားများကိုသာ ပို့သည်မဟုတ်။ ရိုရို ရာဇဝတ်သားများကိုလည်း ပို့သေသည်။ ရိုရို ရာဇဝတ်သားတို့၏ ဘဝမှာ သာ၍ပင် ဆိုးသေသည်။ သာမယာ ဆွေမျိုး ဉာတိတို့နှင့် ခွဲခွာပြီးလျှင် အရာရှိတို့၏ နှိပ်စက်

ညှဉ် ပန်ခြင် အမျိုမျိုကို ခံယူကာ သတ္တုတွင် တူခြင် ၊ သစ်ခုတ်ခြင် ၊ လမ်ဖောက်ခြင် စသော အလုပ်ကြမ်းများကို မိုလင်မှ မိုချုပ်အထိ လုပ်ကိုင်ပေးကြရလေသည်။

နိုင်ငံရေးအကျဉ်သာများ၏ဘဝမှာ သူတို့နှင့်စာလျှင် အနည်ငယ် သက်သာသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် နိုင်ငံရေးအကျဉ်သာတို့သည် သူတို့၏ သာမယာများကို သူတို့နှင့် ခေါ်သွားနိုင်ရုံသာမက အစိုရကလည် သူတို့ကို စရိတ်အနည်ငယ် ထောက်ပံ့ထားသော ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုစရိတ်နှင့် မစာလောက်လျှင်လည်း ကိုယ်ကြိုက်ရာ အလုပ်ကို လုပ်နိုင်သေးသည်။ သို့ပင်ဖြစ်သော်လည်း ဤသို့ လူသူမနီတောတောင်ကြီများဖြင့် ဝိုင်ရံလျက်ရှိသော ခွေတောငှက်တောတွင် အဘယ်သူသည် နေနိုင်ပါမည်နည် ။ နေချင်ပါမည်နည် ။

ပရက်စကိုဘီယာကလေးသည် သူ့မိဖုများနှင့် ဆိုက်ဘီရီယာသို့ လိုက်ပါသွားစက သူ့ခါလည်သမိအရွယ်မျှသာရှိသော ရာကလေးတို့ဘာဝမိဖုများ၏ စိတ်ဆင်ရဲကိုယ်ဆင်ရဲ ဖြစ်ရခြင်းကို အနည်ငယ်မျှမသိရှာပေ။ သို့ရာတွင် တစ်စတစ်စ ကြိုပြင်၍ လူမှန်သိသောအရွယ်သို့ ရောက်လာသောအခါ သူ့မိဖုများ၏ အဖြစ်အပျက်အလုံစုံကို ကုန်စင်အောင် သိလာသဖြင့် အိမ်ရှေ့ပူအိမ်နောက်မချမ်းသာဆိုသည့်အတိုင်း မိဖုများနှင့် အတူတူ ရော၍ ပူရပြန်လေ၏။ ထို့ကြောင့် သူ့မိဖုများသည် နေရပ်သို့ ပြန်ခွင့်ရအောင် ပိတာစဘတ်စ်^၁မြို့တော်သို့ သူကိုယ်တိုင်သွား၍ ဇာဘုရင်ကြီထံ အသနာခံရန် အကြံတစ်ခုကို ကိုဘီကလေးသည် တစ်နေ့သ၌ ကြံစည်မိလေ၏။

ဤသို့ ကြံစည်မိသည့်အတိုင်း သူ့ဖခင်ကြီကို ပြောပြရာ သမိကလေး၏ စွန့်စားလိုစိတ်ကို ငေးစိုက်၍ကြည့်ရင် ငိုအာထက် ရယ်အာသန်

ဆိုသကဲ့သို့ဖြစ်ကာ ‘ရှင်မရေ၊ လာပါဦး ကွယ်၊ တို့သမီး ကို ဘီ ကလေး က အင်မတန် အာ ကို ရသကွယ့်’ အစရှိသည်ဖြင့် သမီး ၏ အကြံအစည်ကို ပြောပြလေ၏။ မိခင်ကြီး လည် ထိုစကား များ ကို ကြာ သောအခါ ‘ကဲပါ သမီး ရယ်၊ ဟောဒီ စာ ပွဲခုံတွေကို တိုက်ပါဦး ၊ တိုက်ပြုပြီ တော့မှပဲ အေ အေ ဆေ ဆေ သွာ တာပေါ့’ ဟု သမီး ကလေး ၏ မဖြစ်နိုင်သော အကြံကို ကျိစယ်သောအနေနှင့် ပြောလိုက်လေ၏။

သူ့မိခင်က သူ့သမီး ကလေး ၏ အကြံအစည်မှာ မဖြစ်နိုင်ပါဘူ ဟု တစ်ခါတည် ဆုံ ဖြတ်ချက်ချသည်မှာ အံ့အာ သင့်စရာ မရှိပေ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် လမ် ခရီ ကို ကြည့်လိုက်ပြန်လျှင်လည် နယ်နယ်ခရီ မဟုတ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာသာဆိုလျှင် မြစ်ကြီး နာ မှ ရန်ကုန်သို့လာရသည်က လွယ်လိမ့်ဦး မည်။ ဆိုက်ဘီရီယာ မှ ပီတာစဘတ်သို့ လာရမည့်ခရီ မှာ ထိုအခါက မလွယ်ကူလှပေ။ ထိုခရီ ကို ဇွဲကောင် ကောင် နှင့်သွာ က သွာ နိုင်မည် ဆိုဦး တော့။ လမ် ခရီ တွင် ဇွဲနှင့် စွန့်စာ စိတ်တို့ကို မရှိသေ တတ်သော သာ ရဲတိရစ္ဆာန်နှင့် လူဆို သူဆို ဓာ ပြတို့က ရှိပေသေ ၏။ ထိုသော တို့မှ လွတ်သည့်တိုင်အောင် ပီတာစဘတ်မြို့တော်တွင် ထိုအခါက ဇာဘုရင်ကို တွေ့ဖို့အရေ မှာ ထိုကဲ့သို့ ဘုမသိ ဘမသိ ကလေး မကလေး ကို မပြောထား နှင့် လူကုံထံများ ထဲကပင် တွေ့ဖို့ မလွယ်ကူလှပေ။ ထိုအချက် များ ကြောင့် ကို ဘီ ကလေး ၏ အကြံအစည်ကို သူ့မိခင်ကြီး က ရယ်စရာမျှ သဘောထား လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ကို ဘီ ကလေး ၏ ဇွဲသည် ဤကဲ့သို့ မိဖများ က လှောင် ပြောင်လိုက်သည်နှင့် အရည်ပျော်သွာ မည့်ဇွဲမျိုး မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် နေ့ရှိသမျှ ထိုအကြံကို ခွင့်ပြုရန် ထပ်တလဲလဲ ပူဆာရာ သူ့ဖခင်ကြီး လည် စိတ်များ ပင်တိုလာ၍ ထိုစကား ကို နောက်ထပ်၍ မပြောရန် ကြိမ် မောင် ထာ

ရလေ၏။ ကိုဘီ မှာမှုကာ သူ့ဖခင်၏ သြဇာအာဏာကို မလွန်ဆန်ဝံ့၍သာ ငဲ့ခံနေရသည်။ သူ့အကြံအစည်ကိုကာ နေ့ရှိသမျှ စိတ်ကူ လျက်ရှိ၏။ သို့နှင့်ပင် သုံ နှစ်ရာသီ ကုန်လွန်ခဲ့လေပြီ။

တစ်နေ့သ၌ သူ၏ မိခင်ကြီးသည် မောမကျန် ဖြစ်ရာ တစ်အိမ်လုံး ၏ တာဝန်ကို ကိုဘီ ကလေ တစ်ယောက်တည်း ထမ်းဆောင်ရလေ၏။ သမီးကလေ ၏ လုပ်ပုံကိုင်ပုံ တာဝန်ကျပွန်ပုံတို့ကို မိခင်ဖခင်တို့ တွေ့ဖန် များသောအခါ ရှေ့ကကဲ့သို့ မဟုတ်တော့ဘဲ သမီးကလေ ၏ စွမ်းရည်ကို တစ်စတစ်စ ပိုမို၍ ယုံကြည်လာကြ၏။ ထို့ကြောင့် သူ့အကြံအစည်ကို အခွင့်သာသည့် တစ်နေ့နေ့တွင် ထပ်၍ ပြောပြရာ ရှေ့ကကဲ့သို့ ပြောင်လှောင်ကြိမ် မောင်ခြင် မလုပ်တော့ပေ။ သို့ရာတွင် သူတို့လည် အိုမင် မစွမ်းကြပြီ ဖြစ်၍ ဒီသမီးကလေ တစ်ယောက်ကိုပင် အာ ကို နေရသဖြင့် လမ်းတွင် တစ်စုံတစ်ရာ ဒုက္ခရောက်သွားလျှင် သူတို့၏ဘဝမှာ ပို၍ ဆိုရွာ လာလိမ့်မည့် အကြောင်းကိုသာ ဝိုင်း၍ ပြောကြ၏။ သမီးကလေ သည် ဤစကားများကို ကြာရသောအခါ သူတို့၏ အကြောင်း မလှပုံကို တွေ့ပြီးလျှင် မျက်ရည် ဖြိုင်ဖြိုင်ကျသော်လည်း သူ့အကြံအစည်ကိုကာ လုံဝ လက်မလျှော့သေပေ။

ထိုသို့ဖြစ်နေစဉ် သူ့အကြံအစည်အတွက် အခက်အခဲတစ်ခုက ထပ်၍ ပေါ်လာလိုက်သေးသည်။ ထိုအခက်အခဲသည်ကာ အခြာ မဟုတ်။ ခရီးသွား လက်မှတ်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုလက်မှတ်မပါလျှင် သူ့ကို တွေ့သည့် နေရာတွင် ဖမ်းဆီးပြီး နောက် သူတို့နေထိုင်ရာ တကျွန်းသို့ ပြန်ပို့လိုက်နိုင်သည်။ ထိုအတွက် မိတ်ဆွေတစ်ယောက်၏ အကူအညီဖြင့် ခရီးသွား လက်မှတ်တစ်စောင်ကို ဆိုက်ဘီရီးယား ၏မြို့တော် တိုဘော့^၆ ရှိ ဘုရင်ခံ၏ ရုံးတော်သို့ လျှောက်ထားလိုက်ရာ ခြောက်လလောက်ကြာမှ ရ၏။ သို့ရာတွင် ထိုလက်မှတ်ကို လျှောက်၍ မရဘူ ဟု အထင်နှင့် သမီး စိတ်ကျေနပ်ရုံ

လျှောက်ခွင့်ပေး လိုက်သည်ဖြစ်ရာ ထိုလက်မှတ်ကို ရလာသောအခါ ဖခင်ကြီး သည် ထိုလက်မှတ်ကို သော့ခတ်ထား လိုက်၏။

ဆယ့်ရှစ်နှစ်အရွယ်သမီး အပျိုဖျန် ကလေး အာ ဤမျှ ကြမ်း တမ်း သော လမ်း ခရီးသို့ အဖော်မပါ တစ်ကိုယ်တည်း သွား ရန် ကိစ္စကိုကာ သူ့ဖခင်ကြီး သည် ဘယ်နည်း နှင့်မျှ သဘောမတူနိုင်ချေ။ သို့ရာတွင် ကို ဘီ ကလေး သည်လည်း မလျှော့သော လုံ့လဖြင့် ပြောဖန်များ လတ်သော် မိခင်ဖြစ်သူ ထံမှ ‘ညည် ဖေဖေ ခွင့်ပေး လို့ရှိရင် သွား ပေါ့ကွယ်၊ ငါကတော့ မတာ တော့ ပါဘူ’ ဟူသော ကတိကို ရလေ၏။

နောက်ဆုံး တွင် ဖခင်ကြီး လည် လက်လျှော့ပေး လိုက်ရ၏။ သို့ရာတွင် ကို ဘီ ထွက်၍ မသွား မီ သူ့အနီ သို့ သမီး ကိုခေါ်၍ ‘ဒီမှာ သမီး ၊ ဖေဖေတို့ကို ပြောသလို ဘုရင် ဧကရာဇ်ကြီး ကို ပြောလို့ရမယ်လို့များ ငါ့သမီး ထင်နေ သလား ၊ နန် တော်ထဲကို ဝင်ဖို့ဆိုတာလဲ အတော် ခက်တာကလား ကွယံ သမီး ရဲ့၊ တံခါး ပေါက်တိုင် မှာလိုပဲ လက်နက်ကိုင်စစ်သား တွေက ဒုနဲ့ဒေ စောင့်နေတယ်၊ အဲဒီတော့ သမီး ဟာ တံစက်မြိတ်ကိုတောင် ဖြတ်ကျော်လို့ ရမှာ မဟုတ်ဘူ ၊ နောက်ပြီ တော့ သမီး ရဲ့ အဝတ်အစား တွေမှာလဲ ညှို ညှို နွမ်း နွမ်း ဖြစ်နေတော့ လမ်း လျှောက်တောင် နေတဲ့ သူတောင် စာ ထင်ပြီ ဘုရင်ကြီး ရဲ့ရှေ့တော်ကို ဘယ်သူက ခေါ်သွား ရဲပါ့မလဲ သမီး ရယ်’ ဟု စိတ်ပျက်သွား အောင် နောက်ဆုံး ကြို စာ ခြင် ဖြင့် ကြို စာ ကြည့်ပြန်သေ ၏။ သို့ရာတွင် သူ၏စွန့်စား ခြင် မှာ ကျေ ဇူ ရှင် မိဘနှစ်ပါ အာ ကျေ ဇူ ဆပ်ခြင် ဖြစ်သောကြောင့် သူ့လုပ်ငန်း ၏ မြင့်မြတ်ပုံနှင့် သူ၏ စေတနာတို့ကို ယုံကြည်လျက်ရှိရာ ဘယ်နည်း နှင့်မျှ ဖျက်၍ မရတော့ပေ။

သူ အိမ်မှစ၍ထွက်သောနေ့မှာ စက်တင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့ နံနက်ခင်း အချိန်ပင် ဖြစ်သည်။ သူ့ဖခင်ကြီး လည် ရှိစုမဲ့စု ငွေကလေး တစ်ကျပ်ကို

သူ့သမီး လမ် စရိတ်အတွက် ဖေ လေရာ ကို ဘီ ကလေး က ငွေတစ်ကျပ်မှာ ခရီး အတွက် ဘာမျှ အရာမရောက်၊ အိမ်မှာသာ အရာရောက်နိုင်သဖြင့် မယူလိုကြောင်း ငြင်း ဆန်သော်လည်း ဖခင်ကြီး က ယူသွား ရမည်ဟု အတင် အကြပ် ပညတ်လိုက်သဖြင့်သာ ယူခဲ့ရလေ၏။

အိမ်နီ ချင် အချို့ကလည်း ရှိစုမဲ့စု မူ ပဲ အစရှိသည်တို့ကို စုဆောင်း ချွဲ ပေ ကြသေး သည်။ ထိုငွေတို့ကိုကား ကောင် အောင်ကြည့်ပြောကာ လက်မခံ ခဲ့ချေ။ သို့ရာတွင် ထိုသူတို့မှာ အလွန်ကောင်း ရှာကြပါပေသည်။ ကို ဘီ ကလေး ကို သူတို့အား ခွင့်ပြုထား သည့် နယ်နိမိတ်အဆုံ အထိ လိုက်၍ ပို့ကြ၏။ ထိုနယ်ဆုံ သို့ ရောက်ပြန်သော်လည်း ချက်ချင်း လှည့်မပြန်ကြ သေး ဘဲ ကို ဘီ ကလေး သည် ရှေးရွာသို့ သွား ကြမည့် မိန့် ကလေး အဖော် တစ်စုနှင့်တွေ့၍ သူတို့၏ မျက်စိတစ်ဆုံ ရောက်သည်တိုင်အောင် စောင့်ကြည့် လျက် ရှိကြလေသည်။

ရှေးရွာတွင် ညဉ့်အိပ်၍ နောက်တစ်နေ့တွင် ကို ဘီ ကလေး မှာ အဖော် မပါ တစ်ယောက်တည်း ခရီး ဆက်၍ ထွက်ခဲ့ရရှာ၏။ သူ၏ နဂိုစိတ်က သွား ရမည့် ခရီး ကြမ်း ကြီး ကိုတွေ ကာ ကြောက်ရွံ့မိသော်လည်း ကျေ ဇူ ရှင် မိဘနှစ်ပါ တို့အတွက် စွန့်စား လိုသော စိတ်ဓာတ်၏ အရှိန်ကြောင့် ကြောက် စိတ်များ မှာ ကြာရှည်မနေတော့ဘဲ လွင့်ပျောက်ကြကုန်သည်။

သူသွား ရမည့် ပိတာစဘတ်မြို့မှာ အဘယ်မျှလောက် ဝေး သနည် ဆို သော်လည်း ခရီး တွင် လမ် မသိ၍ ခရီး သည်တစ်ဦး ဦး အာ ‘ပိတာစဘတ်မြို့ကို ဘယ်လမ်း က သွား ရမလဲရှင်’ ဟု မေး လိုက်တိုင် ခရီး သည်များ က ကို ဘီ ကို အရှု မကလေး ဟုထင်ကာ အဖြေမှန်မပြောကြဘဲ လှောင်ပြောင် သွား ကြလေ ၏။ လမ် ခရီး တွင် တည် ခိုရန်အတွက်လည်း များ စွာ အခက်အခဲနှင့် တွေ့ရ သေး သည်။ ဆင် ရဲသူ ဆင် ရဲသာ အချင် ချင် နှင့် တွေ့လျှင် တစ်ယောက် ဒုက္ခကို တစ်ယောက် နာ လည်နိုင်ကြသောကြောင့် များ သောအား ဖြင့်

တည် ခိုရလွယ်ကူသော်လည်း ချမ်သာကြွယ်ဝသူများ နှင့် တွေ့လျှင်မူကာ ခို နို့ နို့ တောင် နို့ နို့ နှင့် တည် ခိုဖို့ရန် လက်မခံသည်က များ လေသည်။

ကို ဘီ ကလေး သည် လမ် ခရီ တွင် အဘယ်မျှ ဒုက္ခရောက်သည်ကို အကဲခတ်နိုင်ရန် သူ တွေ့ကြုံရသော အဖြစ်အပျက်ကလေး တစ်ခုကို အကျဉ်း ချုပ်အား ဖြင့် ဖော်ပြရပေမည်။ လမ် တွင် ကမူ ချက်^၇ ဆိုသော ရွာတစ်ရွာရှိသည်။ ထိုရွာသို့ရောက်အောင် တစ်နေ့လုံး လျှောက်လာရာ နေဝင်ဖို့ ဖျဉ်း ထိုရွာသို့ ရောက်လုဆဲဆဲတွင် လေကြို မုန်တိုင်း ကျလာလေ၏။ ကို ဘီ ကလေး လည် ဘာလုပ်ရမှန် မသိဘဲရှိစဉ် သူ့အနီ တွင် ကပ်၍ သစ်ပင်ကြီး တစ်ပင်သည် လဲကျလာပြီ သော် လမ် ပေါ်တွင် ပိတ်လျက်ရှိ သဖြင့် ရှေ့သို့ဆက်၍ မသွား နိုင်တော့ချေ။ ထို့ကြောင့် လေမုန်တိုင်း သော က လွတ်အောင် လမ် သော ရှိ ချုံဖုတ်တစ်ခုထဲတွင် ဝင်၍ ခိုရ၏။

တစ်ညလုံး မို ကြီး သည် ထန်စွာရွာနေသဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံး လည် တုတ်တုတ်ရွဲလျက်ရှိလေသည်။ နံနက်လင် သောအခါ လှည်း ကြိုတစ်ခုနှင့် တွေ့၍ ရွာသို့လိုက်သွား ပြီ သော် လှည်း ပေါ်မှ ခုန်ချလိုက်ရာ ရွံ့ဗွက်ထဲတွင် ခြေချော်လဲသဖြင့် မို စိုရွဲနေရသည့်အထဲတွင် ရွံ့တွေ ပေရေကုန်ပြန်၏။ သူ၏ ရုပ်ကိုကြည့်ပြီး လျှင် သူ့ကို လက်ခံချင်သူများ ရွာထဲ၌ တစ်ယောက် တလေမျှ မရှိသည်မှာ အံ့ဩစရာ မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ဘုရား ရှိခိုး ကျောင် တစ်ခုသို့သွား ၍ အနာ ယူနေစဉ် ရွာထဲမှ လူနောက်ကလေး လေ ငါ ခြောက် ယောက် ပေါ်လာပြီ သော် ပြောင်လို ပြောင် နောက်လို နောက်နှင့် ခဲနှင့် ပေါက်လို ပေါက် လုပ်ကြပြန်လေ၏။

ထိုအတွင်း မိန့် မကြီးတစ်ဦး ပေါ်လာပြီ လျှင် လူနောက်ကလေး များ ၏ သော မှ ကယ်ဆယ်လိုက်ရသည်။ ထိုမိန့် မကြီး သည် ကို ဘီ ကလေး ကို သူ့ အိမ်သို့ လိုက်ခွဲရန်ခေါ်သဖြင့် ထ လိုက်ရာ ထိုင်ရာမှ မထနိုင်ဘဲရှိလေ၏။ လေမုန်တိုင်း ထဲတွင် ဖိနပ်ပျောက်သွား သဖြင့် ခြေထောက်တွေကလည်း

ယောင်ယမ်း နေရုံသာမက တစ်ညလုံး လုံ အအေ မိကာ ကြွက်တက်နေပြန်ရာ ကို ဘီ ကလေး သည် အဘယ်မှာလျှင် ထိုင်ရှာတော့အံ့နည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအမယ်ကြီး ၏ ဩဇာနှင့် ရွာသူရွာသာ တို့ကို ခေါ်ယူပြီး သော် သူတို့၏ လှည်း နှင့် အမယ်ကြီး ၏ အိမ်သို့ ကို ဘီ ကလေး ကို သယ်ယူသွား ကြရ၏။

တစ်ခါသော် ရွာတစ်ရွာသို့ ကို ဘီ ရောက်သွား လေသည်။ ထိုရွာတွင် မည်သူကမျှ သူ့ကို လက်မခံလိုချေ။ သို့ရာတွင် အိမ်တစ်အိမ်မှ အဘို့ ကြိုတစ်ဦး သည် သူ့ကို နှင်ထုတ်ပြီး မှ လိုက်၍ ခေါ်သဖြင့် ပြန်လိုက်သွား ရလေ၏။ အဘို့ ကြီး ၏ မျက်နှာကို အကဲခတ်ရသည်မှာ ကျေနပ်စရာမရှိ။ ခပ်ဆို ဆို ထဲကနှင့်ပင် တူသည်။ သို့ရာတွင် တည် စရာမရှိသည့်အတူတူ မထူ ပါဘူ ဟု အောက်မေ့ကာ ကို ဘီ ကလေး လည် အဘို့ ကြီး ၏ နောက်သို့ လိုက်သွား လေ၏။ အိမ်ထဲသို့ရောက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အဘို့ ကြီး သည် တံခါ ကို လုံအောင်ပိတ်ပြီး သော် ကို ဘီ အာ ဘယ်ကလာ၍ ဘယ်ကို သွား မလို့လဲဟု မေး လေ၏။

‘ကျွန်မ အစ္စကင်’ က လာပါတယ်၊ ပိတာစဘတ်ကို သွား မလို့ပါရှင်’

‘နင့်မှာ ခရီး စရိတ်ငွေတွေ တော်တော်ပါသလား’

‘ငွေ တစ်ကျပ်မူ တင် လောက် ပါပါတယ်ရှင်’

‘နင် မလိမ့်နဲ့၊ ဒီခရီး နဲ့ ဒီခရီး ကို ဒီငွေကလေး နဲ့ ဘယ်သူသွားမလဲ’

ကို ဘီ လည် မျက်ရည်များ မဆည်နိုင်အောင် ကျလာပြီ လျှင် သူ့တွင် ငွေမပါလာကြောင်း အမျိုးမျိုး တောင် ပန်ပြောဆိုလေ၏။ အဘို့ ကြီး လည် ကို ဘီ ကို မယုံတစ်ဝက် ယုံတစ်ဝက် ဖြစ်နေသဖြင့် အကြံယူရန် ကဇွန် ၁ အနည် ငယ်ကျွေ ကာ အနာ ယူစေ၏။ ထိုနောက် အိမ်က အမယ်ကြီး နှင့် တိုင်ပင်ပြန်လေသည်။

‘ငါ့စိတ်အထင်ဖြင့် ငွေတော့ပါမယ် မထင်ပါဘူး’

‘ပါမယ်ထင်တယ်၊ ကျွန်မ ငွေစက္ကူတွေ တစ်ထပ်ကြီး တွေ့လိုက်ရ သလိုလိုရှိတယ်’

‘ဟေ’

‘သူ့လည်ပင်း မှာ ကြိုး ကွင်း တစ်ကွင်း ချည်ထား တာ မတွေ့ဘူး လာ ၊ အဲဒီကြိုး ကွင်း မှာ သာ ရေအိတ်ကလေး ချည်ထား တယ်၊ အဲဒီ သာ ရေအိတ် ထဲမှာ ငွေစက္ကူတွေ ရှိတယ်’

‘ဟာ၊ သူ့ရုပ်ကလေး ကို ကြည့်ရတာ သနာ စရာကလေး ပါကွယ်’

‘အဘို့ ကြီး နော်၊ ရှင် မသွာ ချင် နေ၊ ကျုပ် သွာ ယူမယ်’

အမယ်ကြီး လည် လောဘဇော၏ ဒဏ်ချက်က ပြင် လှသောကြောင့် အလွန်သနာ စရာကောင်း သော ကို ဘီ ကလေး ကိုပင် သနာ ရမှန် မသိတော့ ချေ။ ထို့ကြောင့် ကို ဘီ လဲနေသည့်နေရာသို့ သွား ၍ လည်ပင်း ခွံဆွဲထား သော သာ ရေအိတ်ကလေး ကို အတင် ဆွဲဖြုတ်၍ ရှာဖွေ၏။ အိတ်ထဲတွင် ဘာမျှ မတွေ့သောအခါ မကျေနပ်သေး ဘဲ သူ့အင်္ကျီမျှာ ထဲရော ဖိနပ်မျှာ ထဲပါ အတင် ရှာသေး သည်။ ဘယ်ဟာမျှ မတွေ့ရသောအခါ ပြန်၍သွား လေသည်။ သို့ရာတွင် တရာ စောင့်သောသူကို တရာ က ပြန်၍စောင့်သည်ဟု ဆိုသည့် အတိုင်း ကျေ ဇူ ရှင် မိခင် ဖခင်တို့အာ ကျေ ဇူ ဆပ်ရမုန့် သိနေသော ကို ဘီ ကလေး အာ တရာ သည် အဘယ်မှာလျှင် မစောင့်ဘဲ နေနိုင်ပါတော့အံ့နည် ။

အဘို့ ကြီး လင်မယား လည် သူတော်ကောင် မကလေး အာ ပြစ်မှာ မိ ပေသည်ဟု သတိတရာ ရပြီ သော် နံနက်စာအတွက် သူတို့တွင်ရှိသမျှ အကောင် ဆုံ အစာ အသောက်တို့ကို ပြုပြင်၍ ဂရုတစိုက် ကျွေ လေ၏။ ထို့ပြင်လည် လွန်ခဲ့သည့်ညက ကြမ်း ကြမ်း တမ်း တမ်း ပြုမိသည်မှာ အခြာ ကြောင့် မဟုတ်။ ရွာရီ လျှောက်ခို နေသည့် ဂျို မကလေး ဟု ထင်သော ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု တောင် ပန်ရင် ရှင် ပြကြလေ၏။ သူ့သာ ရေအိတ်

ကလေးကို ဖွင့်ကြည့်လိုက်သောအခါလည်း ငွေတစ်ကျပ်မှတင်မှ ငါ့မတ်အထိ တို့နေသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

ထိုသို့ ခရီးသွားနေစဉ် ဆောင်ရာသီပေါက်လာလေ၏။ ကရုဏာသက်သော ရွာသူရွာသာများလည်း ဆောင်ရာသီအတွင်း ခရီးဆက်၍ မသွားရန် ကိုဘီကိုပိုင်၍ တာကြ၏။ ရုရှာပြည်၏ ဆောင်ရာသီမှာ အလွန်ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းလေသည်။ ထိုအထဲတွင် ကိုဘီကလေး ခရီးသွားနေသော ဆိုက်ဘီရီယာအပိုင်း၏ ဆောင်ရာသီမှာ ပို၍ပင် ကြောက်စရာကောင်းသေးသည်။ မည်မျှအေးသနည်ဆိုလျှင် နာရွက်များ နှာခေါင်းများသည် အခန့်မသင့်လျှင် ကြွေကျနိုင်လေသည်။ ဤသို့ကြွေကျပြီသေကြရသည့်သူများမှာ တစ်နှစ်တစ်နှစ်တွင် ရာပေါင်းများစွာပင်ရှိတော့၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဆောင်တွင်းတွင် ကိုဘီကလေးကဲ့သို့ နုနုနုနုနုနုကလေးကို မပြောထားနှင့်။ အသန်မာဆုံသော ရုရှာကြီးများပင်လျှင် ဆီနှင့်ထဲတွင် အရှင်လတ်လတ် တောင့်၍ သေနိုင်သည်။

ဤကဲ့သို့ ဒုက္ခများမှာ တစ်နေ့လျှင် နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်၊ အနည်းဆုံး တစ်ကြိမ်၊ ရက်ခြာလျှင် နှစ်ရက်တစ်ကြိမ်လောက် တွေ့ခဲ့ရပြီ၍ အိမ်ကထွက်သည့်နေ့မှ တစ်ဆယ့်ရှစ်လအကြာတွင် ကိုဘီကလေးသည် ပီတာစဘတ်သို့ ရောက်လေ၏။ ပီတာစဘတ်မြို့တော်သို့ ရောက်ပြန်ပါသော်လည်း ဘုရင်ကြီးနှင့် တစ်နေ့သော်လည်း တွေ့ရရန်၊ ကယ်မည့်သူတစ်ဦး ဦးတစ်နေ့သော် ပေါ်လာနိုင်နှင့် မျှော်ကို၍နေရင် ရက်အတော်ကြာညောင်သွားပြန်လေ၏။

ထိုအတောအတွင်း သတ္တိခဲကလေးကိုဘီကလေး၏ ဇွဲမှာ အနည်းငယ်မျှ ယိမ်းယိုင်ခဲ့သည် မရှိပေ။ တစ်နေ့မတွေ့ရလျှင် တစ်နေ့သော်တွေ့ရမည်။ ဤမျှ ခရီးကြီးကိုပင် ပေါက်အောင် လာနိုင်သေးလျှင် ဘုရင်ကြီးကိုလည်း ဇွဲကောင်ကောင်နှင့် စောင့်လျှင် ဧကန်တွေ့ရမည်ဟု ယုံကြည်

စိတ်ချလျက် ရှိလေ၏။ နောက်ဆုံးတွင် သူ့မျှော်လင့် ယုံကြည်သည့်အတိုင်း
ဇာဘုရင်၏ မယ်တော်ကြီး နှင့် အဆက်ရလေ၏။

မယ်တော်ကြီး ကလည် ကို ဘီ ကလေး ကို မြင်စကပင် အလွန်ကြင်နာ
တော်မူပြီး ဖြစ်ရကာ သူ့ဖြစ်ထွေကို ကြာ ရပြန်သောအခါ စုပ်တာသပ်သပ်နှင့်
ဖြစ်တော်မူရှာလေ၏။ နောက် နှစ်ရက်ခန့်ကြာသောအခါ မယ်တော်ကြီး
သည် ကို ဘီ ကလေး ကို ဇာဘုရင်နှင့် မိဖုရား ကြီး ထံသို့ ကိုယ်တော်တိုင်
ခေါ်သွား၍ အကျိုးအကြောင်း ကို လျှောက်ထား စေလေ၏။ ဇာဘုရင်နှင့်
မိဖုရား ကြီး တို့လည်း သနာ တော်မူကြရကာ ကို ဘီ ကလေး အား ကရုဏာ
တော် ငွေငါ ထောင် သနာ တော်မူပြီး လျှင် သူ့ဖခင်၏ အမှုကို ပြန်လည်
စစ်ဆေး ပါစေမည်ဟု ကတိပေး တော်မူလိုက်ကြသည်။

များ မကြာမီ ဘုရင်ကြီး သည် ကို ဘီ ကလေး ၏ ဖခင်အား အပြစ်မှ
ချမ်းသာစေ တော်မူသည့် အမိန့်ကို ချမှတ်ပေး လိုက်လေသည်။ တစ်နေ့သ၌
ဘုရင်ကြီး သည် ကို ဘီ ကလေး ကို ရှေ့တော်သို့ ခေါ်တော်မူပြီး သော်
ဘယ်ဆုများ ကို နောက်ထပ် လိုချင်သေး သလဲဟု မိန့်တော်မူရာ သူ့ဖခင်
ကြီး နှင့် အတူတူ တကျွန် အပို့ခံနေရရှာသော သူ့အိမ်နိ ချင် နှစ်ဦး ကိုလည်း
အပြစ်မှ ချမ်းသာစေ ချင်ပါသည်ဟု လျှောက်ထား လိုက်ရာ ကိုယ့်အကျိုး
မဖက် သူများ အတွက် သက်သက်ဖြစ်နေသဖြင့် အရွယ်နှင့်မလိုက်အောင်
မြင့်မြတ်လှသော နှလုံး ရည်ကို သဘောတော်ကျသွား သည်ဖြစ်ရကာ
မဆိုင် မတွဘဲ သူလိုချင်သည့်အတိုင်း ခွင့်ပြုတော်မူလိုက်လေသတည်း ။

ချာတယ်ဆို ဒီလိုမှ
(၁၈၀၈ ခုနှစ်)

လွန်ခဲ့သော ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပွဲကြီး တွင် စတာ လင်ဂရက်^၁မြို့ကို ဆိုဗီယက်^၂ တို့ ခုခံကာကွယ်ကြပုံမှာ အသည် တုန်စရာပင် ဖြစ်တော့၏။

နာဇီ^၃ တို့သည် ထိုမြို့ကို တစ်လမ် ပြီ တစ်လမ် တိုက်ယူရလေသည်။ လမ် တစ်လမ် တစ်လမ် ကို သိမ် နိုင်ရန်မှာလည်း ထိုလမ် ထဲရှိ ဆိုဗီယက် များ တစ်ယောက်မျှ မရှိသလောက်ဖြစ်မှ သိမ် နိုင်ပေတော့၏။ နောက်ဆုံး တွင် တစ်မြို့လုံး အနက် အလုပ်သမား ရပ်ကွက်ကလေး တစ်ကွက်ပဲ ကျန်ရှိ နေရာမှ နာဇီဒီဗီဇ်^၄ တပ်ကြီး ၁၆ တပ်မျှကို အောင်မြင်စွာ ပြန်လှန် တိုက်ယူ နိုင်ခဲ့သည်။

ထိုခံချပွဲမျိုး နှင့် အလား တူသော ပွဲတစ်ပွဲကို ၁၈၀၈ ခုနှစ်လောက်က တစ်ချို့ ကြည့်လိုက်ကြရသေး သည်။ ထိုအချိန်အခါက နပိုလီယန်၏ ဘုန် တန်ခိုး တို့မှာ အလွန်ကြီး မာ၍ သူ့နာမည်ကို ကြာ ရုံနှင့် ဥရောပ တစ်တိုက်လုံး ဖိမ့်ဖိမ့်တုန်နေရသော အချိန်အခါ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဘုန် တန်ခိုး ကြီးသလောက် သူ၏ ဝိသမလောဘကလည်း ကြီး လွန် လှသည်ဖြစ်ရ ကာ စပိန်ဘုရင်နှင့် ဆွေတော်မျိုး တော်များ ကို ထောင်သွင်း အကျဉ်း ထာ

စေပြီ သော် စပိန် ထိ မွေ နန် နှစ်ကို သူ၏ညီ ဂျိုဇက်^၅ ကို ပေ လိုက်လေသည်။ ထို အဖြစ်အပျက်ကို မြင်ကြသောအခါ စပိန်တစ်ပြည်လုံး ထ၍ ပုန်ကန်ကြလေ၏။

အမှန်စင်စစ် စပိန်အစို ရအဆက်ဆက်တို့၏ ညံ့ဖျင်း ပေါ့လျော့မှုများကြောင့် ထိုအချိန်အခါက စပိန်လူမျိုး များမှာ စစ်အတတ်တွင် ရှေ့ရှေ့သော အခါများကဲ့သို့ မပြောပလောက်တော့ချေ။ သို့ရာတွင် ကိုယ့်လူမျိုး တစ်မျိုးလုံး အာ ကျွန်စာရင် သို့ အသွတ်သွင် ခံရသည့်အခါ ရှက်တတ်သော စိတ်ဓာတ်များက အများကြီး ကျန်ရှိသေးသည်ဖြစ်ရာ ရှက်စရာကောင်းသောဘဝတွင် မနေချင်ကြတော့ဘဲ ရှိသမျှ လက်နက်ကို စွဲကိုင်ကြပြီး လျှင်ဥရောပတစ်တိုက်လုံး ဖိမ့်ဖိမ့်တုန် ကြောက်နေရသော နပိုလီယန်ကို ထချကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ထ၍ချကြသည့်အထဲတွင် စပိန်နိုင်ငံ အယ်ရဂွန် နယ်၏ မြို့တော် ဆရာဂို ဆာ^၆ မြို့သူမြို့သား တို့၏ ခွဲကောင် ပုံသတ္တိရှိပုံ စွန့်စာ ပုံတို့မှာ ကမ္ဘာ့သမိုင်း တွင် စာတင်လောက်ပေသည်။

ထိုမြို့၏ အနေအထား မှာ အလွန်ကောင်း လှသည်။ မြို့သည် လွင်ပြင်ကြီး ပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ အဘက်ဘက်က တောင်မြင့်များ ဖြင့် ဝိုင်း ရံလျက် ရှိသည်။ မြို့၏အနောက်တောင်ဘက် တစ်မိုင်ကျော်လောက်ရှိသော အရပ်တွင် တော်ရီရို^၇ ခေါ်သော ကုန် ပြင်မြင့်တစ်ခုရှိ၍ ထိုအပေါ်တွင် မယ်သီလရင် ကျောင်း တစ်ကျောင်း ရှိသည်။ ထိုမြို့ကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ကျုံ မြောင်း ပစ္စင် ရင်တာ ခံတပ်များ သည် အစီအရင်များ ကျနစွာမရှိချေ။ အမြင့် ဆယ်ပေ၊ အနံ နှစ်ပေလောက်ရှိ၍ အထူ သုံး ပေလောက်ရှိသော အုတ်ရံ တစ်ခုသာ ရှိသည်။

အယ်ရဂွန်နယ်သို့ သူပုန်များ ကို နှိမ်နင်း ရန်လွှတ်လာသော ပြင်သစ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မှာ ဂျင်နရယ် လီဖက်ဘာ^၈ ဖြစ်သည်။ သူ၏ လက်နက်

အင်အာ အလုံ အရင် အင်အာ မှာ အလွန်ကြီး မာ လှသည် ဖြစ်ရကာ စပိန်တပ်များ မှာ ကစဉ့်ကလျာ ပျက်ပြာ ကုန်ကြ၏။ ဂျင်နရယ်လီဖက်ဘာ လည် ထိုဖရိဖရဲဖြစ်နေသော စပိန်စစ်တပ်များ ကို သူ့မြင် တပ်နှင့် လိုက်၍ ဖိရာ စပိန်စစ်သား များ လည် ဆရာဂို ဆာ မြို့တွင် သို့ ဝင်ပြေ ကြပြီ သော် စပိန်ဘုရင်၏ အမှုတော်ထမ်း ဒွန်ဂျီဆီ ပါလာဖောက်^၉ ဆိုသူက ခေါင်ဆောင်၍ ပြင်သစ်တပ်များ ကို မြို့တွင် မှ အပြင် အထန် ခုခံကြသည်။

အမှန်စစ်စ် ပါလာဖောက်မှာ စစ်သား ဆို၍ နှစ်ရာကျော်မျှသာရှိသဖြင့် သူတို့ လွတ်လပ်ရေး ၏ ရန်သူများ ကို ချေမှုန် ရန် လက်ယာ လျက်နေသော မြို့သူမြို့သား ခြောက်သောင်း ကို ကြည့်ပြန်ပါကလည်း သူ့မှာ အမြောက် ဆယ့်ခြောက်လက်နှင့် စစ်သား ကိုင် သေနတ် အနည်း ငယ်သာရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ငှက်ပစ်ဆန်နတ်များ ကို မြို့တွင် မှ လိုက်လံစုပြီး သော် နောက်ဆုံး တစ်ယောက်မကျန် သေသည်အထိ ခုခံကြရန် ကြို စာ ကြလေသည်။

မြို့ကို စ၍တိုက်သောနေ့မှာ ဇွန်လ ၂၇ ရက်နေ့ ဖြစ်သည်။ ပြင်သစ် စစ်တပ်များ သည် အလုံ အရင် ကောင် ရုံမျှမက စိန်ပြောင် ၊ အမြောက် အစရှိသည့် ခေတ်မီလက်နက်ကောင် တို့လည်း များ စွာရှိကြသေး သည်။ သူတို့၏ စိန်ပြောင် သံ အမြောက်သံတို့ဖြင့် ဆရာဂို ဆာ မြို့ကလေး တစ်ခု လုံ မှာ သွက်သွက်ခါအောင် တုန်လှုပ်လျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် မြို့ကိုပိုင် ၍ များ မကြာမီ တော်ရိရိုကုန် မြင့်ကို ပြင်သစ်တပ်များ သိမ်း မိကြ၏။

ထိုတောင်ကုန် ကို ရလိုက်သည်မှာ ပြင်သစ်တို့အတွက် အလွန်အချက် ပိုင်လှလေသည်။ ထိုအရပ်မှ နေပြီ သော် မြို့ရံ ကိုကျော်၍ မြို့ထဲသို့ စိန်ပြောင် ဆန် ကျည်ဆန် အမြောက်ဆန်တို့ကို တရကြမ်း ပစ်သွင်း ကြရာ စပါ ပုံထဲတွင် လေပြင် မုန်တိုင်း ဓမ္မလိုက်သကဲ့သို့ ကျည်ဆန် အမြောက်ဆန် တို့လည် ကျရာအရပ်တွင် ခုခံနေသူများ နှင့်တကွ သူတို့ ခိုအောင် လျက်

ရှိသော အိမ်များ ပါ ကြွေလွင့်စင်သွာ အောင် မွေ့ပစ်လိုက်ကြ၏။ သို့ဖြင့် လည် မြို့သူမြို့သား များ သည် လျှော့မပေ ကြချေ။ တစ်ဗိုလ်ကျသွာ သော နေရာတွင် အခြာ တစ်ဗိုလ် တက်လာ၍ သူတို့ခံတပ်များ အဖြစ်ဖြင့် အသုံး ပြုလျက်ရှိသော တိုက်များ ပြိုကျသွာ သည့်နေရာတွင်လည် ကတမ်း ကယမ် လုပ်၍ ယူလာသော သဲအိတ်များ နှင့် မြေကတုတ်ကြီး များ မှာ မို သီ မို ပေါက်ကဲ့သို့ ကျနေသော ကျည်ဆန်များ အကြာ ထဲမှပင် ပေါ်၍ ပေါ်၍ လာလေသည်။

ထိုအချိန်က လက်နက်စွဲကိုင် ခုခံတိုက်ခိုက်နေကြသောသူများ သာမက မြို့သူမြို့သား အာ လုံ ပင် သူတို့၏ လွတ်လပ်ရေး အတွက် စိတ်တက်ကြွ လျက် ရှိလေသည်။ သက်သေထူရသော် မြို့စာ ကတော် ဘူ ရီတာ^{၁၀} ဆိုသူ သည် အမှန်စင်စစ် အလွန် နုနယ်လှသေး သည်။ ထိုအချိန်အခါက ဘော လွတ်ရာသို့ သွာ ရောက် တိမ် ရှောင်နေမည်ဆိုလျှင်လည် သူ့ကို ဘယ်သူမျှ ကဲ့ရဲ့ကြမည် မဟုတ်။ သို့ရာတွင် ဘူ ရီတာ အဖို့မှာကား သူ၏လွတ်လပ်ရေး ကြံ အသက်ဝင်လျက်ရှိစဉ် သူ့အတွက် ချမ်း သာရာနေရာ မရှိတော့ချေ။ ထို့ကြောင့် အရပ်ထဲရှိ မိန့် ကလေး များ ကိုစု၍ မိန့် မတပ်ဖွဲ့စည် ကာ ခုခံ တိုက်ခိုက်နေသူများ သို့ အစာရေစာများ ပို့သောအလုပ်နှင့် သူနာပြုအလုပ် တို့ကို လုပ်ပေး လျက်ရှိသည်။ ဘယ်အခါမဆို ရန်သူတို့၏ ကျည်ဆံအကျ များ ရာအရပ်တွင် ကြည့်လိုက်တိုင် ဘူ ရီတာတို့လူသိုက် ရောက်နေသည်ကို တွေ့ကြရသည်။

မယ်သီလရင်များ ကလည် သူတို့၏ ကျောင် သင်္ခမ်း များ ကို စွန့်ပစ်ခဲ့ ကြပြီ သော် သူတို့၏ ရဲဘော်များ အတွက် မုန့်လုပ်ပေး ခြင် ၊ ကျည်ဆန် လုပ်ပေး ခြင် ၊ ဒဏ်ရာရသောရဲဘော်များ ကို ပြုစုပေး ခြင် စသော အလုပ် များ ကို လုပ်ကြပြန်သည်။ သူတို့လုပ်ပေး သော မုန့်များ နှင့် ကျည်ဆံများ ကို

ရဲဘော်များ ရှိရာသို့ ကလေး များ က သွား ချ ပို့ကြသည်။ ဘုန်း ကြီး များ ပင်လျှင် မနေသာတော့ဘဲ သေနတ်များ ဆွဲ၍ ထွက်သူ ထွက် သူနာကို ပြုစုသူများ က ပြုစုလျက်ရှိကြသည်။ သူတို့အဖို့မှာမူကား သာမန်အား ဖြင့်ဆိုလျှင် ဤသို့ သတ်ဖြတ်သောအလုပ်များ ကို စက်ဆုပ်ရွံရှာကြမည်မှန်သော်လည်း သူတို့၏ တိုင် ပြည်နှင့် အမျိုး ၏ လွတ်လပ်ရေး ကိစ္စ ဖြစ်လာသောအခါတွင်မူကား ခေါင် မတိမ် လိုကြတော့ဘဲ နောက်ဆုံး တစ်နေ့ ထာဝရသခင်၏ ရှေ့သို့ ရောက်မှ ရှင် ယူတော့မည်ဟူသော စိတ်ကူ ဖြင့် ထဝိုက်ကြဟန် တူသည်။

ဇွန်လ ၂၈ ရက်နေ့ ညဉ့်ဘက်ရောက်သောအခါ မြို့သူမြို့သား တို့၏ အခြေအနေမှာ ပို၍ ဆိုးရွား လာပြန်သည်။ ဆိုး ရွား ပုံကား ဤသို့တည်း ။ မြို့လယ်တွင်ထား သော ယမ် တိုက်ကြီး မှာ သူလျှိုတို့၏ လက်ချက်ကြောင့် အသံကြီး စွာ မြည်ဟည် ကာ ပေါက်ကွဲလေ၏။ ထိုသို့ပေါက်ကွဲသဖြင့် လူနှစ်ရာသာ၍ အိမ်ပေါင် ဆယ့်လေး အိမ်ခန့် ပြိုကျသွား လေသည်။ မြို့သူ မြို့သား များ လည် လန့်ဖျပ်၍ ဖရိုဖရဲဖြစ်သွား ကြသေး သည်။ ထိုသို့ မြို့ထဲတွင် ဖရိုဖရဲဖြစ်မည် ချက်ကောင် ကိုစောင့်ပြီး သော် မြို့ကိုဝင်စီ ရန် အသင့်စောင့်နေ ကြသော ပြင်သစ်စစ်သား များ သည် မြို့တံခါ သို့ ပေါက်၏ အဝသို့ ချက်ချင်း ရောက်လာကြပြန်၏။ ထိုအချိန်နှင့် တစ်ချိန်တည်း တွင်လည်း တော်ရီရို ကုန် မြင့်မှ အမြောက်ဆံများ ကို မြို့တွင် သို့ တရကြမ်း ပစ်သွင်း ရာ တိုက်များ ပိ၍နေသော ရဲဘော်များ ကို ဖယ်ထုတ်နေကြသည့် သူများ ၏ အပေါ်သို့ လည် ကောင်း ၊ အနီ အနာ တွင် လည် ကောင်း မြောက်မြာ စွာကျကြလေ၏။

ပြင်သစ်စစ်တပ်များ ရောက်ရှိလာသော မြို့တံခါ သို့ ခုအနက် အပြင် ထန်ဆုံ တိုက်ပွဲမှာ ပေါ့တီလို^{၁၁} ခေါ်သော တံခါ ဝတွင် ဖြစ်ပွား လေသည်။ ထိုနေရာ၌ တစ်နေ့လုံး တိုက်ကြရသည်။ သဲအိတ်များ သည် အမြောက်ဆန် ပြောင် ဆန်များ ကြောင့် မကြာခဏ မီ လောင်ကြရာ ထိုသို့လောင်တိုင်

လောင်တိုင် ကျည်ဆန် အမြောက်ဆန်များ ကြာ ထဲတွင် မြို့သူမြို့သား တို့ ကလည် သဲအိတ်သစ်များ ကို အတင် သယ်လာကြလေ၏။ ဤနေရာတွင် တိုက်ပွဲသည် အဘယ်မျှလောက် ပြင် ထန်သနည် ဆိုသော် တစ်ချိန်တွင် ခုခံနေသူအာ လုံ တစ်ယောက်မကျန် သေဆုံး သွား ခဲ့ပေ ၏။ အကျအဆုံး အလွန်များ လွန် သဖြင့် ထိုသေသူများ ၏နေရာသို့ စစ်ကူသွား ဝံ့သူများ ပင် တစ်ခဏမျှ မရှိသလောက် ဖြစ်သွား ကာ မြို့သူမြို့သား များ သည် တွေ့၍ ကြည့်နေကြ၏။

ထိုအခါ ရဲဘော်များ အတွက် မုန့်ပဲသရေစာတို့ကို ယူလာသော အာဂေါ့ စတီ နာ^၁ ဆိုသူ မိန့် မပျိုတစ်ဦး သည် လူအုပ်များ ကြာ ထဲမှ အတင် တို့ ထွက်ပြီ လျှင် သေနေသူရဲဘော်များ ၏ လက်ထဲမှ မိ ခြစ်ဆန်ကိုယူ၍ အမြောက်တစ်လက်တွင် ရှို့လိုက်လေ၏။ ဤသို့ ရှို့ပြီ မှ အမြောက်ပေါ်တွင် ထိုင်လျက် လူအုပ်ဘက်သို့လှည့်ပြီ လျှင် နောက်ဆုံး အချိန်အထိ ဤနေရာကို သူယူမယ်ဟု ဟစ်၍ ပြောလေသည်။ အာဂေါ့စတီ နာ ၏ စွန့်စား စိတ်ကြောင့် တံခါ ဝရံ ပြင်သစ်စစ်သား တို့သည် တန့်သွား သဖြင့် ဤအချိန်တွင် မြို့သူ မြို့သား များ မှာ ဘေး ဆို ကြို တစ်ခုမှ သီသီကလေး လွတ်သွား ခဲ့၏။

ပြစ်သစ်ဗိုလ်ချုပ် ဂျင်နရယ်လီဖက်ဘာ သည် ဤမြို့ကလေး ကို ဤမျှလောက် မတိုက်ရပေဘူ ဟု ယူဆခဲ့လေသည်။ သူ့ကျွန်ဖြစ်ရမည်ကို ရှက်သောလူများ သည် သူတို့၏ လွတ်လပ်ရေး ကို အသက်စွန့်၍ ကာကွယ် တတ်သည်ဆိုသည့် အချက်ကိုမူကား သူ မတွေ့ ဆမိခဲ့ပေ။ ထို့အတွက် လက်တစ်ဆုပ်ခန့်ရှိသော မြို့ကလေး က သူ့ကို အကြို အကျယ် ခံချနေသည် ကို တွေ့သည့်အခါ ဒေါသအမျက် ခြောင် ခြောင် ထွက်လျက် သူ့လူများ ကို အတင် နင် ၍ အတက်ခိုင်း ၏။ သို့ရာတွင် လယ်သမား ၏ တံစဉ်ရှေ့တွင် ပုံလျက်သာ ပုံလျက်သာ ကျရောသော စပါ နံကဲ့သို့ မြို့သူမြို့သား များ ၏

ရှေ့တွင် အတုံ့ အရံ ကျရရှိသော ပြင်သစ်စစ်သား များကို ဗိုလ်ချုပ်ကိုယ်တိုင် မြင်သောအခါမှ အနည် ငယ် ကိုယ်ရှိန်သတ်တော့သည်။

ထိုအတွင်း မြို့သူမြို့သား များတွင် ယမ် များ ကုန်သွား ပြန်လေ၏။ သို့ရာတွင် သူတို့သည် ယမ် မရှိသည့်အတွက် ခေ မှိုင်မနေကြဘဲ ယမ် ရအောင် ကြိုး စာ ကြပြန်၏။ လိုလျှင်ကြံဆ နည်း လမ်း ရဆိုသည့်အတိုင်း ရှေ့ဦးစွာ မြို့ထဲရှိ ကန်များကို အာ လုံ စုလိုက်ကြသည်။ ထို့နောက် လမ်း မြေကြီး များကို တူ ဖော်ဆေး လိုက်ရာ ယမ် စိမ်း ဓာတ်တစ်မျိုးကို ရပြန်သည်။ မိ သွေ အတွက်မှာကား ထိုအရပ်တွင် အလေ့ကျပေါက်နေသော လျှော်ပင်ကြီး များကို လှဲယူ မိ ဆိုက်ကြသည်။ ဤသို့ပြင်ဆင်နေစဉ် လေ ဆယ့်ခြောက်ရက်မျှ ကြာသောအခါ မြို့တစ်မြို့လုံးကို ပြစ်သစ်တပ်များ ပိုင် မိလျက်ဖြစ်နေ၏။

ဤအချိန်တွင် မြို့တွင်း၌ စာ နပ်ရိက္ခာများ လည် ကုန်လုနီ ပါ ဖြစ်နေ လေပြီ။ သို့ရာတွင် စာ နပ်ရိက္ခာ လျော့သလောက် ခုခံသူများ ၏စိတ်ဓာတ် များ လည် တက်ကြွလျက်နေသည်ကို မြင်ရရာ များစွာ အံ့သြဖွယ်ရာပင် ဖြစ်တော့၏။ ထိုအာဇာနည်များ ၏ စိတ်ထဲ၌ကား စာ နပ်ရိက္ခာလည် အရေ မကြီး ၊ လက်နက်လည် အရေ မကြီး ၊ ယင် တို့ရှိလျှင်လည် အတိုင် ထက် အလွန် မရှိလျှင်လည် တစ်နည်း နည်း နှင့် ရှာကြံကာ တိုက်ကြတော့မည်။ သို့ရာတွင် ထိုသူတို့တွင် အရေ အကြီး ဆုံ ကာ အဘယ်နည်း ။

သူတို့တွင် အရေ အကြီး ဆုံ မှာကား သူတို့၏ လွတ်လပ်ရေးကို မဆုံး ရန်ပင်ဖြစ်၍ အကယ်၍ ထိုလွတ်လပ်ရေးသည် အာ မတန်သဖြင့် လက်လွှတ်ရတော့မည်အခြေသို့ နောက်ဆုံးတွင် ရောက်လျှင်လည် သူ့ကျွန် အဖြစ်နှင့် အသက်မရှင်လိုကြတော့ဘဲ အာဇာနည်များ ပီပီ လွတ်လပ်ရေး တိုက်ပွဲတွင် သူတို့၏ အသက်များကို စွန့်လွှတ်ကြရန်ဖြစ်သည်။

သို့အတွက် သူတို့ တစ်မြို့လုံးကို ဝိုင် မိပြီ လျှင် ရန်သူ၏သေနတ် တိုင် မှာ သူတို့၏နေရာတိုင် ကို ထိမှန်နိုင်သည့် အခြေအနေသို့ရောက်သည့် တိုင်အောင် ခုခံသူများ သည် ရန်သူကို အညံ့မခံသေး ။ ဩဂုတ်လ ၂ ရက် နေ့တွင် ဆေ ရုံတစ်ရုံကို အမြောက်ဆံထိမှန်ကာ မိ လောင်လေ၏။ ထို အချိန်နှင့် တစ်ချိန်တည်း ရန်သူတို့၏ ကျည်ဆန်များ သည် ထိုအရပ်သို့ တကြမ်း ပစ်သွင်း လျက်ရှိသော်လည်း ထိုအရပ်ရှိ မိန် မကြီ ငယ်တို့သည် အံကြိတ်လျက် မိ ကြာ နှင့် ကျည်ဆန်ကြာ တွေထဲမှ လူမမာများ ကို အတင် ဆွဲထုတ်ကြလေ၏။ သတ္တိ မည်မျှ ကောင် ကြသနည် ဆိုသော် အထူ သဖြင့် မိန် မများ နှင့် ကလေး များ ကို အလဟဿ အသေမခံကြရန် အတော်ပင် လိုက်လံတာ ဆီ နေရသည်မှာ အလုပ်တစ်ခု ဖြစ်၍နေလေသည်။

ဩဂုတ်လ ၄ ရက်နေ့သို့ရောက်သောအခါ၌ စိန့် အင်ဂရေ ဆီ ယာ အမည်ရှိသော တံခါ ဝနာ တွင်ကပ်၍ အမြောက်နှင့် ပစ်လိုက်ရာ တံခါ မကြီ ပွင့်သွား သဖြင့် ပြင်သစ်တပ်များ လည် ထိုအပေါက်မှ မြို့တွင် သို့ စွတ်၍ ဝင်လိုက်လာကြရာ ကို ဇို အမည်ရှိသော လမ်း မကြီ သို့ပင် ရောက်လာ ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပြင်သစ်ဗိုလ်ချုပ် ဂျင်နရယ်လီဖက်ဘာ က ထိုမြို့၏ တိုက်ပွဲမှာ ပြီ ဆုံ ခြင် သို့ရောက်ပြီဟု အထင်ရောက်ပြီ လျှင် ‘စစ်ဦး စီ ဌာနချုပ်၊ စိန့်အင်ဂရေ ဆီ ယာ ၊ အညံ့ခံမည်လာ’ ဟူသော စာတစ်စောင်ကို ရေ ၍ စပိန်ခေါင် ဆောင် ပါလာဖောက်ထံသို့ ပို့စေရာ များ မကြာမီ ‘စစ်ဦး စီ ဌာနချုပ် ဆရာကို ဆာ၊ ဓာ ချင် ယှဉ်ပြီ ထို ရသည်အထိ တိုက်မည်’ ဟူသော ပြန်စာကို ပါလာဖောက်ထံမှ ပြန်၍ ပို့လိုက်၏။

ပြင်သစ်စစ်တပ်နှင့် ခုခံသူများ မှာ တစ်ဘက်နှင့် တစ်ဘက် ကိုက်သုံ ရာ မျှလောက်သာ ကွာခြာ ကြသည်။ ခုခံသူများ ဘက်တွင် ရှိရှိသမျှသော တိုက်အိမ်မှန်သမျှ မည်မျှစုတ်ပြတ်ကုန်စေကာမူ သူတို့အတွက် ခံတပ်ကောင်

များ ဖြစ်လာကြလေ၏။ လမ်း များ တွင်လည်း မြေကတုတ်များ အဖြစ်ဖြင့် သုံး ရန် သဲအိတ်များ ရောက်လာကြပြန်သည်။ မကြာမီ ခြာ နေသောကွက်လပ် ကလေး တစ်ခုမှာ လူသေကောင်များ ဖြင့် ပြည့်နှက်လာလေ၏။ ထိုလူသေ ကောင်များ မှ ရောဂါပိုး များ ပေါက်ပွား လာပြီ လျှင် ထိုရောဂါများ ကြောင့် ခုခံသူတွေ အာ ပျော့သွား လိမ့်မည်ဟု ဆိုကာ ပြင်သစ်စစ်သား များ သည် အသေကောင်များ ကို မကောက်ဘဲ ထား ကြသည်။

ခုခံသူများ သည် ကျဆုံး သော သူတို့၏ ရဲဘော်များ ကို မြှုပ်နှံရန်အတွက် အရဲစွန့်ပြီး ထွက်လာတိုင် ပြင်သစ်စစ်သား များ က စောင့်၍ ပစ်ပြန်သဖြင့် ခုခံသူများ သည် နည်း တစ်နည်း ကို ထွင်ကြရလေသည်။ ထိုနည်း မှာ အခြာ မဟုတ်။ သူတို့ ဖမ်း ထာ သော ပြင်သစ်သုံးပန် များ ကို ကြို နှင့်ချည်၍ သူတို့က ကြို စကို အကွယ်များ မှ ကိုင်ပြီး လျှင် ထိုသုံးပန် ကောင်များ အာ အလောင် ကောင်များ ကို ကောက်စေခြင် ပင် ဖြစ်သည်။ ဤသို့လုပ်မှ ပြင်သစ်ဘက်မှ အပစ်ရပ်သွား သည်။

ဤနည်း ဖြင့် ဆယ့်တစ်ရက်တိုင်တိုင် တစ်ဘက်နှင့်တစ်ဘက် မရပ် မနာ ဘဲ ရက်စက် ကြမ်း ကြုတ်သော တိုက်ပွဲများ ဖြစ်လျက်ရှိကြသည်။ နေ့အခါထက် ညဦးအခါတွင် တိုက်ပွဲများ သည် ပို၍ ကြောက်မက်ဖွယ် ကောင် သေ သည်။ ပြင်သစ်စစ်သား များ နှင့် ခုခံသူများ သည် ညဦးဘက်များ တွင် အမှောင်ခိုပြီး လျှင် တစ်ဘက်နှင့် တစ်ဘက် ကူ ကြ၍ လမ်း ထဲတွင် တွေ့လျှင်လည်း လမ်း ထဲတွင် ထို ခုတ်သတ်ဖြတ်ကြလေသည်။ လမ်း ထဲတွင် မတွေ့ပြန်ကလည်း အိမ်ခန့် များ ထဲသို့ ဝင်ရောက်သတ်ကြပြန်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအတောအတွင်း က နှစ်ဘက်စလုံး ရှိ စစ်သား များ သည် စာ လျှင် လည် စာ ကိုင်၍ စာ ကြရသည်။ အိပ်လျှင်လည်း စာ ကိုင်၍ အိပ်ကြ ရသည်။

တစ်ခါတစ်ရံလည် ခုခံသူထဲမှ ပို၍ရဲသည့် သတ္တိခံများသည် အမှောင်ခို၍ ပြင်သစ်စစ်သား များ ၏ အနီ သို့ တိတ်တဆိတ် သွား ပြီ သော် ပြင်သစ် အမြောက်လုံ များ ကို ကြို နှင့် ချည်ကြလေသည်။ ဤသို့ ချည်မိ သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် လမ်း တစ်ဖက်ရှိ သူတို့၏ ရဲဘော်များ က အတင် ဆွဲပြေ ရာ အမြောက်ကြို များ သည် ဒလိမ့် ဒလိမ့်နှင့် ပါသွား ကြလေသည်။ တစ်ခါတစ်ခါ ခုခံသူများ က အောင်မြင်သဖြင့် အမြောက်များ ကို ရကြသည်။ တစ်ခါတစ်ခါ ပြင်သစ်တို့က အလိုက်ကောင် ၍ အမြောက်ကြို များ ပြတ်ကာ ပြန်ပါသွား တတ်လေသည်။

ဤသို့ တစ်ဖက်နှင့် တစ်ဖက် အကြိတ်အနယ် ဖြစ်နေကြစဉ် ခုခံ သူများ ၏ဘက်တွင် ခဲယမ်း မီ ကျောက်များ ကုန်ခန့် သွား ပြန်၏။ သို့ရာတွင် လူကောင် ကို နတ်ကောင် မသည် ဆိုသည့်အတိုင်း ပါလာဖောက်၏ညီ ဒွန် ဖရန်စွကို^{၁၅} သည် သူ့လူသို ထောင် ခဲယမ်း မီ ကျောက်အစုံနှင့် မြို့၏ တံခါ ပေါက်တစ်ခုမှ ခုခံသူများ ရှိရာဘက်သို့ ရောက်လာသည်။

ဩဂုတ်လ ရှစ်ရက်နေ့တွင် ခုခံသူများ ၏ ခေါင် ဆောင်များ သည် စည် ဝေ ကြပြီ သော် အီ ဘရို^{၁၆} မြစ်တစ်ဖက်ကို ကူ ပြီ နောက် တစ်ဖက်ကမ်း မှ ခုခံကြရန် ဆုံ ဖြတ်ကြလေသည်။ ဤသို့ ဆုံ ဖြတ်ရခြင်း မှာ အခြာ ကြောင့် မဟုတ်။ ယခု သူတို့၏လက်ထဲတွင် မြို့၏ ရှစ်ပုံတစ်ပုံမျှသာ ကျန်တော့သည် ဖြစ်ရာ မြစ်တစ်ဖက်ကမ်း မှ ခုခံလျှင် စစ်ကူသစ်များ ၊ ခဲယမ်း မီ ကျောက်များ ၊ စာ နပ်ရိက္ခာများ အရှာရ ပို၍လွယ်ကူကာ နိုင်နိုင်စရာ လမ်း ရှိသောကြောင့် ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စည် ကမ်း တကျ ဆုတ်ခွာကြရန်အတွက် အစီအစဉ်များ ကို စီစဉ်လျက်ရှိကြစဉ် ဩဂုတ်လ ၁၃ ရက်နေ့ ညဉ့်ဘက်တွင် ပြင်သစ်တို့ဘက်မှ အမြောက်များ စိန်ပြောင် များ ကို မီ ကုန်ယမ်း ကုန် ပစ်ဖောက်ကြလေ၏။

ခုခံသူများ၏ဘက်တွင် လောင်နေသော မီး တောက်များ သည် ပြင်သစ်တို့၏ သိမ် ပိုက်တာ သော မြို့၏ ရှစ်ပုံ ခုနစ်ပုံကိုပင် ထိန်ထိန်လင် လျက် ရှိစေ၏။ ခုခံသူများ လည် အပြင် အထန်ဆုံ နောက်ဆုံ တိုက်ပွဲဖြင့် စ လေပြီဟု ဖက်ပြိုင်ရန် အသင့် ပြင်ဆင်လျက်ရှိကြစဉ် ပြင်သစ်တို့၏ ဆနက်သံများ စဲသွား လေ၏။ နောက်တစ်နေ့ အရုဏ်တက်ချိန်တွင်မူကာ ဆုတ်ခွာသွား ကြသော ပြင်သစ်တပ်များ ကို ခုခံသူများ မြင်ကြရသဖြင့် များစွာ အံ့အာ သင့်လျက် ရှိကြ၏။

ပြင်သစ်တို့ ဆုတ်ခွာသွား ကြခြင်း အကြောင်း မှာ အခြာ ကြောင့်မဟုတ်။ စပိန်နိုင်ငံ အရေကြီ မှာ တစ်နိုင်ငံလုံး ပျံ့နှံ့နေပြီဖြစ်ရကာ ခုခံသူများ ကို ကူညီရန် စစ်ကူသစ်များ နောက်ထပ်၍ ရောက်လာလျှင် သူတို့ကို ဝိုင်း မိ နေမည်စိုး ရိမ်သောကြောင့် စစ်ကူများ မရောက်မီ ဆုတ်ခွာသွား ကြခြင်း ဖြစ်လေသတည်း ။

မြန်မာ့ဇာတိမာန်

(ဤအခန်းတွင်ပါသော အဖြစ်အပျက်များသည် ထိုစဉ်အခါက အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်များ နှင့် ပါလာသော မစ္စတာ ဖီလဒင် ဟော^၁ ဆိုသူ မျက်မြင်အင်္ဂလိပ်တစ်ဦးက တိုအသက်^၂ ခေါ်သော စာအုပ်တွင် ကိုယ်တွေ့ရေသာ ထာ သည် အချက်များ ထဲမှ ထုတ်နုတ်ချက်များ ဖြစ်ပါသည်။)

၁၈၈၅ ခုနှစ်နှင့် ၁၈၈၉ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် သီပေါဘုရင်ကို အင်္ဂလိပ်တို့ ဖမ်း သွား ပြီ ကာစ ဖြစ်သည်။ ၁၈၈၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလကစ၍ ၁၈၈၆ ခုနှစ် ဇွန်လလောက်အထိ ပြည်တွင်း မှာ အကြီး အကျယ်ဆူပူမှုများ မဖြစ်ကြသေး ။ သီပေါဘုရင်ကို နန်း ချ၍ ညောင်ရမ်း မင် ကို နန်း တင်ပြီး လျှင်သူတို့ ထွက်သွား မည်ဟူသော အင်္ဂလိပ်တို့ လှိုမ့်လှဲ ကို အဟုတ်တကယ် ယုံကြည်လျက် ရှိကြသေး သဖြင့် မြန်မာများ သည် ရှစ်လတိုင်တိုင် စောင့်ကြည့်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အသာတကြည်နှင့် ထွက်မသွား ၊ အတင် နှင့်ထုတ်မှပင် သွား တော့မည်ကို တစစ ရိပ်မိလာကြသောအခါ မြောက်ဘက် ဗန် မော်မှ တောင်ဘက် မင် လှအထိ၊ အရှေ့ဘက် ရှမ်း ကုန်း ပြင်မြင့်မှ အနောက်ဘက် ချင် တောင်များ အထိ မြန်မာများ သည် ကိုယ့်ဓာကိုယ်ဆွဲပြီး လျှင် ထချကြလေတော့သည်။

ထိုအခါက အင်္ဂလိပ်တို့၏ အာဏာမှာ သူတို့၏ ဆေနတ်တစ်ကပ် အထိသာ ပျံ့နှံ့သည်။ နိုင်ငံခြား သာ တို့၏ ခြေဖဝါ အောက်တွင် ကျွန် သဘောကံဖြစ်ရခြင်း ကို စက်ဆုပ်ရွံရှာကြသော မြန်မာများ ကလည်း ထို အာဏာကို မပျက် ပျက်အောင် အစွမ်းကုန် ဖျက်လျက်ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်တို့သည် သီပေါဘုရင်ကို နန် ချရသည်မှာ လွယ်ကူ သလောက် လူထုကို နှိမ်နင်း ရန် ခက်ခဲလျက်ရှိလေသည်။

အင်္ဂလိပ်တို့ဘက်မှ လက်နက်လည် ကောင် သည် စစ်သာ များ လည် စနစ်တကျ ကျင့်သာ ရပြီ သူများ ဖြစ်ကြသည်။ မြန်မာလူထုဘက်ကမူကား သူ့ကျွန်ဖြစ်ရမည်ကို ကြောက်ရွံ့သည့်စိတ်ဓာတ်နှင့် မြန်မာ့သတ္တိတို့သာ ရှိကြသည်။ လက်နက်ဆို၍ အရပ်လုပ် ဆေနတ်နှင့် ငှက်ကြီ တောင်ဓာ မှ လွဲ၍ အခြား အာ ကို စရာ မရှိကြချေ။ စစ်တိုက်သည့်နေရာတွင် စည် ကမ် ဆေဝပ်ခြင်း သည် အရေ အကြီ တကက အကြီ ဆုံ ဖြစ်သော်လည်း မခံချင်၍ ဖြန့် ခနဲ ထပြီ တိုက်ရသော မြန်မာများ အဖို့ အဘယ်မှာလျှင် စည် ကမ် ဆေဝပ်လာသည်အထိ လေ့ကျင့်နေနိုင်ကြပါမည်နည်း ။ သို့သော်လည်း ဆခါမှ ဆေး၊ ရှုံ ခါမှ ရှုံ ၊ သူ့ကျွန်ဖြစ်ရသည်ထက် သေရသည်ကမြတ်သေ သည် ဟူသော ထုံ ကို နှလုံး ပိုက်ပြီ လျှင် မြန်မာများ သည် ထ၍တိုက်နေ ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာများ နှင့် စပ်လျဉ်း ၍ မစ္စတာဟော ကိုယ်တိုင်က ‘မြန်မာများ တွင် လက်နက်မကောင် သော်လည်း သူတို့၏ ပင်ကိုယ်သတ္တိက ကောင် နေ သောကြောင့်လည်း ကောင် ၊ သူတို့၏ အလွန်ပြင်း ပြသော လွတ်လပ်ရေး စိတ်ဓာတ်တို့ကလည်း သူတို့ကို လှုံ့ဆော်လျက်ရှိသောကြောင့်လည်း ကောင် သူတို့သည် တိုက်ပွဲများ ဌ မကြာခဏ အောင်မြင်ကြသည်’ ဟူ၍ အတိအလင် ဝန်ခံထား ခဲ့လေသည်။

ထိုစဉ်အခါက မြန်မာ့သတ္တိကို ပြသွာ ခဲ့ကြသူများ ထဲတွင် ဗိုလ်ရိုင် ဆိုသူမှာ အတော်ကလေး စိတ်ဝင်စား ဖွယ်ကောင်း လေသည်။

မန္တလေး အထက်နားတွင် ရှိမ္မကော ဟူ၍ မြို့လည်း မကျတကျ၊ ရွာ ထက်လည်း မကသော အရပ်တစ်ရပ် ရှိလေသည်။ ဤရှိမ္မကော မြို့ကလေး သည် မြစ်ကမ်း နဖူ မြစ်ဝှမ်းတွင်ရှိ၍ ကုန်ရောင်း ကုန်ဝယ် စည်ကား ဆွေးနွေးကြောင့် စစ်ဖက်အတွက် ချက်ပိုင်သော နေရာတစ်ခုအဖြစ်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်စစ်တပ် များကို ချထားကြလေသည်။ ရွာနှင့် ကိုက် ၂၀၀ လောက်အကွာတွင် တောင်ပူစာကလေး ရှိသည်။ ထိုတောင်ပူစာကလေး အပေါ်ရှိ ဘုန်းကြီး ကျောင်း များမှ ဘုန်းတော်ကြီး များကို အဖယ်ခိုင်း ပြုလျှင် ထိုကျောင်း များတွင် ဂေါ်ရခါ စစ်သား ၃၀၀ ကို စခန်းချထားကြသည်။ ထိုတောင်ပူစာမှ မြစ်ဆိပ်အထိလည် ရှိမ္မကော မြို့ကလေးကို လက်ကြီး နှစ်ဘက်ဖြင့် ကာရံ ထား ဘိသက္ကံသို့ သစ်တံတိုင်ကြီး နှစ်တန်း အခိုင်အလုံ ဆောက်ထားသည်။ ထိုသစ်တံတိုင်ကြီး များတွင် မြစ်ဖက်မှ တံခါ ပေါက်နှစ်ခု၊ တောင်ဘက်မှ တံခါ ပေါက်တစ်ခု ဖောက်ထားကြလေသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့၏ အာဏာမှာ ထိုသစ်ခံတပ်အတွင်း ဌိသာရှိ၍ ထိုခံတပ်အပြင်ဘက်တွင် ဗိုလ်ရိုင်၏ ဩဇာ ညောင်လျက် ရှိနေသည်။

လက်ဦး ပထမတွင် ဗိုလ်ရိုင်သည် အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်များကို အတင် ဖို့၍ ရင်ဆိုင် တိုက်ခိုက်ပါသေးသည်။ သို့ရာတွင် လက်နက်အင်အား ချင် မှာ မမျှတလွန် ဆွေးနွေးကြောင့် နည်းသစ်တစ်မျိုး ထွင်ရပြန်သည်။ ထိုနည်းမှာ အခြား မဟုတ်။ အင်္ဂလိပ်များကို သပိတ်မှောက်ရန်ပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ‘မြန်မာမှန်သမျှ အင်္ဂလိပ်လက်အောက်မှာ အမှုမထမ်း ရ၊ အင်္ဂလိပ်ကို သတင် မပေး ရ၊ ရိက္ခာမထောက်ရ၊ လမ်း ပြခြင်း ၊ လက်ခံခြင်း အစရှိသည်ဖြင့် မည် သည်နည်း နှင့်မျှ အင်္ဂလိပ်ကို မကူညီရ’ ဟူသော အမိန့်ကို ထုတ်လေသည်။

ဗိုလ်ရိုင်သည် အမိန့်ကိုထုတ်ပြီ လက်ပိုက်ကြည့်နေသော လူမျိုး မဟုတ်။ သူ့အမိန့်ကို ဖောက်ဖျက်လျှင် ဖောက်ဖျက်သလို အပြစ်ဒဏ်ပေး မည်ဟု ကြိမ် ဝါ ပြီ လျှင် ကြိမ် ဝါ သလိုလည်း လက်ပါသောသူဖြစ်သည်။ ဤအမိန့်ထုတ်ပြီ နောက် များ မကြာမီ ရှိမ္မကာ မြို့အနီ ရှိ ရွာတစ်ရွာမှ အတင့်ရဲလွန် သော သူကြီ ကို ဈေးဦး ပေါက်အဖြစ်ဖြင့် သုတ်သင်ပစ်လိုက် လေသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုသူကြီ သည် အင်္ဂလိပ်စစ်တပ် တစ်တပ်ကို လမ်း ပြအဖြစ်နှင့် ကူညီလိုက်သောကြောင့်တည်း ။ အတွင်း ဘက် အရပ်များ မှ ရှိမ္မကာ သို့သို့သော ကုန်စည်ပစ္စည်း များ ကိုလည်း ဗိုလ်ရိုင်သည် လမ်း မှဖြတ်၍ သိမ်း ပြီ လျှင် ရှိမ္မကာ မြို့တွင် သို့လည်း မည်သူမျှမဝင်ရန် တာ မြစ်လျက်ရှိသည်။ ထိုမျှမကသေး ။ ရှိမ္မကာ မြို့တွင် ရှိမြန်မာမှန်သမျှကို လည်း ရှိမ္မကာ မှ ထွက်သွား ကြရန် အမိန့်ထုတ်ပြန်လိုက်လေသေး သည်။

ဤသို့ ထွက်သွား ရန်မှာ အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်၏ အကာအကွယ်ကိုယူပြီး နောက် စီ ပွား လမ်း ဖြောင့်နေကြသော မြန်မာဓနရှင်ပေါက်စများ အတွက် မလွယ်လူလှပေ။ ထိုသူတို့ကလည်း သူတို့၏ အရှင်သခင်များ ထံသို့ ဗိုလ်ရိုင်၏ အမိန့်အကြောင်း ကို သွား ရောက်တိုင်တန် ကြရာ ‘လက်တစ်ဆုပ် လောက်ရှိတဲ့ ဒီကောင်တွေဟာ လက်နက်လဲ ကောင် ကောင် မရှိဘဲနဲ့ တို့ကို မနိုင်နိုင်ပါဘူ ကွာ၊ မကြောက်ကြနဲ့၊ အေ အေ ဆေ ဆေ သာနေပါ’ ဟု သခင်ကြီ များ က ပြောင်လှောင်ကာ လွှတ်လိုက်ကြသော ဟူ၏။

အရှင်သခင်များ က ဤသို့ ပြောင်လှောင်ကြမည်ဆိုလျှင်လည်း ပြောင်လှောင်နိုင်ပေမည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် သူတို့တွင် စစ်သာ ပေါင် ၃၀၀ ရှိသည်။ စစ်သာ တွေကလည်း တိုက်ခါနီး မှ ထည့်လိုက်သော စစ်သာ မျိုး မဟုတ်။ စစ်အတတ်ကို နေ့ရှည်လများ ကျင့်သော ရပြီ သာ စစ်သာ များ ဖြစ်သည်။ လက်နက်ဆိုသည်မှာလည်း ခေတ်ပေါ် အကောင် ဆုံ လက်နက် များ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုအတွက် သူတို့၏ တပ်သာ ၃၀၀ သည် ဗိုလ်ရိုင်၏

နောက်လိုက်ပေါင် သဲ့ သောင် ကျော်ကို အလွယ်ကလေး နှင့် သုတ်သင်ပစ် နိုင်သည်ဟု သူတို့ကိုယ်ကို သူတို့ အထင်ကြီး ကြခြင်း မှာ အံ့ဩစရာမရှိပေ။

ရွာသူရွာသား များ ကလည်း ဤအတိုင်း ပင် ယုံကြည်ကြသည်။ ဤလို လက်နက်မျိုး ဤလိုစစ်သား မျိုး ရှိသောဘက်မှ ဤလိုနိုင်လိမ့်မည် ဟူ၍ မယုံကြည်ဘဲ မည်သူနေနိုင်ပါမည်နည် ။ သို့ရာတွင် မည်ကဲ့သို့ ယုံကြည်ကြ စေကာမူ ဗိုလ်ရိုင်သည် ပြောသည့်အတိုင်း လုပ်တတ်သည်ဟူ၍လည်း ယုံကြည်လျက်ရှိသောကြောင့် ကြောင်နှစ်ကောင်ကြာ တွင်ရှိသော ကြွက် သူငယ်ကဲ့သို့ ကျောစိမ့်အောင် ကြောက်လျက်ရှိကြသည်။

ဗိုလ်ရိုင်သည် အမိန့်ထုတ်ပြီ ၍ များ မကြာမီ တစ်ညသ၌ တောင်ပူစာ ပေါ်ရှိ ဂေါ်ရခါ များ စခန့် ချထား သည့်နေရာအနီး တံခါး ကို အတင် ဝင်၍ စီ ကြ၏။ ထိုအချိန်နှင့် တစ်ချိန်တည်း သစ်ခံတပ်၏ ပစ္စင် ရင်တာ တို့ဘက် ဆီသို့ အပြင် အထန်ပစ်သွင် နေသော ဆာနတ်သံများ နှင့် အော်သံဟစ်သံ များ ၊ တခုခုနှင့် တီ နေသော မောင် သံများ မှာ ပတ်ဝန်း ကျင်တစ်ခုလုံး ကို ဆူညံလျက်ရှိစေတော့၏။ ဂေါ်ရခါ များ လည်း သစ်တပ်ထဲမှ အပြင် အထန် ပြန်လှန်ပစ်ခတ်လျက် ရှိလေသည်။

ဤကဲ့သို့ ဖြစ်ပျက်နေသည်မှာ မိနစ်အနည်း ငယ်ခန့်မျှသာကြာလိမ့် မည်ဟု ထင်ရသည်။ ထိုအတောအတွင်း ဗိုလ်ရိုင်နှင့် သူလူများ သည်သစ်တပ် အတွင်း သို့ ရောက်လျက်ရှိကြပြီ။ သူတို့၏ နည်း မှာကာ အခြာ မဟုတ်။ တောင်ပူစာအနီး ရှိ ခံတပ်တံခါး ကို ဝင်စီ ဟန်ပြု၍ ထိုတံခါး တစ်ဝိုက်တွင် ဂေါ်ရခါ စစ်သား များ စုနေသည့်အခါ မြစ်ဘက်တံခါး တစ်ခုမှ တံခါး စောင့်ကို သတ်ပြီ သော် မြို့ထဲသို့ တရကြမ်း ဝင်လာကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ရှိမ္မကာ မြို့အနီး မြစ်ထဲတွင် ကျောက်ချနေသော စစ်သင်္ဘောနှစ်စင်း မှ စစ်ကူတပ်သား များ သည် ရှိမ္မကာ သို့ စစ်ကူမရောက်မီ ဗိုလ်ရိုင်တို့လူစုလည်း မြို့ကိုဖြတ်ကာ တောင်တံခါး မှ ထွက်ပြီ သာ ဖြစ်လေသည်။ သူတို့သည်

အင်္ဂလိပ်ကို ကူညီနေသော မြို့သူမြို့သားများကို သူတို့၏ ကတိအတိုင်း ကျေနပ်အောင် အပြစ်ဒဏ်ပေး ပြီ လေပြီ။ သတ်ပစ်မည်ဟု ကြိမ် ထာ သော သူများ ကိုလည်း သတ်ပစ်ပြီ လေပြီ။ အင်္ဂလိပ်ကို ဆက်လက်၍ အကူအညီ ဘယ်နည်း နှင့်မျှ မပေး နိုင်အောင်လည်း တစ်မြို့လုံး ကို လောင်စာသွင်း ပြီ လေပြီ။ လုပ်မည်ဆိုလျှင် တကယ့်ကို လုပ်သည့် ဗိုလ်ရိုင်းပေပဲ။ ထိုဗိုလ်ရိုင်း ၏ ဒေါသမှ လွတ်အောင် သူတို့၏ အရှင်သခင်များ သည် အကာအကွယ် မပေး နိုင်ခဲ့ချေ။

ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ မစ္စတာဟောက ‘ဒီလူတွေမှာ သတ္တိကဖြင့် လိုလေသေ မရှိဘူး ၊ လူကလည်း နည်း လက်နက်ကလည်း ညံ့၊ စစ်နှင့် ပတ်သက်သည့် အရာရာတိုင်း မှာလည်း အလွန်ချို့တဲ့နေသော ဤလူများ ပင် လျှင် ဗိုလ်ရိုင်းလို ဓာ ပြခေါင် ဆောင် (အင်္ဂလိပ်မျက်စိနှင့်ကြည့်လျှင် ဓာ ပြခေါင် ဆောင် ဖြစ်သည်။) တစ်ဦး ၏ ခေါင် ဆောင်ရာသို့လိုက်ပြီ ဤမျှ စွမ်းစွမ်း တမ်း အလုပ်မျိုး ကို လုပ်နိုင်သေ လျှင် ဤမြန်မာများ ကို စနစ်တကျ လေ့ကျင့်ပေး ၍ ခေတ်မီလက်နက်များ ကိုင်စေပြီး အရည်အချင်း နှင့် ပြည့်စုံသော ခေါင် ဆောင်ကြီး များ က ခေါင် ဆောင်လိုက်ရပါလျှင် ဤမြန်မာများ တိုက်မနိုင်မှာဟူ၍ ဤကမ္ဘာတွင် ဘယ်ဟာများ ရှိပါလိမ့် မည်နည်း’ အစရှိသည်ဖြင့် ဝန်ခံ ရေး သာ ခဲ့ဖူး လေသည်။

+ + +

တာတောဆိုသည့် အာဇာနည်တစ်ဦး လည် ရှိသေ သည်။ သူ့ဘက်မှာ သူ့ လူတွေ ရှစ်ဆယ်လောက် ရှိကြသည်။ သူတို့တွင် အရပ်လုပ် သေနတ် ဆယ့်လေး ငါ လက်လောက်နှင့် ဓာ များ ရှိကြသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ဘက်မှ သေနတ်အပြည့်အစုံနှင့် မြင် တပ်ရှိသည်။ တာတောတို့လူစုသည် ဘုရား

ပရဝဏ် တစ်ခု၏ အတွင်း မှ ခံချလျက်ရှိသည်။ လက်နက်ချင် မမျှသဖြင့် တာတေတို့ဘက်မှ တစ်ယောက်ပြီ တစ်ယောက် ကျဆုံး နေရုံမျှမက ရှိသမျှ ခဲယမ်း မိ ကျောက်ကလေး ပင် ကုန်လျက်ရှိချေပြီ။ ထိုအခါ မြင် တပ် လည် ဘုရား ဆီသို့ ချီတက်ကာ သေနတ်များ ဖြင့် တရကြမ်း ပစ်ခတ်လျက် ရှိ၏။

ထိုအခါတွင် နောက်လိုက်တွေလည်း ဆေး၊ ခဲယမ်း မိ ကျောက်လည် ကုန်နေသော တာတေသည် အင်္ဂလိပ်များ ကို အညံ့ခံမည်လာ ။ မခံလို။ သူ့ကျွန်ဖြစ်ပြီ နေရသည်ထက် ကိုယ့်လွတ်လပ်ရေး အတွက် ယောက်ျား ပီပီ တိုက်ရင် ခိုက်ရင် ခေါင် ဆောင်ရင် စစ်မြေပြင်မှာ သေရသည်က မြတ်သေ သည်ဟု အသည် စွဲလျက် ရှိသော မြန်မာ့ချက်ကြွေ ဖို တာတေ သည် ဘယ်နည်း နှင့်မျှ အညံ့မခံပေ။ ထို့ကြောင့် ခဲယမ်း မိ ကျောက်ကုန်သည့် အခါ စေတီပုထိုး ၏ အုတ်တံတိုင် တစ်ခုပေါ်သို့ လွှာ ခနဲ ခုန်တက်လိုက် ပြီ လျှင် တာတေသည် အုတ်တံတိုင် မှ အုတ်ခဲများ ကို ဖွဲ့ပြီး လျှင် တရကြမ်း ချီတက် ပစ်ခတ်နေသော အင်္ဂလိပ်မြင် တပ်ကို အာ သွန်၍ ပေါက်ရင် ထိုနေရာ၌ပင် အသက်စွန့်သွား လေသတည်း ။

စကားရိုး
အာဇာနည်ဆိုတာ ဘာလဲ

၁။ Per	၁၁။ Leaena
၂။ Pizarro	၁၂။ Pisistratus
၃။ Maximilian	၁၃။ Rome
၄။ Ulm	၁၄။ Greece
၅။ Vesuvius	၁၅။ Euphrasia
၆။ Pompeii	၁၆။ Switzerland
၇။ Rocroy	၁၇။ Russia
၈။ Conde	၁၈။ The Indian Mutiny
၉။ Gonzalo de Cordova	၁၉။ Dr. Hay
၁၀။ Athens	

၁။ မေတ္တာ နှင့် သစ္စာ

၁။ Alcestis	၉။ Colonus
၂။ Antigone	၁၀။ Enmenides
၃။ Phrae	၁၁။ Theseus
၄။ Admetus	၁၂။ Ismene
၅။ Hercules	၁၃။ Polynices
၆။ Thebes	၁၄။ Eteocles
၇။ Oedipus	၁၅။ Creon
၈။ Attica	

၂။ တစ်ယောက်ကောင်းက

၁။ The Etruscans	၁၃။ Godwin
၂။ Lars Porsena	၁၄။ Tolstig
၃။ Tarquinius Superbus	၁၅။ Harold Haardraade
၄။ Sextus	၁၆။ The Ouse
၅။ The Tiber	၁၇။ Prussia
၆။ Janiculum	၁၈။ Austria
၇။ Senate	၁၉။ Louis XV.
၈။ Horatius	၂၀။ Germany
၉။ Spurius Lartius	၂၁။ Marquis de Castries
၁၀။ Herminius	၂၂။ Rheinberg
၁၁။ England	၂၃။ Klostercamp
၁၂။ Harold	၂၄။ d'Assas

၃။ အရှုံးမပေး

၁။ Persia	၁၂။ Susa	၂၃။ Gorgo
၂။ Xerxes	၁၃။ Persepolis	၂၄။ Demaratus
၃။ The Indian Caucasus	၁၄။ Sardis	၂၅။ Hydernes
၄။ The Aegaeus	၁၅။ Thessaly	၂၆။ The Phocians
၅။ The Caspian	၁၆။ Isthmus of Corinth	၂၇။ Megistias
၆။ The Chaldean	၁၇။ The Aegean	၂၈။ Mycenae
၇။ The Phoenician	၁၈။ The Hellespont	၂၉။ The Thespians
၈။ The Egyptian	၁၉။ Thermopylae	၃၀။ The Thebans
၉။ The Arab	၂၀။ Sparta	၃၁။ Dienices
၁၀။ The Ethiopian	၂၁။ Leonidas	၃၂။ Eurytus
၁၁။ Babylon	၂၂။ Delphi	

၄။ မိတ်ဆွေစစ်

၁။ Syracuse	၅။ Aristogeiton
၂။ Sicily	၆။ Philoxenus
၃။ Dionysius	၇။ Pythias
၄။ Harmodius	၈။ Damon

၅။ သေရဲသူ

- ၁။ Codrus
- ၂။ The Latin
- ၃။ Consul
- ၄။ Titus Manlius Torquatus
- ၅။ Publius Decius Mus

၆။ အိုဘယ့်လူ

၁။ Carthage	၃။ Xanthippus
၂။ Regulus	၄။ Marcia

၇။ ဇွဲ နှင့် သတ္တိ

၁။ Julius	၆။ Auvergne
၂။ Vercingetorix	၇။ Gergovia
၃။ Orleans	၈။ Aedui
၄။ The Cebenna	၉။ Alesia
၅။ Bourges	၁၀။ Vergosillaunus

၈။ မြို့ခံ

၁။ Moors	၅။ San Cho	၉။ Portuguese
၂။ Spain	၆။ Tarifa	၁၀။ Yusuf ben Yacoub
၃။ Castle	၇။ Guzman	၁၁။ Zamora
၄။ Aragon	၈။ Don Juan	၁၂။ Morocco

၉။ ရိုးမြေကျ

၁။ Arria	၇။ Johann
၂။ Caecina Paetus	၈။ Walther (von Eschenbach)
၃။ Claudius	၉။ Baden
၄။ Gertrude	၁၀။ The Reuss
၅။ von der Wart	၁၁။ Hungary
၆။ Albrcht I	၁၂။ Agnes

၁၀။ လွတ်လပ်ရေးသို့

၁။ Lucerne	၄။ Richensee
၂။ Zurich	၅။ Johann von Bonstetten
၃။ Sempach	၆။ Arnold (von Winkelereid)

၁၁။ တာဝန်ကျသူ

၁။ The Scots	၇။ Sir Robert Stewart
၂။ The English	၈။ Catherine Douglas
၃။ James I (Scotlmd)	၉။ Auguier
၄။ Sir Robert Graham	၁၀။ (M. de) Miomander
၅။ Perth	၁၁။ (M. de) Repaire
၆။ Scotland	

(၁၂၂)

၁၂။ သားကောင်းရတနာ

၁။ Hannibal	၆။ The Numidians	၁၁။ Nelson
၂။ Publius Cornelius Scipio	၇။ Alexander (the Great)	၁၂။ Candia
၃။ The Alps	၈။ Toulon	၁၃။ Aboukir Bay
၄။ Italy	၉။ Malta	၁၄။ L Orient
၅။ Napoleon	၁၀။ Alexandria	၁၅။ Casabianca

၁၃။ သတ္တိခဲကလေး

၁။ The Czar	၅။ Petersburg
၂။ Siberia	၆။ Tobolsk
၃။ Prascovia	၇။ Kamouicheff
၄။ Paul I	၈။ Ischim

၁၄။ ချတယ်ဆို ဒီလိုမှ

၁။ Stalingrad	၉။ Don Jose Palafox
၂။ Soviet	၁၀။ Burita
၃။ Nazi	၁၁။ The Portillo
၄။ Division	၁၂။ Agostina
၅။ Joseph	၁၃။ St. Engracia
၆။ Zaragosa	၁၄။ The Cozo
၇။ The Torrero	၁၅။ Don Fransisco
၈။ General Lefebvre	၁၆။ The Ebro

၁၅။ မြန်မာ့ဇာတိမာန်

၁။ Me. Fielding Hall	၂။ The Soul of a People
----------------------	-------------------------

**စာရေးသူ၏
စာပေ နှင့် ဘဝဖြစ်စဉ် မှတ်တမ်း**

- ၁၉၈၇** ။မေလ ၂၅ ရက်၊ စနေနေ့၊ ၁၂၆၉ ခုနှစ်၊ နယုန်လပြည့်နေ့၊ နံနက် ၈ နာရီ၊ ၃၉ မိနစ်၊ ၁၂ စက္ကန့်တွင် ဝါ ခယ်မမြို့၌ အဖ ဦးစံထွန်း ၊ အမိ ဒေါ်စောခင်တို့မှ မွေးဖွားသည်။ မွေးချင်း နှစ်ယောက်တွင် အကြီးဆုံး ၊ ညီငယ်အမည်မှာ မောင်ဥ။
- ၁၉၂၀** ။တက္ကသိုလ်ကျောင်း သာသိတိတွင် ဝါ ခယ်မမြို့ အစိုးရကျောင်း၌ ပဉ္စမတန်းမှ ပါဝင်။ ၆ တန်း၌ ပညာသင်ကြားနေစဉ် ဝါ ခယ်မ အမျိုးသားကျောင်းတွင် ဆရာ အခက်အခဲရှိနေ၍ ဆရာတစ်ဘက်၊ ကျောင်း သာတစ်ဘက် ဆောင်ရွက်ခဲ့။
- ၁၉၂၅** ။မြို့မ အထက်တန်း ကျောင်းမှ ဆယ်တန်း အောင်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဆက်တက်။
- ၁၉၂၉** ။ဘီ အေ (ဝိဇ္ဇာ)ဘွဲ့ ရရှိ။
မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ လူငယ်များ အစည်းအရုံး တည်ထောင်ရာတွင် ကဏ္ဍကလေးလုပ်၍ ပါဝင်။
ဦးသန်း၏ တိုက်တွန်းချက်အရ ပန် တနော်မြို့ အမျိုးသား အထက်တန်း ကျောင်းတွင် ကျောင်းအုပ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်း ။

သဲ့ ခွမြို့ အမျို သာ ကျောင် ၊ ကျောင် အုပ်အဖြစ် ပြောင်း ရွှေ့။
ပန် တနော်မြို့ အမျို သာ ကျောင် ကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌသမီ ဒေါ်မြရီနှင့်
အိမ်ထောင်ကျ။ ပန် တနော် အမျို သာ ကျောင် သို့ ပြန်လည်၍
တာဝန်ထမ်း ။

၁၉၃၄ ။ဘီ အယ်လ် (ခေါ်) ဥပဒေတန် တက်။
တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂ အမှုဆောင်အဖြစ် ရွှေ့ချယ်ခံရ။

၁၉၃၅ ။တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ရွှေ့ချယ်ခံရ။
ဘီ အယ်လ် (ဥပဒေ၊ ဝိဇ္ဇာဘွဲ့) ရရှိ။

၁၉၃၆ ။တက္ကသိုလ်ကျောင် သာ သပိတ်ကို ခေါင် ဆောင်ခဲ့။ ကျွန်ုပ်ညာကို
အလိုမရှိ ဟူသော သဘောဖြင့် ဘီ အေ ဘွဲ့ကို ပြန်အပ်။

၁၉၃၇ ။သတင် စာဆရာ ဦးဘခိုင်၊ ဒီ ဒုတ်ဦး ဘချိုတို့ ဖွဲ့စည်း ထာ သော
ဖေဘီယံ နိုင်ငံရေး ပါတီတွင် ဝင်ရောက်ကူညီ။ ဒီ ဒုတ်ဂျာနယ်တွင်
ပြဇာတ်များ ၊ ဆောင် ပါ များ အပတ်စဉ် မှန်မှန်ရေး ၊ နဂါ နီစာအုပ်
အသင် ကြို ကို တည်းထောင်။

တို့ဗမာအစည်း အရုံး သို့ ဝင်ရောက်၍ သခင်နု ဖြစ်လာခဲ့။
၁၉၃၉ ။တရုတ်ပြည်သို့ ချစ်ကြည်ရေး သွား သောအဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်
ပါဝင်။

၁၉၄၁ ။အင်္ဂလိပ်အစိုး ရက ဖမ်း ဆီး ၍ ရုံ တင်စစ်ဆေး ပြီ ထောင်ဒဏ်နှစ်နှစ်
အပြစ်ပေး ။

၁၉၄၃ ။ဩဂုတ်လ ၁ ရက်နေ့တွင် ဒေါက်တာဘမော် အစိုး ရအဖွဲ့၏
နိုင်ငံခြား ရေ ဝန်ကြီး အဖြစ် တာဝန်ထမ်း ဆောင်။

၁၉၄၄ ။ပြန်ကြာ ရေ ဝန်ကြီး အဖြစ်တာဝန်ထမ်း ဆောင်၊ ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေး
ပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေး အဖွဲ့တွင် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဆောင်ရွက်။

၁၉၄၅ ဇန်နဝါရီလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ဖ ဆ ပ လ လူထုညီလာခံမှရွှေ့ချယ်သော
ဗဟိုအမှုဆောင် ၁၀ ဦး တွင် ပါဝင်။ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်လာခဲ့။

၁၉၄၇ ။ဇွန် ၁၃ ရက်နေ့တွင် တိုင် ပြုပြည်ပြု လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တင်မြှောက်ခံရ။

ဇွန် ၂၃ ရက်တွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံသို့ထွက်ခွာ။ ဇူလိုင် ၁၂ ရက်နေ့တွင် ပြန်လည်ရောက်ရှိ။

ဇူလိုင် ၁၈ ရက်တွင် ယာယီအစိုးရအဖွဲ့၏ ဝန်ကြီး ချုပ်ဖြစ်လာ။
ဇူလိုင် ၂၆ ရက်တွင် တိုင် ပြုပြည်ပြု လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌရာထူးမှနုတ်ထွက်။
ဩဂုတ် ၂၆ ရက်တွင် ဘာသာပြန်စာပေအသင်းကြီး တည်ထောင်ရန် ဆုံးဖြတ်။

အောက်တိုဘာ ၁၇ ရက်တွင် အင်္ဂလန်ပြည် လန်ဒန်မြို့၌ နန် ရင် ဝန် ရစ်ချတ် အက်တလီနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ယာယီအစိုးရဝန်ကြီး ချုပ် သခင်နု (ဦးနု)တို့ မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေး အတွက် ‘နု အက်တလီ’ စာချုပ် သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးပြီး ။

၁၉၄၈ ။ဇန်နဝါရီလ ၃ ရက်နေ့ တိုင် ပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်အစည်း အဝေးမှ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဝန်ကြီး ချုပ်အဖြစ် အမည်တင်သွင်းခံရ။
၄ ရက်နေ့တွင် ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ခန့်အပ်ခံရ။

ဇန်နဝါရီလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ဂျပန်ဆင် ကောလိပ်ကျောင်း ဝင် တွင် ယာယီအသင်း တိုက်၌ ဘာသာပြန်စာပေအသင်း ကိုဖွင့်လှစ်။ ၎င်းမှ တစ်ဖန် အမှတ် ၃၆၁ ပြည်လမ်း ပေါ်ရှိ ဆိုရန်တိုဗီလာ အဆောက်အဦသို့ ပြောင်းရွှေ့ပြီး နောက် ‘စာပေဗိမာန်’ဟု အမည်ပြောင်း ။

၁၉၅၁ ။ဘာသာပြန်စာပေအသင်း အုပ်ချုပ်မှုကောင်စီဖွဲ့စည်း ၊ ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ယူ။

၁၉၅၃ ။ဇန်နဝါရီလ ၁၅ ရက်၊ ၁၃၁၄ တပို့တွဲလဆန်း တစ်ရက်တွင် ရန်ကုန်မြို့ ကမ္ဘာ့အစေတီတော် အနီးတွင် လိုဏ်ဂူတော်ကြီးကို ပန္နက်ရိုက် အုတ်မြစ်ချ။

- ၁၉၅၄ ။မေလ ၁၇ ရက်၊ ၁၃၁၆ ကဆုန်လပြည့်နေ့တွင် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်
ပွဲတော်ကို ရန်ကုန်မြို့ ရေကူးရပ် သီရိမင်္ဂလာကုန်းမြေရှိ လိုဏ်ဂူတော်
ကြီးတွင် ကျင်းပ။
- ၁၉၅၆ ။ဇွန်လ ၁၂ ရက်တွင် ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးမှ ခေတ္တနုတ်ထွက်။
ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းခရိုင် ပါလီမန်အမတ်အဖြစ် ရွေးချယ်ခံရ။
- ၁၉၅၇ ။ကမ္ဘာ့တစ်ပတ် (ဒေါ်မြရီ၊ ဦးသန်း၊ ဗိုလ်မှူးလွင်၊ ဗိုလ်ကြီးပြည်စိုး)
- ၁၉၅၈ ။ဇွန်လ ၉ ရက်နေ့ သန့်ရှင်း ဖ ဆ ပ လအဖွဲ့ကို တည်ထောင်။
အောက်တိုဘာ ၂၈ ရက်နေ့တွင် အိမ်စောင့်အစိုးရသို့အာဏာလွှဲပြောင်း ။
- ၁၉၆၀ ။ရန်ကုန် အရှေ့ပိုင်းခရိုင် ပါလီမန်အမတ်အဖြစ် ထပ်မံရွေးချယ်ခံရ။
မတ်လ ၁၈ ရက်တွင် သန့်ရှင်း ဖ ဆ ပ လ အဖွဲ့မှ ပြည်ထောင်စုပါတီ
အဖြစ် အမည်ပြောင်း၊ ပါတီဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူ။
ဧပြီလ ၄ ရက်တွင် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး၊ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီး၊
ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး
ဝန်ကြီး တာဝန်များ စတင်ထမ်းဆောင်။
အောက်တိုဘာ ၁ ရက်တွင် တရုတ် မြန်မာ နယ်စပ်ကိစ္စ လက်မှတ်
ရေးထိုး။
- ၁၉၆၁ ။မတ် ၁၄ ရက်တွင် ပါတီဥက္ကဋ္ဌရာထူးမှ နုတ်ထွက်။
- ၁၉၉၅ ။ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄ ရက်တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။

စာရေးသူ
ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည့် စာအုပ်များ

- ၁၉၂၅ ။အချစ်လော၊ အမုန်လော ပြဇာတ်ကို ရူဝံ မဂ္ဂဇင်တွင် ပုံနှိပ်
ဖော်ပြခွင့်ရ။
- ၁၉၃၆ ။တက္ကသိုလ်ကျောင်း သာ သပိတ်ကြီး ပြီ သည့်အခါ သပိတ်မှောက်
ကျောင်း သာ အမည်ဖြင့် ဇာတ်ညွှန်း ရေး၍ ဗြိတိသျှဘာ မာ
ရပ်ရှင်ကုမ္ပဏီမှ ရုပ်ရှင်ရိုက်။
- ၁၉၃၇ ။ပြဇာတ်တိုများ တဲမှ ကောင် နို့ ရာရာများ ကို ရွှေချယ်၍ ခေတ်မီ
ပြဇာတ်တိုများ အမည်ပေး၍ နဂါ နီ စာအုပ်အသင် မှ ထုတ်ဝေ။
- ၁၉၃၈ ။ဗမာ့သတ္တိ။
။လူပေါ်လူခေါ်လုပ်နည်း ပထမတွဲ။
။လူပေါ်လူခေါ်လုပ်နည်း ဒုတိယတွဲ။
(နောင်အခါ ထိုစာအုပ်ကို မိတ္တူဗလဋီကာ အမည်သစ်သို့ပြောင်း၍
ကျောင်း သို့ စာအုပ်အဖြစ် အစို ရ ပညာရေးဌာနမှ ကျောင်း များ တွင်
သင်ကြား ရန် ပြဋ္ဌာန်)
- ၁၉၃၉ ။တရုတ်ပြည်သွား အဖြစ်အပျက်များ ကို ဂန္ဓာလရာဇ် အမည်ဖြင့်
စာအုပ်ရေး၍ နဂါ နီစာအုပ်တိုက်မှ ထုတ်ဝေ။
- ၁၉၄၀ ။နှိုင်းငံရေ အဘိဓာန် (သခင်လှဖေနှင့် တွဲဖက်၍ရေး)
- ၁၉၄၁ ။ထောင်တဲမှာရှိနေစဉ် အင်္ဂလိပ်ပြဇာတ် ၁၅ ပုဒ်ကို ဆီလျော်အောင်
ဘာသာပြန်ခဲ့ရာ ၎င်းတို့ထဲမှ နှာ သို့ကြိုပြတ် နှင့် ပုထုဇနော
ဥမ္မတကော ပြဇာတ် နှစ်ပုဒ်ကို ဂျပန်တို့ မြန်မာပြည်အုပ်စိုး နေချိန်က
ထုတ်ဝေ။

။အင် စိန်ထောင်တွင်ရှိနေစဉ် ရက်စက်ပါပေကွယ်ကို ရေ ခွဲသည့်ပြင်
။ဦး သောင် ဒန် ဝတ္ထုကိုလည်း ရေ ခွဲ။

၁၉၄၃

။ပုထုဇနော ဥမ္မတကော

၁၉၄၅

။အာဇာနည်ဆိုတာ ဘာလဲ ပထမအကြိမ်။

။မာစ်ဆန္ဒင် မိဆိုတာ ဘာလဲ (ဗမာတွေ ဘာလုပ်ရမလဲ)

။ငါ နှစ်ရာသီ ဗမာပြည် ပထမအကြိမ်။

။ငါ နှစ်ရာသီ ဗမာပြည် ဒုတိယအကြိမ်။(မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အမျိုးသား
စီမံကိန်း ဌာန၊ အတိုင်ပင်ခံအရာရှိကြီး မစ္စတာဂျေ အက်ဖ် ဖာနီဗဲလ်
က အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ပြန်)

။*Towards Peace & Democracy*

၁၉၄၉

။မိတ္တဗလဋီကာ တတိယအကြိမ်။

။အာဇာနည် ဒုတိယအကြိမ်။

။လူမွဲတို့၏ ထွက်ရပ်လမ်း ။

၁၉၅၀

။မိတ္တဗလဋီကာ စတုတ္ထအကြိမ်။

၁၉၅၁

။*From Peace to Stability*

၁၉၅၂

။စာရိတ္တမဏ္ဍိုင်။

။*The People win through*

။လူထုအောင်သံ ပြဇာတ် (မြန်မာနိုင်ငံရှိ စာသင်ကျောင်း များ ၌
သင်ကြား ရန် ပညာရေး ဌာနမှပြဋ္ဌာန် ၊ အမေရိကန်ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီ
တစ်ခုနှင့် ညှိနှိုင်း၍ မြန်မာနိုင်ငံ ဒီမိုကရေစီ ပညာပြန့်ပွား ရေး အသံ မှ
ကြီး မူ၍ ရုပ်ရှင်ရိုက်။ အမေရိကန်တွင် ပြဇာတ်အဖြစ် စင်တင်)

၁၉၅၃

။ကမ္ဘာကျော် ရှိတ်စပီ ယာ ပြဇာတ်များ ။

။အာဇာနည် တတိယအကြိမ်။

။မိတ္တဗလဋီကာ ပဉ္စမအကြိမ်။

။နိုင်ငံတော်ပန် တိုင်။

။*Burma looks Ahead*

- ၁၉၅၄ ။မိတ္တဗလဋီကာ ဆဋ္ဌမအကြိမ်။
 ။အာဇာနည် စတုတ္ထအကြိမ်။
။Burma under the Japan : Picture and Portraits
- ၁၉၅၅ ။အသာ ထဲကလောက်ထွက် ပြဇာတ်။
 ။ပြည်ထောင်စုပန် တိုင် ပထမတွဲ။
 ။ပြည်ထောင်စုပန် တိုင် ဒုတိယတွဲ။
 ။မိတ္တဗလဋီကာ သတ္တမအကြိမ်။
 ။မိတ္တဗလဋီကာ အဋ္ဌမအကြိမ်။
 ။ပြည်တော်သာ ပန် တိုင်။
။Forward with the People
- ၁၉၅၆ ။မိတ္တဗလဋီကာ နဝမအကြိမ်။
- ၁၉၅၇ ။အာဇာနည် ပဉ္စမအကြိမ်။
 ။ပြည်တော်သာ ပန် တိုင် ဒုတိယအကြိမ်။
- ၁၉၅၈ ။ဓမ္မအကြောင်း ။
 ။ငါ ပါ သီလအကြောင်း ။
 ။ငါ ပါ သီလ၊ မြတ်စွာဘုရား၊ သံဃာတော်၊ ဓမ္မအကြောင်း ။
 ။ဗုဒ္ဓသာသနာအရေ တော်ပုံ။
- ၁၉၅၉ ။ဖိနိုပ်မှု တိုက်ပွဲအဆင်ဆင် ပ ကြိမ်။
 ။ဖိနိုပ်မှု တိုက်ပွဲအဆင်ဆင် ဒု ကြိမ်။
 ။ဒီမိုကရေစီကာကွယ်ကြ (မြန်မာ အင်္ဂလိပ် နှစ်ဘာသာ)
 ။ရှေ့ တန် ခေါင် ဆောင် ဖြစ်လိုသော်။
။We Must Defend Democracy
- ၁၉၆၀ ။ငါ ပါ သီလ၊ မြတ်စွာဘုရား၊ သံဃာတော်၊ ဓမ္မအကြောင်း ။ ဗုဒ္ဓ
 ။သာသနာ အရေ တော်ပုံ ဒုတိယအကြိမ်။
 ။သကအလ ပြဇာတ်။
- ၁၉၆၁ ။Wages of Sin
- ၁၉၆၂ ။အိန္ဒိယပြည်၌ ဟောပြောသော ဗုဒ္ဓတရား တော်များ ။

၁၉၆၃ ။ပုထုဇနော ဥမ္မတကော ဒုတိယအကြိမ်။

၁၉၆၇ ။ကာမတဏှာ ဝတ္ထုကြီး ပထမအုပ် ပထမအကြိမ်။
 ။ကာမတဏှာ ဝတ္ထုကြီး ဒုတိယအုပ် ပထမအကြိမ်။

၁၉၆၈ ။ကာမတဏှာ ဝတ္ထုကြီး ပထမအုပ် ဒုတိယအကြိမ်။
 ။ကာမတဏှာ ဝတ္ထုကြီး ဒုတိယအုပ် ဒုတိယအကြိမ်။
 ။ရက်စက်ပါပေကွယ် ဒုတိယအကြိမ်။
 ။ရှုပ်စွဲအခြေခံသမိုင်း ၊ အတွဲ ၁။
 ။(ကမ္ဘာနှင့် သတ္တဝါအစ၊ ယဉ်ကျေးမှုအစ)

၁၉၈၂ ။ကာမတဏှာ ဝတ္ထုကြီး ၂ အုပ်တွဲ ပထမအကြိမ်။

၁၉၈၃ ။ညောင်ကန်အေး ဝိပဿနာတရားတော်။
 ။ငရဲဆို ချိုနဲ့လာ ဗျို၊ ပထမအကြိမ်။
 ။ရက်စက်ပါပေကွယ် တတိယအကြိမ်။ (ပြန်ကြားရေးဝန်ဟောင်း
 ဦးခင်ဇော်မှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဂါဒိယန်သတင်းစာတွင် ရေးသား
 သည်ကို အစွဲရေသံအမတ်က ဖတ်ရ၍ အစွဲရေနိုင်ငံတွင် ဘာသာ
 ပြန်၍ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့)
 ။ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားတော် (မြန်မာ အင်္ဂလိပ် နှစ်ဘာသာ)

၁၉၈၄ ။ကျေးဇူးရှင်။
 ။ဓမ္မစကြာ တရားတော်။

၁၉၈၅ ။အနတ္တလက္ခဏာသုတ် တရားတော်။

၁၉၈၇ ။ငရဲဆို ချိုနဲ့လာ ဗျို၊ ဒုတိယအကြိမ်။

၁၉၈၈ ။တြိရတနသဗ္ဗဇေယျ မင်္ဂလာဂါထာတော်များ (စိစဉ်ပြုစု)။

၁၉၉၆ ။မိတ္တဗလဋီကာ ဒဿမအကြိမ်။

၁၉၉၇ ။အာဇာနည် ဆဋ္ဌမအကြိမ်။

၂၀၀၀ ။ကာမတဏှာ ဝတ္ထုကြီး ၂ အုပ်တွဲ ဒုတိယအကြိမ်။

၂၀၀၀ ။မိတ္တဗလဋီကာ ဒွါဒဿမအကြိမ်။

၂၀၀၄ ။ငရဲဆို ချိုနဲ့လာ ဗျို၊ တတိယအကြိမ်။

အာဇာနည်စိတ်ဓာတ်

ဘယ်သူ့ပေါ် ဘယ်သက်တော့ တစ်ခါသေရမလိမ့်၊ အခုမသေရလည်း နောက်တော့ သေရမှာ။ အဲဒီတော့ သေရမှာဆိုရင် အတွေး အတွေးနဲ့ကို သေရတာထက် မကောင်းတဲ့ အသေမျိုးပဲ။ လောကမှာပေါ်မိတဲ့။

ဟိုသေရရင်

မင်းဟာ အပြစ်ကုန်လွန်းတဲ့ သူပဲ။ ဘယ်အပြစ်လဲဆိုရင် စည်ကမ်းစောက်ရွက် ကို အပြစ်ပဲ။ စည်ကမ်းဆိုတာ မင်းလည်း အသိသား။ ဟို ရောမလူမျိုးတို့ရဲ့ အသက်ပဲ။ အခု မင်းရပ်လိုက်တာဟာ ငါ့မှာ အတော်ပဲ အခက်ခဲနဲ့၊ တွေ့ရဦး မိအပြစ် ကုန်လွန်းတဲ့အတွက် မင့်ကိုယ်တိုင်ပြီး ရောမလူမျိုးတွေရဲ့ ချစ်သားမှာကို ရှာရပေတာ။ ဒီလိုပဲမကုတ်ရင်လည်း ရောမလူမျိုးတွေ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ငါနဲ့ ငါ့သား ရဲ့ ချစ်သားမှာကိုပဲ ရှာရပေတာ။ အဲဒီ အခက်အခဲကြီးတွေနဲ့ တွေ့ကြုံနေရဦး အိပ်မက်ပေါ်လွှတ်သောက်တည်းရဲ့ အပြစ်ကြောင့် ရောမတစ်မျိုးလုံးတော့ မနှစ်နား ပေါနိုင်ဘူး။

မန်ဒေးယပ်

ဟေ့ ချစ်ကုန်အနံ ငါ့သားကို ငါမျှထားတာဟာ ငါ့အမျိုးနဲ့ တိုင်ကြည်ကို သစ္စာစောင့်ကို၊ မျှထားတာ မဟုတ်ဘူး။ အချို့ရဲ့ ချစ်သူ တိုင်ကြည်ရဲ့ ဆုတောင်း သစ္စာစောင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တွေကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းချီ မျှထားတာ။ အဲဒီတော့ ငါ့တိုင်ကြည်ကို သစ္စာစောင့်ပြီး ငါ လျှော့ပေါ့ဆိုတာကိုတော့ မင်း မစဉ်းစား နှင်တော့မဟာနီမှာ ကြည့်စမ်း ငါ့သားကိုသတ်ဖို့ မင်းမှာမရှိရင်တောင် ငါ့ဇာကို ယူရင် ယူလိုက်ဦး။

ကပ်ဗမန်